

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra společenských věd

Diplomová práce

Českobudějovická periodika (1918 - 1939)

(se zaměřením na vybranou problematiku)

Periodicals in České Budějovice from 1918 to 1939

(Focus on selected problems)

Zpracovala: Petra Šitnerová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

Studijní obory: Učitelství občanské výchovy pro 2. stupeň ZŠ

Učitelství českého jazyka a literatury pro 2. stupeň ZŠ

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím uvedených pramenů a literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Nadějkově, dne 20. dubna 2008

.....

Děkuji PhDr. Heleně Pavličíkové, CSc. za odborné vedení diplomové práce, za cenné podněty, rady a připomínky, za trpělivost a čas, který mi věnovala.

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá regionálním periodickým tiskem v Českých Budějovicích v meziválečném období. Jejím cílem je zhodnocení funkce regionálních médií a podání přehledu o českobudějovickém novinářství v letech 1918 - 1939.

Především je zaměřena na regionální varianty listů politických stran, které blíže charakterizuje.

V závěru se pokouší nastítnit témata vhodná k zařazení do mediální výchovy na základní škole.

ANNOTATION

The graduation theses deals with periodic newspapers of the region in Czech Budweis during the interwar period. Its aim is to evaluate the function of the regional media and give a survey of journalism of Czech Budweis of 1918-1939.

Above all, it is focused on regional options of political parties' papers, which are highlighted further on.

In conclusion, it tries to outline topics suitable to be placed in medial education at the basic school.

ÚVOD

Masmédia a mediální komunikace jsou nedílnou součástí každé vyspělé společnosti. S tím, jak jejich vliv neustále roste, získává na důležitosti snaha jednat těchto médií poznat a pochopit. Tato nově vzniklá kompetence se nazývá mediální gramotnost. Na jejím osvojování má velký podíl mediální výchova, která existuje buď jako samostatný předmět nebo je součástí jiných předmětů (výchova k občanství, výchova ke zdraví, dějepis, mateřský jazyk atd.).

Součástí mediální výchovy však nemusí být pouze média současná, i když jsou využívána asi nejčastěji. Jako zdroj poznání nám mohou posloužit i periodické tiskoviny z významných období naší historie. Doba první a druhé republiky takovým obdobím bezesporu je.

V Českých Budějovicích vycházelo v první polovině 20. století, konkrétně v době mezi dvěma světovými válkami, mnoho titulů věnovaných nejružnější problematice. Velký rozvoj regionálního periodického tisku je patrný po skončení první světové války a následně po celou dobu dvacátých let, což je způsobeno jednak vznikem samostatného československého státu (a s ním i množství politických stran), jednak zlepšením technických možností. Naopak útlum zaznamenává časopisecký trh okolo roku 1939, kdy přestává řada periodik vycházet vlivem druhé světové války.

Ve své práci nejprve přiblížím novinářství dané doby, specifika regionálního tisku i podmínky, které jeho vydávání provázely (finanční možnosti, cenzura). Poté se pokusím ve stručnosti shrnout vývoj novinářství v Českých Budějovicích a představit tiskárny, v nichž většina listů vznikala.

Další část je zaměřena na sledované tituly. Jsou to především periodika politických stran, která jsem si vybrala, jelikož právě ona zažívají ve zmíněné době největší rozmach. Některé z těchto listů vycházely pouze pár let (např. radikální Jihočeský dělník), jiné provázely čtenáře celým meziválečným obdobím (Jihočechem, Republikán). Byly tu však i takové, jejichž historie sahá do dob monarchie (Hlas lidu, Jihočeské listy).

Z mnoha titulů jsem se snažila k podrobnější charakteristice vybrat alespoň jednoho zástupce ke každé z celostátních politických stran, které měly v Českých

Budějovicích jak politické, tak i tiskové zastoupení. Na závěr jsou ještě připojena dvě periodika na politických stranách nezávislá, zpravodajsky zaměřené Jihočeské listy a sportovnímu zpravodajství se věnující Jihočeský sportovní týdeník.

U jednotlivých titulů jsem sledovala jak obsahové zaměření (často se opakující témata, odraz politických poměrů, stálé rubriky apod.), tak i formální stránku (kvalitu tisku, přehlednost, inzerci).

Nedostatek či špatná kvalita archivních dokumentů bohužel neumožňují podrobnější zmapování vybraných titulů, především pak jejich zákulisí. Archivní materiály, které byly při vzniku této práce použity, poskytly jen velmi málo informací (obsazení postu šéfredaktora, periodicity, případné konfiskace některých čísel). Z těchto důvodů je tedy popis jednotlivých listů odvozen především z jejich obsahu. K dokreslení regionální novinové scény jsem také využila studie věnující se tomuto tématu. Ty se však povětšinou omezují na celostátní deníky vydávané v Praze.

Počátky českobudějovického novinářství sice zmiňuje několik studií,¹ komplexně však místní novinová scéna první poloviny 20. století nebyla dosud zpracována. Další z prací, která se tomuto tématu věnuje, je studie *Kulturně společenská periodika v Českých Budějovicích (1918-1939)* od Lenky Houskové, která je však zaměřena pouze na určitý okruh periodik. Má diplomová práce by na ni měla navazovat a přispět k dalšímu zkoumání českobudějovické novinářské scény.

¹ Např. stat' F. J. Čapka, *Počátky žurnalistiky v Českých Budějovicích v roce 1848*, která vyšla v roce 1988 v časopise *Výběr* č. 3, r. 25

1. Noviny v meziválečném období

Ve dvacátých letech 20. století byla média a jejich vliv na společnost omezena výlučně na tisk. K tomu se v pozdější době přidal i rozhlas. Tisk se však podstatně lišil od toho, který známe ze současnosti, především pak svým obsahovým zaměřením. Největší vliv měly na společnost deníky, protože podávaly aktuální, takřkajíc ještě horké zpravodajství.

Velmi častým typem novin byly v této době také obdeníky, které vycházely dvakrát či třikrát týdně, nebo týdeníky. Ty však byly zpravidla krajovou variantou ústředních novin a přes svůj někdy zcela odlišný název přebíraly od mateřského listu nejen názory, ale většinou i doslovné znění úvodníků a zásadních článků.² Takovému typu tiskovin se běžně říkalo noviny hlavičkové. Kromě toho, co se shodovalo s obsahem ústředního listu, připojovaly si tyto regionální listy ještě rubriky či celé stránky s místním zpravodajstvím.

1.1 Komparace technických možností

Za dobu, o níž tato práce pojednává, zaznamenala úroveň periodického tisku značný posun. Na regionální úrovni nepostupovaly změny tak rychle, jako u deníků s velkými náklady, jež měly k dispozici nové tiskárny, jakými byly např. Melantrich nebo Novina v Praze. I přes tyto překážky však pokrok zasáhl i regionální českobudějovické listy. *„Zlepšení tiskárenské techniky mělo vliv na formální stránku novin. Umožnilo přejít na tzv. středoevropský formát novin, zavést pestřejší grafickou úpravu, bohatší členění textu, využívat různé typy písma i barvu, uveřejňovat fotografie i kresby, vydávat hlubotiskové obrazové přílohy atd. Technický pokrok se projevil také v redakcích, kde se stalo běžným telefonické spojení a používání psacích strojů.“*³

Dále se změnil i obsahový charakter tisku. Do popředí se dostává zájem o nová témata, týkající se politiky, ekonomiky nebo kulturního či sportovního zpravodajství. S tím souvisí i dělba práce podle jednotlivých odvětví a tedy i

² Kárník Z.: *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*, Libri, Praha 2003, s. 326

³ Beránková M. a kol.: *Dějiny československé žurnalistiky III. Novinář*, Praha 1988, s. 60

specializace novinářů. Významným způsobem se začíná šířit reportáž jako publicistický žánr.

Také se prohlubuje rozdíl mezi tiskem komunistickými a ostatním. Odlišnosti sice najdeme i mezi buržoazními periodiky, ale základní znaky mají společné. Jejich velmi nízká úroveň je způsobena tím, že nemají kvalitní obsah ani úpravu. Dále je tu velký problém v jejich vlastnictví politickými stranami, ze kterého logicky vyplývá, že noviny zastávají především zájmy těchto stran, teprve potom občanů.

1.2 Specifika regionálního tisku

Regionální noviny často prostřednictvím svých stránek oznamovaly čtenářům konání různých schůzí, shromáždění nebo spolkových akcí v jejich městě, okrese či kraji. Důležitou úlohu hrála také agitace v jejich prospěch. Spolky měly ve většině regionálního tisku významné postavení. Například v Jihočeských listech (ale nejen v nich) byla rubrika *Spolkové zprávy*, jež uváděla nejrůznější novinky týkající se místních spolkových organizací.

Vnitřní uspořádání regionálních novin bylo sice u jednotlivých listů různé, přesto je však spojovala určitá pravidla. Většinu čísel uváděl úvodník, který reagoval na aktuální dění a vyjadřoval názor redakce. Často byl podepsán šéfredaktorem (ten však nemusel být nutně jeho autorem), či představitelem organizace, které noviny patřily. Pokud podepsán nebyl, pak vyjadřoval stanovisko celé redakce. Zbýlé místo na první straně a stranu druhou obvykle zaplnily především aktuální zprávy týkající se místního politického dění.

Další stránky pak patřily důležitým událostem ze zahraničí, novinkám ze světa kultury, čtenářským ohlasům či spolkovým zprávám, které měly řadu svých rubrik. Ty se často skrývaly pod názvem hlídky a týkaly se spolků z nejrůznějších odvětví. Hlídky byly v té době v periodickém tisku velice populární. Tehdejší čtenáři se mohli např. na stránkách Jihočecha setkat s Hlídkou domkařů a malorolníků nebo s Hlídkou dělnických tělocvičných jednot či s Kulturní hlídkou na stránkách Republikána. Výjimkou nebyly ani hlídky odborové, školské, katolické, hlídky mladých či Hlídka žen v Jihočeském dělníkovi.

Většina rubrik se opakovala ve více různých novinách. Například s *Denními zprávami* se setkáme jednak v Jihočeských listech, v Tábořsku, ale i v listu Jihočech. Podobně tomu je i v případě rubriky *Různé zprávy*, kterou nabízí například Jihočeský dělník, Tábořsko, Republikán, Jihočeský střed, Pošumavský kraj, Jihočeský domov nebo Jihočeské listy.

Nedílnou součástí každých novin byla samozřejmě i inzerce, která ekonomicky pomáhala novinám. Postupem času začal nejen do celoplošných deníků, ale i na stánky regionálních novin pronikat sport.

Zajímavostí je také množství vycházejících novin v té době, které je z dnešního pohledu téměř neuvěřitelné. Platí to jak pro Prahu, kde například v roce 1929 vycházelo 1800 titulů, ale i pro regiony. V Českých Budějovicích, které měly tou dobou něco přes 56 tisíc obyvatel, se k roku 1930 uvádí 35 novin a časopisů.⁴ Většinu z nich tvořily krajské variace ústředních deníků, tedy obdeníky a týdeníky. Deníky byly v té době na krajské úrovni jen výjimečné, obecně zde převažovala nižší periodicitu. Vzhledem k tomu, že tento typ novin nevychází každý den, neodrážejí se zde všechny informace, které jsou v denících.

Tak velké množství vydávaných novin a časopisů bylo způsobeno především snadnou finanční dostupností. *Náklady na zřízení a provozování novin nebyly tak velké jako v pozdější době a při životě se udržely i noviny, které měly jen desetitisíce a nikoli statisíce odběratelů.*⁵ Druhým, avšak neméně důležitým jevem bylo to, že se většinou jednalo o stranický tisk, díky němuž získávala řada politických stran prostředky na svoji existenci. Strana, která by postrádala vlastní tisk by v tehdejší konkurenci neměla sebemenší šanci na úspěch.⁶

1.3 Listy politických stran

Systém poměrných voleb a tedy i poměrně velké množství politických stran v meziválečném Československu způsobily, že každá strana, která chtěla na

⁴Kárník Z.: *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*, Libri, Praha 2003, s. 327

⁵ Kárník Z.: *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*, Libri, Praha 2003, s. 327

⁶ Kárník Z.: *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*, Libri, Praha 2003, s. 327

politickém poli obstát, musela mít bezpodmínečně svou tiskovou tribunu. Jejím prostřednictvím totiž mohla nejen ovlivňovat názory svých stoupenců, ale také agitovat pro získání stoupenců nových. Jako to například dělala Sociální demokracie ve svém listu Jihočeský dělník: „*Povinností každého poctivého dělníka, nekompromisního, revolučního sociálního demokrata jest, rozšiřovati Jihočeský dělník a ihned zasílati předplatné. Získávejte kolportéry*“.^{7,8} V Jihočeském dělníkovi se krátké výzvy k odebírání tohoto listu, jako je například tato: „*Každý dělník je povinen odebíratí náš časopis!*“, objevovaly téměř na každé úvodní straně.

Komunistické straně, jež pokračovala ve vydávání stejnojmenného tisku, nestačilo, že dělník četl tento časopis, ale šla ve svých výzvách ještě dále: „*Soudruhu! Odebíráš >> Komunistickou Revue << ? Nezapomínej, že nám je třeba také teorie komunistické!*“⁹

Většina novin a časopisů, která vycházela v meziválečném Československu, tedy patřila politickým stranám, což v jiných státech nebylo běžné. Stejně tak tomu bylo v tomto období i v Českých Budějovicích. Republikán byl například v rukou Československé národní demokracie, týdeník Stráž lidu patřil Československé straně socialistické, Hlas lidu Československé straně lidové atd.

Strana jako celek však z právních důvodů¹⁰ nemohla být majitelem deníku přímo, proto se jako majitelé a vydavatelé uváděli straničtí funkcionáři, poslanci či jiní pracovníci. Vydavatelem Jihočecha tak nebyla Československá sociálně demokratická strana dělnická, nýbrž Alois Kříž. Stejně tak se např. v souvislosti s vydáváním Hlasu lidu dozvídáme jména celé řady osobností¹¹, které se v něm za dlouhou dobu jeho existence¹² vystřídaly.

⁷ z franc. *colporteur* = roznašeč, vycházející z ještě staršího latinského *collum* = krk a *portare* = vyslaný, osoba roznášející nebo nabízející svůj artikl, především noviny a knihy (někdy také pouze cestující podomní sběrač předplatného); distributor označovaný podle koše či balíčku zboží (nejčastěji knih), který měl v dřívějších dobách zavěšený okolo svého krku

⁸ Jihočeský dělník, s. 2, č. 1, r. 1, 1920

⁹ Jihočeský dělník, s. 2, č. 1, r. 7, 1926

¹⁰ Protože tehdejší československé zákony nepovažovaly politické strany za právnickou osobu, nemohly být strany samy vlastníky nemovitého majetku a uzavírat právně závazná ujednání, nemohly být tedy ani vydavatelem novin a časopisů. (Beránková, M. a kol., 1988, s. 54)

¹¹ V. Bol. Pavlík-Sychra, Augustin Mráz, Fr. Kliment, Václav Vedral a další

¹² vycházel v letech 1906 - 1938

Cílem těchto listů byla kromě informativní funkce především stranická propagace, nezbytná pro fungování strany, ale i šíření myšlenkových postojů té či oné skupiny obyvatel. Vzhledem k silné konkurenční atmosféře, panující v oblasti tohoto typu tiskovin, nalezneme na jejich stránkách, především v období voleb, velmi ostrou kritiku. Ta bývá zaměřena jednak proti deníku samotnému, vůči straně jako celku nebo, a to v neposlední řadě, proti jednotlivým stranickým protivníkům.

Názorným příkladem je článek v časopisu Republikán, který už svým názvem *Skvělé volební vítězství Národní demokracie. Naše strana první stranou v Č. Budějovicích. Zdrucující porážka československých socialistů*.¹³ napovídá, v jakém se ponese duchu.

Dále pokračuje takto: *„Skvělého zadostiučinění za opravdu národní politiku a za neohrožené hájení čsl. našeho státu dostalo se národní demokracii od voličstva. Marny byly veškery ty nejsprostší nadávky, jež vrhány byly v tvář naší straně, marno bylo hanebné, odsouzeníhodné ostouzení jejího vůdce dra. Kramáře, marné bylo umlčování jejích vůdců píšťalkami a řevem, ba i holemi a kamením na schůzích.“*

„Uvádíme výsledky voleb, pokud nás zatím došly. Všechny zprávy souhlasí v tom, že nejhroznější ztráty utrpěli národní socialisté, jimž národ spravedlivě dal odplatu za jejich dvojakou a neupřímnou, škodlivou politiku, za jejich koketování s internacionálou a hřích jejích vůdců a ministrů.“

1.4 Cenzura¹⁴

V oblasti tisku, resp. vědy a kultury je cenzura chápána jako mocenský nástroj určený ke kontrole informací určených k veřejnému šíření.¹⁵ Cenzura byla zřizována státem a sloužila především pro uchování státního tajemství nebo uchování hlásaných morálních principů. Zakázaná témata byla explicitně vyjmenována v zákoně.

¹³ Republikán, s. 1, č. 33, r. 2, 1920

¹⁴ z lat. *Censor* = odhadce, posuzovatel

¹⁵ Osvaldová, B. Halada, J.: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Libri, Praha 2002, s. 34

V základu se rozlišuje cenzura předběžná, to znamená preventivní, která je prováděna před tím, než jde například článek do tisku. Dále pak dodatečná, nebo-li represivní cenzura, prováděná po vytištění, ale ještě před rozšířením mezi čtenáře. A v neposlední řadě je tu takzvaná autocenzura, kdy sdělované informace filtruje sám autor, redakce či vydavatel, nejčastěji ze strachu z postihu. *Vždy se však jednalo o násilný zásah do práv autorů a vydavatelů periodického i neperiodického tisku, s následkem jejich okleštění nebo přímo zákazu publikování.*¹⁶

Za první republiky zasahoval stát v oblasti tisku jednak represivně, oficiálně se chránil před svými nepřáteli cenzurou, ale vliv nejvyšších státních činitelů se uplatňoval také potajmu. Mnohé noviny a časopisy, ač formálně nezávislé, byly ve skutečnosti na kapitálových uskupeních nebo třeba tiskařských závodech závislé značně. Své zájmy se novináři snažili hájit pomocí organizací, jakými byla v tehdejší době například Jednota českých novinářů či Spolek českých žurnalistů. Základem, z něhož vycházela oficiální cenzura, byl zákon o mimořádných opatřeních schválený v Národním shromáždění 14. dubna 1920. Tím si stát vyhradil zásahy v oblasti tisku v případech, kdy by byla „*ohrožena republikánská státní forma, ústava, nebo veřejný klid a pořádek*“.¹⁷

Paragraf o tisku přímo říkal, že „*vydávání a rozšiřování časopisů může býti omezeno, podrobeno zvláštním podmínkám a v krajní nutnosti zastaveno*“. Kromě toho: „*Časopisům periodickým může býti uložena povinnost předkládat povinné výtisky ve lhůtě nejvýše dvou hodin před vydáním*“.¹⁸ Šlo tedy o proslulou předběžnou cenzuru. Připojeny byly i sankce, a to včetně finančních.

Novou, tvrdší praxi přinesl zákon na ochranu republiky z března 1923, obsahující ustanovení o „*nedovoleném zpravodajství*“, který se týkal zpráv schvalujících trestné činy, výzvy k neplnění zákonných povinností apod. Stanoveny byly přesněji normy o zastavování periodického tisku. Zpřísněny byly sankce namířené proti provinivším se novinářům, vydavatelům listu; a nejasnosti v ustanoveních dokonce umožňovaly, aby potrestaní nezískali statut politického vězně. Novela zákona z roku 1924 zpřesňovala v tomto ohledu možnosti využití

¹⁶ Osvaldová B., Halada J.: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*, Libri, Praha 2002, s. 34

¹⁷ Beránková, M a kol.: *Dějiny československé žurnalistiky III*. Novinář, Praha 1988, s. 74

¹⁸ Beránková, M a kol.: *Dějiny československé žurnalistiky III*. Novinář, Praha 1988, s. 74

starých rakouských zákonů, zavedla ustanovení o právu žádat opravu, její otištění (včetně příslušného soudního výroku atd.), zavedla přísnější měřítka pro postih odpovědných redaktorů, kteří se provinili.¹⁹

Důvodem těchto opatření bylo jednak zabránit skandalizování afér, ať už skutečných nebo jenom domnělých. Dále pak byla namířena vůči protistátnímu tisku, především nacionalistickým listům DNP a DNSAP a v neposlední řadě proti tisku komunistickému. Tento druh ochrany republiky však přinášel i značné omezení občanských práv v oblasti svobodného vyjadřování a získávání informací.

¹⁹ Kárník Z.: *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*, Libri, Praha 2003, s. 337

2. Českobudějovická periodika mezi lety 1918 až 1939

2.1 Vývoj novinářství v Českých Budějovicích

Prvními novinami, které začaly v Českých Budějovicích vycházet, byl německý titul *Der Löwe* (Lev), který od 22. 4. 1848 vydával Ernst Franz Richter.²⁰ Charakter tohoto listu se však brzy změnil v nacionalistický, byl přejmenován na *Der Bürgerfreund* (Přítel lidu) a ještě téhož roku zastaven. Dalšími, tentokrát už významnějšími německými novinami, jejichž redaktorem byl také E. F. Richter, byl list *Anzeiger aus dem Südlichen Böhmen* (Oznamovatel z jižních Čech), který vycházel od roku 1852 a byl známý také jako *Budweiser Wochenblatt* (Budějovický týdeník) a později *Budweiser Kreisblatt* (Budějovický krajský list) vycházející do roku 1920. Podobným listem byly od roku 1873 vycházející *Budweiser Zeitung* (Budějovické noviny).

První český titul se objevil až v roce 1864. Byl jím *Budivoj*, který se měl stát konkurentem německému novinářství. Zanikl na začátku první světové války. Od 2. 2. 1895 byly vydávány *Jihočeské listy*, které se jakožto nezávislé periodikum staly nejdůležitějšími ve městě.

Meziválečné období a vznik ČSR znamenaly pro jižní Čechy rozvoj stranicky profilovaného novinářství. Od roku 1917 vycházel týdeník České státoprávní demokracie *Pondělí*, který byl roku 1919 přejmenován na *Republikán*. Sociální demokracii vycházel od října 1918 list *Jihočech*, jehož vydavatelem byl po celou dobu politik A. Kříž. Časopis navázal na předválečného *Jihočeského dělníka*, ideologicky byl však spjat spíše s pravicovým sociálně-demokratickým křídlem. A právě proto si levicově orientovaná část sociální demokracie založila noviny pojmenované *Jihočeský dělník*. Československá strana národně-socialistická obnovila *Stráž lidu* (1919 – 1938) a Župní výkonný výbor Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské vydával mezi lety 1920 – 1932 svůj týdeník *Jihočeský Střed*.

Prvenství v oblasti zpravodajství zaměřeného výhradně na sportovní dění patří Jihočeskému sportovnímu týdeníku. Vycházel mezi lety 1922 - 1937 a jeho

²⁰ Ernst Franz Richter (1817 - 1870) - první českobudějovický novinář, též Arnošt Franz Richter

redakce byla složena ze zástupců různých sportovních odvětví. Od roku 1925 v Českých Budějovicích také vycházel *Jihočeský zpravodaj*, nezávislý týdeník přinášející nepolitické zprávy. Z nezávislých periodik zde byly ještě mezi lety 1937 a 1938 vydávány *Českobudějovické noviny*.

Po podpisu Mnichovské dohody většina těchto novin zanikla. Jako jeden z prvních byl 17. 11. 1938 zastaven Jihočech. Po něm následoval 29. 12. 1938 Republikán a 30. 12. 1938 Stráž lidu. Vydávání ukončil i Hlas lidu a roku 1941 Jihočeské listy.

2.2 Českobudějovické tiskárny

Již z dob Rakousko-Uherska existovalo v Českých Budějovicích několik tiskáren. Vůbec první byla tiskárna Johanna Josefa Diesbacha v České ulici, která vznikla roku 1788. Od roku 1792 byl jejím majitelem Johan Franz Zdarssa a jeho nástupci. Od roku 1848 v ní vycházely listy *Der Löwe* a *Der Bürgerfreund*.

V osmnáctém století k ní přibyla tiskárna v ulici Jaroslava Haška, kterou založil linecký tiskař a litograf Simon Käser, dále tiskárna Augusta Benjamina Gothmanna v Kanovnické ulici. Zde byly od roku 1873 tištěny *Budweiser Zeitung*. Vlastní tiskárnu si založil i český tiskař Jan Krupička, a to rovněž v České ulici, kde se tiskl *Budivoj*. Z českých tiskařů lze ještě zmínit tiskárnu Jana Přibyla v Krajinské třídě, v níž byly tištěny *Jihočeské listy*.

Postupem času českobudějovických tiskáren přibývalo, už v roce 1920 jich bylo 10, o 20 let později 14. Náročnější publikace vznikaly v tiskárně typografa Karla Fialy sídlící v Husově třídě, která převzala tisk *Jihočeských listů* a tiskla také *Jihočeský přehled* a časopis avantgardní skupiny Linie. Z německých tiskáren byla největší Moldavia, kterou založil 1911 prozaik a nakladatel Franz Xaver Reitterer (1868 – 1933).²¹

²¹ *Encyklopedie Českých Budějovic*, Nebe, České Budějovice 2006, s. 565

3. Charakteristika jednotlivých titulů

3.1 Listy politických stran

Stejně tak jako v jiných částech republiky, i v Českých Budějovicích ovlivňovaly politické strany veřejné mínění ve městě zejména prostřednictvím tisku. Sociální demokraté vydávali noviny *Jihočech*, národní socialisté *Stráž lidu*, lidovci *Hlas lidu*, národní demokraté *Republikán*, komunisté *Jihočeský dělník*, agráři *Pošumavský kraj*, určený venkovskému obyvatelstvu.²²

3.1.1 Československá národně demokratická strana

Tento celek vzniká roku 1918 spojením mladočeské strany s dalšími pravicovými a středovými stranami. Vzniká tak nejprve Česká státoprávní demokracie, která je až roku 1919 přejmenována na Československou národní demokracii. V jejím čele stáli Karel Kramář a Alois Rašín.

Ideologicky by se dala tato strana charakterizovat jako ekonomicky liberální strana reprezentující převážně zájmy městských kapitalistů (podpora soukromníků, bankovníctví a průmyslu), která se někdy profilovala až extrémně pravicově (vyhraněný antikomunismus, antisemitismus).

Ve svých počátcích strana prosazovala myšlenku českého království, nakonec však od tohoto cíle ustoupila. Organizovala i vlastní odborovou organizaci Národní sdružení.

Ústředním časopisem této strany byly *Národní listy*. V Českých Budějovicích jí náležel list *Republikán*.

²² *Encyklopedie Českých Budějovic*, Nebe, České Budějovice 2006, s. 419

Republikán (1919 - 1935)

Vycházel v pondělí a ve čtvrtek dopoledne. Jeho cena byla zpočátku v pondělí 40 haléřů, ve čtvrtek 60 haléřů. Později se ustálila na 50 haléřích za číslo. Jako majitel a vydavatel je ve dvacátých letech uváděno Tiskařské a vydavatelské družstvo z. sp. s o. r. v Českých Budějovicích. Od počátku let třicátých najdeme v hlavičce²³ listu jako majitele a vydavatele Místní organizaci Čsl. Národní Demokracie.

V jeho redakci se vystřídalo mnoho jmen. Zpočátku (1919 - 1921) zastával post zodpovědného redaktora R. Strnad. Poté ho vystřídal E. Moravec, který Republikána redigoval do roku 1922. Mezi lety 1922 - 1928 zastával tuto funkci Karel Švestka, po němž redakci převzal Václav Fresl. Od roku 1930 se v redakci vystřídali například Ladislav H. Hartman, Adolf Žižka či Otta Weisser.

Vývoj časopisu

Od 10. 9. 1917 vycházel v Českých Budějovicích týdeník *Pondělí*, redigovaný Bohumilem Růžičkou (1876 – 1944) a Rudolfem Procházkou (1889 – 1945), jenž se stal roku 1918 orgánem České státoprávní demokracie. Na počátku příštího roku byl přejmenován na *Republikán*. Pod tímto názvem vycházel list mezi lety 1919 až 1935, poté byl po volbách roku 1935 přejmenován na *List Národního sjednocení na českém jihu*. V této podobě vycházel až do 24. 11. 1938.

Formální stránka

Republikán je členěn pomocí dlouhých sloupců přes celou stránku, pro větší přehlednost oddělených čarami. Stránky jsou zalomené do tří sloupců. Je běžné, že téma na jedné stránce začne a končí až na druhé.

Své nezpochybnitelné místo zde zaujímá i reklama, soustředěná na poslední strany listu. Počet stránek, které zabírá, se číslo od čísla různí. Obecně

²³ hlavička - označení písmové (slovní) značky novin či časopisu označující základní údaje o periodiku: název a charakteristiku listu, číslo, datum vydání, ročník, cenu, u deníků zpravidla ještě počet vydání

ale platí, že zaujímá prostor mezi jednou až třemi stránkami. Inzeráty jsou umístěny také mezi články a rovněž nahoře i dole na stránce. Dostí patrná je vzájemná podobnost Republikána s většinou novin, které se za doby první republiky tiskly.

Podpora strany

Republikán byl listem silně podporujícím svou stranu, čímž se rozhodně nijak netajil. Stál v silné opozici nejen proti sociálně demokratickému Jihočechovi, ale vystupoval i proti České straně národně socialistické, již na českém jihu reprezentoval týdeník Stráž lidu.

Dělo-li se něco závažného na politické scéně, neváhal tento list, stejně tak jako ostatní periodika ve vlastnictví zájmových skupin, posloužit jejich věci. Nastaly však i doby, kdy nebyly mocenské souboje tím hlavním, a tak se můžeme setkat se situací, kdy jsou celé tři první strany Republikána věnovány oslavným článkům a gratulacím spisovateli Aloisi Jiráskovi k jeho sedmdesátinám.²⁴ Otisknuty jsou zde i části jeho tvorby.²⁵ I toto mělo však své důvody. Známary český spisovatel se při vzniku Československé republiky stal senátorem za Národně demokratickou stranu a setrval v této funkci až do své nemoci.

Jindy je část čísla věnována třisetletému výročí popravy sedmadvaceti českých pánů na Staroměstském náměstí, či jiným významným výročím a událostem.

V předvolebních bojích, se snažil Republikán působit na voliče jasně a stručně. Jak dokazuje velkými písmeny vytištěná výzva: „*Při volbách do senátu dne 25. dubna volte kandidátní listinu Národní demokracie s agrární opozicí označenou číslem 1 a začínající jménem Dr. Frant. Mareš.*“²⁶ Velmi obratně také uměl využít již dosažených úspěchů a s patřičnou okázalostí je na svých stránkách prezentovat. Například tímto titulkem: „*Skvělé volební vítězství Národní*

²⁴ Republikán s. 1, č. 64, r. 3, 1921

²⁵ Proti všem, Staré pověsti české

²⁶ Republikán, s. 1, č. 33, r. 2, 1920

demokracie. Naše strana první stranou v Č. Budějovicích. Zdrucující porážka československých socialistů.“²⁷

Ideologické zaměření listu

Jak bylo již zmíněno, Republikán stál v opozici proti sociálně demokratickému Jihočechovi, zastávajícímu názory dělnické třídy. A stejně tak, jako se Jihočechem drží svých zásad a neúnavně kritizuje kapitalismus, současnou vládu a stávající sociální poměry, tak Republikán napadá socialismus, prosazuje kapitalismus a dokonce i radikální nacionalismus.

Pokud jde o jeho politické rivaly, tedy především Českou stranu národně socialistickou, neváhal ji tento list na svých stránkách napadnout, a to dosti ostře. Nejinak tomu bylo po volbách v dubnu 1920: *„Skvělého zadostiučinění za opravdu národní politiku a za neohrožené hájení čsl. našeho státu dostalo se národní demokracii od voličstva. Marny byly veškery ty nejsprostší nadávky, jež vrhány byly v tvář naší straně, marno bylo hanebné, odsouzeníhodné ostouzení jejího vůdce dra. Kramáře, marné bylo umlčování jejích vůdců píšťalkami a řevem, ba i holemi a kamením na schůzích.*“²⁸

„Vy musíte!“ Diktovali národní socialisté voličům, ale tito ukázali, že nemusí.“²⁹

Tím, komu se na stránkách Republikána naopak dostávalo obdivu, byla přední osobnost národní demokracie doktor Kramář. Svědčí o tom i popis jeho návštěvy jihočeských Vodňan v článku pojmenovaném *Dr. Karel Kramář na českém jihu*. *„V sobotu dne 24. června zavítal dr. Kramář do Vodňan. Město ozdobené bylo četnými prapory. Tamní obecnstvo při jeho příjezdu na náměstí provoláním slávy dokumentovalo svoji úctu k němu, jakožto vůdci lidí českého a slovanského.*“³⁰

²⁷ Republikán, s. 1, č. 33, r. 2, 1920

²⁸ Republikán, s. 1, č. 33, r. 2, 1920

²⁹ Republikán, s. 3, č. 33, r. 2, 1920

³⁰ Republikán, s. 1, č. 51, r. 4, 1922

Uznání se dostává i panu prezidentovi T. G. Masarykovi, který je v článku, na počest jeho jednaosmdesátých narozenin, označován za jednoho z velkých synů našeho národa. A nejen to: „*T. G. Masaryk jest nám i vzácným učitelem. Aby očistil českou povahu od dvojakosti, neupřímnosti, nestatečnosti, lhostejnosti, aby rozechřál české srdce, jde do českých dějin a hledá jejich smysl. Píše knihy o Janu Husovi, K. Havlíčkovi a české otázce a nalézá smysl českých dějin v úsilí o pravou lidskost.*“³¹

Rubriky

Z obvyklých rubrik nabízel Republikán například *Místní zprávy*, *Různé zprávy*, *Spolkové zprávy*, *Politický přehled* či *Z měst i vísek*. Nechyběla zde ani řada hlídek: *Kulturní hlídka*, *Hlídka sokolská*, *Učitelská hlídka*, *Finanční hlídka*, *Sportovní hlídka*, *Živnostenská a obchodní hlídka*, *Úřednická hlídka* či *Hlídka pensistů*, která informovala o činnosti *Jihočeského spolku pensistů* vzniklého na počátku dvacátých let.

Dále samozřejmě nesměly být vynechány společenské rubriky *Divadlo a umění*, *Výstavy*, *Literatura*, *Fejeton* či *Ze světa filmu* (v pozdější době).

Pravidelně byl také uváděn román na pokračování. Jedním z děl, jež republikán otiskl bylo *Bloudění* od spisovatele Branko Mašiče, které ze srbochorvatštiny přeložil F. B. Formánek. Jindy si zase čtenáři mohli přečíst dílo polského dramatika, básníka a filozofa Juliusze Słowackiho *Anhelli*.

³¹ Republikán, s. 1, č. 19, r. 3, 1921

3.1.2 Československá sociálně demokratická strana dělnická

Tato strana navazovala na předválečnou sociální demokracii. Ve volbách roku 1920 se stala největší stranou v republice. V době relativního rozkvětu však přišel rozkol ve straně. Byla založena vnitrostranická levice, s jistým odstupem i pravice, střed zůstal dlouho neutrální. Spor nakonec vedl k odložení řádného termínu sjezdu strany, což přineslo sympatie spíše Šmeralově levici. Ta posléze založila samostatnou Komunistickou stranu Československa – sekci Třetí internacionály.

Po svém rozdělení byla sociální demokracie značně oslabena, přesto se mimo let 1926-29 (období tzv. vlády panské koalice) podílela na všech vládách tehdejšího Československa.³²

Ústředním tiskovým orgánem této strany bylo *Právo lidu*. V Českých Budějovicích byl jejím stranickým listem *Jihočech*.

Jihočech (1918 - 1938)

Jihočech, *Obdeník československé sociálně-demokratické strany dělnické*, se svou cenou, 20 haléřů za čtyři strany, které zpočátku nabízel, se nijak nevymykal z tehdejších norem. Odlišnosti od ostatních stranických listů nebyly velké. Stejně jako většina novin, které za první republiky vycházely, se ve dvacátých letech rozrůstal, aby byl v letech třicátých nucen své kapacity omezovat. To se projevilo především na jeho periodicitě. Redakce, administrace a expedice měla sídlo v Lannově, později v Široké ulici v Českých Budějovicích.

Redakce

Post zodpovědného redaktora tohoto obdeníku, později týdeníku zastával jistou dobu levicový Bedřich Šťastný (od března 1919), ale kvůli opakujícím se sporům s vydavatelem Aloisem Křížem z redakce ještě téhož roku odešel. V této

³² Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999, s. 60

době byl tedy již dříve zmíněný Alois Kříž³³ nejen majitelem a vydavatelem, ale i zodpovědným redaktorem. Již po několika měsících (26. 5. 1920) ho však na redakčním postu vystřídal Jaroslav Kuna. Ten na tomto místě také dlouho nesetřval. Zodpovědnost za list nesl pouze do září téhož roku, kdy byl spolu s Aloisem Křížem, Antonínem Jenšovským a Josefem Poncem³⁴ zvolen do závodní rady, jež měla mít nadále vliv na redakci listu a pečovat o to, aby nebyly poškozovány hospodářské zájmy podniku. Řadovým redaktorem však zůstává i nadále.

Vznik této rady má přímou souvislost s rozkolem mezi vedoucím státotvorným proudem ve straně a marxisticko-leninskou levicí, která se hlásila ke Komunistické internacionále. V jeho důsledku došlo na podzim roku 1920 k oddělení komunistického křídla, které se v květnu dalšího roku ustanovilo jako Komunistická strana Československa. Od 20. 9. 1920 Jihočecha tedy řídí „Závodní rada“, přičemž za redakci zodpovídá Karel Šmejkal, jako majitel a vydavatel je uváděn Alois Kříž. Za zmínku snad ještě stojí změna z prosince 1929, kdy redakci převzal bývalý krejčí, později redakční tajemník Jihočecha Karel Břicháček, jehož osobnost je s tímto listem také úzce spojena.

Jak je patrné, sestava redakce se měnila často, a to z nejrůznějších důvodů. Příčinou není jen zaneprázdněnost jednotlivých osobností, které byly v souvislosti se svou stranickou příslušností v době první republiky politicky činné, ale svou roli sehrály i osobní spory s majitelem listu.

Periodicita

Řadou změn prošla i periodicita těchto novin. V československých poměrech nebylo možné, aby list této politické strany, ať už byla jakkoli úspěšná, vycházel jako deník. Výjimkou byl pouze lidovecký Hlas lidu, ne však na dlouho. Ani v dobách největšího vzestupu sociální demokracie tomu tak nebylo.

³³ Alois Kříž (13. 3. 1881 - 13. 3. 1945) po svém příchodu do Českých Budějovic redaktorem Nového jihočeského dělníka, zúčastnil se 1. sv. války (zážitky z ní vylíčil v knize *Martyrium živého*), po válce redaktorem Jihočecha, roku 1920 zvolen poslancem a stal se parlamentním mluvčím za Český jih, významné funkce zastával i v jižních Čechách, kde byl předsedou Povltavského elektrárenského svazu, zemřel v koncentračním táboře Terezín

³⁴ všichni z Jihočecha

Od 2. ledna 1920 byl Jihočech obdeníkem. Vycházel tedy třikrát týdně (pondělí, středa a pátek dopoledne). Tak to zůstalo až do roku 1929, kdy už vycházel pouze dvakrát týdně. Tato sestupná tendence logicky pokračovala i ve třicátých letech. To se jeho vydávání omezilo pouze na jeden den v týdnu. V této podobě se dočkal roku 1938 a tedy i svého konce, stejně jako ostatní listy politických stran.

Formální stránka

Ve dvacátých letech se noviny, Jihočecha nevyjímaje, v mnohém lišily od toho, na co jsme zvyklí v dnešní době. Už samotný způsob rozvržení stran je zcela odlišný a nechává vyniknout přehlednosti dnešních periodik. V meziválečné době se píše v úzkých sloupcích dlouhých přes celou stránku, v čemž se čtenář velice špatně orientuje. Jen někdy je stránka rozdělena čarami ještě jinak. Články často začínají na jedné straně a pokračují na straně druhé, dnes zcela běžné odkazy se nepoužívají.

Větší přehlednosti se čtenáři dočkali až ve třicátých letech. Umožnilo ji výrazné zkvalitnění tiskářenské techniky, ale i nové trendy v tomto odvětví.

Rubriky

Pravidelné rubriky, které noviny nabízely, se nijak zvlášť nelišily od své konkurence. O každodenním dění informovaly *Denní zprávy*, jejichž délka se pohybovala v rozmezí několika řádků až několika odstavců. Tato rubrika zahrnovala zprávy z různých oblastí. Např. z politiky, ekonomiky, ale výjimkou nebyly ani informace z kultury. Jako ukázka poslouží jedna z kratších zpráv nesoucí název *Důsledky zdražení papíru: „Republikán“ a „Jihočeské listy“ oznamují zdražení svého listu. Jest to jen přirozený důsledek všeobecného zdražení prací a surovin v tisk., kt. zejména slabší listy se neubrání.*³⁵

Dále si tehdejší čtenáři mohli vybrat, zda jejich obzory rozšíří *Všeobecný přehled z domova i zahraničí*, či nějaké zajímavosti *Z politického života* (na

³⁵ Jihočech s. 1, č. 3, r. 3, 1922

celostátní i regionální úrovni), *Z naší samosprávy*, *Z jihočeských měst a obcí* a mnohé další. Nechyběly zde ani v té době velmi oblíbené hlídky. Rubriky určené k zviditelňování jednotlivých spolků či jednot, které byly v prvorepublikové společnosti nedílnou součástí kulturního vyžití nejen obyvatel krajského města. *Zemědělská hlídka*, *Hlídka odborová*, *Hlídka dělnických tělocvičných jednot*, či *Hlídka domkařů a malorolníků* jsou jen zlomkem toho, co Jihočech nabízel. Hlídky však nebyly zastoupeny v každém čísle hromadně, nýbrž vždy jen dvěma nebo třemi, podle aktuálního dění v té které oblasti.

Kulturu zde reprezentovala rubrika nesoucí název *Divadlo a umění*. Pod názvem *Záležitosti strany* přinášel Jihočech voličům aktuální stranické informace. Těm však tento list, přála-li tomu doba, tedy v období okolo voleb, neváhal uvolnit většinu místa, kterým disponoval. Samostatné oddíly, chceme-li rubriky, byly věnovány také jednotlivým okresům³⁶ a událostem, jež se v nich odehrály či odehrají.

Rubrik, jimiž list disponoval, bylo velmi mnoho a není zcela jasné, podle jakých pravidel se řídilo zařazování jednotlivých zpráv. Nejčastěji se prolínal obsah *Denních zpráv* a rubrik *Z politického života* a *Všeobecný přehled z domova i zahraničí*. Nebylo také ničím neobvyklým, když se v *Denních zprávách* objevila aktuální informace o premiéře Jihočeského národního divadla nebo program kina Grand Bio.

Charakter listu

Nejedná se o žánrově pestrý titul, stejně jako tomu je u ostatních listů politických stran v této době. Většinu informací získáme přečtením prostých zpráv, jež se omezují na konstatování faktů, jejichž objektivnost však není pravidlem. To ovšem neznamená, že by se list jako objektivní netvářil. Naopak, čtenáři jsou informace předkládány jako nezpochybnitelná pravda. Především články z titulní strany jsou laděny ideologicky a celkově získává čtenář dojem o bezchybnosti politické strany vlastníci Jihočecha.

³⁶ Písecko, Okres Strakonice, Okres Jindřichův Hradec, Okres Třeboň a další

Články na první straně vyjadřují názor celé redakce, který je samozřejmě shodný s názorem strany. Většinou nejsou podepsané, výjimku tvoří pouze případy, jedná-li se o článek někoho mimo redakci nebo významnou osobnost z vedení listu. Časté je zveřejňování práce Aloise Kříže v parlamentu a jejích výsledků. Ničím neobvyklým není ani otiskování jeho dopisů adresovaných různým institucím se stížnostmi.

Ideologické zaměření listu

List zastává názory dělnické třídy, cizí mu není ani podpora odborových organizací. V první řadě je však stranickým listem sociální demokracie,³⁷ a tak se i přesto, že je jen krajevou variantou, často dovídáme o tom, jaké má strana cíle a jaký je její zamýšlený příští vývoj. Zpočátku je patrné stranění SSSR, a logicky tedy i ostré napadání kapitalistického zřízení. Na stránkách Jihočecha se tak například dozvídáme, že „*kapitalismus jest krvelačnou šelmou*“.³⁸

Zatímco obliba komunismu utrpí časem značné šrámy, kritika sociálních poměrů a společenského vývoje, který sice „*zavrhl násilné otroctví, zavrhl násilné poddanství vrchnostenské, ale nechal člověka v porobě dobrovolné, tj. v porobě v tom smyslu, že mu dána svoboda bud' do ní vstoupiti nebo v dobrovolném hladovění zahynouti*“³⁹ zůstává.

Kriticky laděná slova, týkající se situace, ve které se nacházelo tehdejší dělnictvo nejen v Československu, ale všeobecně ve světě, jsou všudypřítomná. Jedním z míst, kde je koncentrace takovýchto výtek největší, je například článek *Proti lichvě a drahotě*. Jedná se o obhajobu dělnictva, které „*samo dávno prohlásilo že se zvyšováním mezd nesouhlasí. Sahá k němu jen pod tíhou drahoty a poněvadž nemůže jinak svůj stav a situaci zlepšit, zvyšuje cenu své práce.*“⁴⁰ Dělnictvo si podle Jihočecha nepřeje, aby se poměry takto nadále vyvíjely.

³⁷ v roce 1928 měla ČSDSD k dispozici 70 politických listů, z toho 5 deníků, dále také velké množství časopisů družstevních, odborových i závodních, listy pro mládež a pro ženy, časopisy zájmové, obrázkové

³⁸ Jihočech s. 1, č. 44, r. 3, 1922

³⁹ Jihočech, s.1, č.1, r.3, 1922

⁴⁰ Jihočech, s.1, č.1, r.3, 1922

Dále autoři napadají vládu. Tvrdí, že bylo vysloveno mnoho slibů, kterými mělo být docíleno zmírnění drahotných poměrů a výsledkem je pravý opak. Dražota nemizí, dělnictvo se nachází v hrozných poměrech. Přitom zmírnění dražoty by pomohlo nejen dělnické třídě, ale i poslancům, průmyslu a hlavně republice. Celý článek dovršuje zvolání vládě, úřadům, poslancům a všem veřejným úřadům: „*Učiňte vše, aby jste potřeli lichvu a zachraňte dělnictvo před bídou a zoufalstvím.*“

Jihočech také upozorňuje na tzv. jihočeský problém, kterým byla v té době značná nezaměstnanost, uvádí, že dělníci nechtějí brát podporu, ale to co, chtějí, je práce. Apeluje na ministerstvo soc. péče, aby tento problém řešilo, aby stát urychleně začal s prováděním všech staveb projektovaných v jihočeských obvodech. Aby měli dělníci konečně práci.

Roztržka s komunisty

Jak už bylo dříve zmíněno, na podzim roku 1920 došlo k ideovému rozchodu mezi levým, na komunismus orientovaným, a pravým, státoporným křídlem v Sociálně demokratické straně. Právce v listopadu 1920 přijala Dělnický hospodářský program a odmítla zásady Komunistické internacionály. Z levice se na jaře příštího roku stala KSČ, což už bylo jen formálním dovršením tohoto rozkolu.

Ač bylo zprvu nadšení z revoluce v Jihočechovi všudypřítomné, jak se můžeme přesvědčit z této ukázky: „...*ale to všechno, co letí kolem nás a vře kлокotem neznámého budoucna to všechno v Rusku, v Uhrách, v Německu, Itálii a jinde jest jedna veliká sociální revoluce světa, při níž praskají hospodářská a třídní privilegia těch, kteří svým systémem na hrubé moci založeným po celá tisíciletí lidstvo vykořisťovali.*“⁴¹, později se na jeho stránkách dozvíme, že přáním Sociálních demokratů je socialistická republika a jedinou záchranou z rozvratu, který zde panuje, je podle nich socialismus, ale odmítají revoluci, a proto je nevyhnutelný rozchod s komunisty.

⁴¹ Jihočech, s.2 , č.49, r.3, 1922

V tomto kontextu vyznívají poněkud komicky úryvky vybrané z básně *To chvíle bude dějinná*⁴² od Jaroslava Kuny:

„ ...*Tak blízko nebyli jsme nikdy svému vykoupení
jako dnes, kdy starý svět se do propasti žene...*“

„ ...*To chvíle bude dějinná až státy rudě vzplanou...*“

„ ...*Nechť ke slunci Svobody se vzepnou volné ruce!
Nechť zhyne starý, podlý svět! Nechť žije Revoluce!*“

Události spojené s rozdělením strany samozřejmě ve značné míře ovlivnily tematické zaměření listu, jinak řečeno redakce měla, stejně jako ostatní sociálně demokratické tiskoviny, jasný cíl. Napadání komunistů, ať už na celostátní nebo jen regionální úrovni. Budějovická redakce nejenže vyzvedává „starou osvědčenou stranu sociálně demokratickou, dělnickou“⁴³, ale do politické agitace umně zapojuje i podporu prodeje v podobě vyzývání k odebrání časopisu, které je podle ní nezbytné pro každého dělníka, „*neboť komunisté budou pracovati proti nám.*“⁴⁴

Komunistická strana je napadána přímo i nepřímo a rozchod Sociální demokracie s ní je prezentován jako správný krok. Ať už hodnotí stranu tento počín z ideového hlediska jako správný, nelze opomenout jeho zásadní dopad na výsledky ČSDSD v parlamentních volbách, které se už nikdy nevyrovnaly úspěchu z roku 1920.⁴⁵ Přesto se však tato strana mimo období tzv. vlády panské koalice (1926 – 29) podílela na všech vládách v tehdejší Československu.

Stranická rivalita

Bylo by však mylné domnívat se, že politické výboje na stránkách tohoto listu vystupují pouze proti komunistům, i když to bylo ve své době jedním z

⁴² Jihočech, s.1 , č.49, r.3, 1922

⁴³ Jihočech, s.1 , č.1, r.3, 1922

⁴⁴ Jihočech, s.1 , č.1, r.3, 1922

⁴⁵ ČSDSD získala 25,7% hlasů (74 mandátů)

hlavních témat. Výpady jsou vedeny také proti národní demokracii, která je např. v článku *Politici kuplíři*⁴⁶ osočována, že kupuje kdejaké přeběhlíky a zaplavuje letáky nebo že se spojí s každým, kdo potřebuje peníze. Vše říkající je také označení jejího představitele, který je zde uveden jako „trapný hrdina doktor Kramář“.⁴⁷ Ostrým kritikám je podrobován také Alois Rašín.⁴⁸

V nadšených reakcích na vítězství soc. demokratů ve volbách do Národního shromáždění a úspěchu při volbách do prvorepublikového senátu se navíc píše o překvapivém poklesu hlasů československých socialistů, kteří jsou označováni za protidělnickou stranu.

Románová příloha

S pozitivním vztahem k Sovětskému svazu úzce souvisí i výběr děl do románové přílohy Jihočecha, kde jsou otiskovány povídky na pokračování. Zprvu se zde objevují výlučně ruští autoři.⁴⁹ To se změní po roztržce s komunisty. Sociální tematika však rozhodně nezmizí. Jedním z děl, které si tehdejší čtenáři mohli v seriálové podobě vychutnávat, byla například povídka J. K. Tyla Rozina Ruthardova. Román na pokračování je tištěn na dvě malé stránky formátu A5 na dolní polovině strany novin. Stránky jsou vhodně umístěny tak, aby se z nich po vytržení dal vytvořit sešit.

Inzerce

Reklama byla v tomto obdeníku zastoupena ve stejné míře, jako u konkurenčních listů. Soukromá i firemní inzerce měla své místo na jednotlivých stránkách, a to nad i pod textem, poslední strana deníku jí pak byla věnována celá. Nutno však podotknout, že v začátcích, kdy pokryl Jihočech pouze čtyři strany,

⁴⁶ Jihočech s. 1, č. 40, r. 3, 1922

⁴⁷ Jihočech s. 1, č. 44, r. 3, 1922

⁴⁸ 18. 10. 1867 až 18. 2. 1923, byl českým a československým politikem a ekonomem, jedním z odsouzených v procesu s Omladinou, účastníkem 1. odboje, prvním československým ministrem financí a funkcionářem Československé národní demokracie

⁴⁹ Maxim Gorkij - Zločin a jiné povídky, Evgenij Čirikov - Povstalci

zabírala jeho poměrně značnou část. Důvodem byla nutnost finančního zabezpečení redakce.

Důkazem, že nejen inzerce pro obchodní účely, ale i seznamování pomocí novin bylo poměrně oblíbené už na samém počátku jejich historie, je tento inzerát: „*Mladý muž, slušný, zdravý, usedlý Američan, moderních mravů, vzdělaný, mluvící několika jazyky, hodlá si učinit známost se slečnou neb vdovou, majitelkou hospodářství neb obchodu za příčinou sňatku. Laskavé nab. pod zn. „AMERIČAN“*“⁵⁰

⁵⁰Jihočech s. 3, č. 40, r. 3, 1922

3.1.3 Československá strana lidová

Tato strana vznikla v lednu roku 1919 sloučením několika katolických stran. Moravsko-slezské křesťanskosociální strany, Katolicko-národně konzervativní strany a Konzervativní lidové strany. Je jednou z nejstarších českých politických stran.

Strana zastávající křesťanské názory a sociální encykliku papeže Lva XII. byla od roku 1922 vedena Janem Šrámkem. Ten z ní vytvořil středovou klerikální stranu, nepostradatelnou při sestavování vlády. Díky stabilní podpoře voličů byla velice vlivnou stranou, bez níž se neobešla žádná z vlád mezi rokem 1921 a 1938. Postupem času se ČSL stala nedílnou součástí uskupení okolo Hradu.

Hlavním tiskovým orgánem Československé strany lidové byly *Lidové listy*. V Českých Budějovicích toto místo zaujal časopis *Hlas lidu*. Dále této straně patřil týdeník *Táborsko* s přílohou *Naše domácnost*, který však nebyl určen přímo pro České Budějovice, zde jen vycházel.

Hlas lidu (1906 - 1938)

Jedno číslo tohoto listu bylo k dostání za 60 haléřů, přičemž zde byla samozřejmě i možnost předplatného donáškou do domu nebo poštou (ročně 60 Kč, půlletně 30 Kč, čtvrtletně 15 Kč). Navíc list nabízel roční prémii v podobě kalendáře „*Vzkříšení*“, který předplatitelé našli vždy v jednom z říjnových vydání.⁵¹ Doplatek za tento kalendář byl 7 Kč.

Redakce a administrace sídlily v Českých Budějovicích v České ulici č. p. 16. V hlavičce listu se nacházel nápis „*Pro dobro a pravdu!*“.

Vydavatelské a redakční změny

List vycházel nejprve dvakrát týdně, a to každé pondělí a čtvrtek dopoledne. Od 13. 5. 1932 však začal vycházet denně, kromě neděle a svátků (tj.

⁵¹ Číslování jednotlivých ročníků nezačíná od ledna, jak je to běžné u ostatních listů, ale vždy od října.

6x týdně). Ve své době byl tedy jediným regionálním deníkem, který v Českých Budějovicích vycházel. To bylo značně neobvyklé, jelikož na krajské úrovni převažovala spíše nižší periodicitu. Později došlo opět ke změně, tentokrát k redukci na tři dny v týdnu.

V redakci se kromě jiných vystřídali i Václav Vedral, či kněz Josef Plojhar, který tento post zastával pouhý měsíc (od 1. 7. 1933 do 8. 8. 1933), kdy po něm odpovědnost za časopis převzal Bohaboj Surna.

V souvislosti s vydáváním tohoto listu je uvedeno mnoho jmen (např.: V. Bol. Pavlík-Sychra, Augustin Mráz, Fr. Kliment, Václav Vedral, Bohaboj Surna, F. Mastík Lipanský). Bylo to z toho důvodu, že politická strana nemohla být z právních důvodů majitelem deníku. Tak se v kolonce vydavatel objevovali nejen straničtí funkcionáři či poslanci, ale často i redaktori tohoto časopisu.

Formální stránka

Po formální stránce lze tyto noviny hodnotit poměrně vysoko. Je zde patrný rozdíl oproti komunistickému tisku, který si nemohl dovolit kvalitní tiskařskou techniku, jako ostatní stranický tisk.

Sloupce jsou od sebe přehledně odděleny, stránkám nechybí, co se týče typů písma, určitá pestrost. V pozdější době je často využívána fotografie, především na titulní stránce. Zalomení stránek se během existence listu zvýší ze tří sloupců na čtyři, přičemž jednotlivé články obvykle zabírají šíři dvou sloupců. Obecně se v tomto listu jako jednom z prvních projevují nové tiskařské trendy.

Tématický obsah listu

Jak naznačuje už fakt, že tento časopis náležel katolicky orientované straně, v popředí zájmu zde vedle politických témat stála i tematika náboženská. Celá řada článků umístěných na úvodní straně je věnována právě čtenářům vyznávajícím katolickou víru.

Jedním z nich je i tato pozvánka: „*Katolíci! Není dnes druhé věci, proti níž by zuřilo tolik slepé nenávisti jako proti katolické církvi. A přece jen ona jest dílo*

*Syna Božího, jen ona povolána jest k tomu, by poklad víry neporušený zachovávala a jej podávala z pokolení na pokolení. Abyste poznali, čím Kristus Církev Svoji míti chtěl, bude uspořádána v katedrále ve dnech od 24. do 31. října řada duchovních promluv o církvi. Zúčastněte se všichni! Začátek denně v 6 hodin, o půl 7. hod. sv. růženec a požehnání.*⁵²

V oblasti politických témat se Československá strana lidová, jakožto středová politická strana, zaměřuje často na kritiku levicových stran, především pak komunistů, jak je tomu i v článku *Nebezpečí revoluce*.⁵³ Článek začíná takto: „Upozorňovali jsme stále na nebezpečí, které hrozí naší republice, až mnozí z našich čtenářů měli nám to za zlé, že prý vidíme vše příliš černě. My jsme se však nemýlili a důkazy o velikém nebezpečí, jemuž je republika vydána, podává tentokrát sám tisk sociálně-demokratický. >Jihočech< ze dne 20. října otiskl dopis býv. Redaktora kladenské >Svobody<, soudr. Josefa Sýkory, který tento uveřejnil v soc. dem. >Rakovnickém Obzoru<. Poněvadž obsah dopisu dotýká se také jižních Čech, uveřejňujeme jej celý.“

Dále následuje zmiňovaný dopis, jež svědčí o snahách bolševiků zorganizovat ozbrojenou revoluci. „Z tohoto dopisu jest nejlépe viděti, jak činilo občanstvo dobře, když se samo počalo organisovati k branému odporu proti rudým gardám, když úřady nevěnovali bolševickému nebezpečí náležitě pozornosti. Roztržkou v soc. demokracii není ovšem nebezpečí ještě zažehnáno. Komunisté mají v republice dosti stoupenců a jak vidno, s holýma rukama revoluci dělat nezamýšlejí.“

O tom, že mezistranické neshody, ve kterých dojde i na hrubé násilí, nejsou v této době výjimkou, svědčí následující článek z rubriky *Přehled*: „>Ministr, který fackuje< není jím nikdo jiný než blahé pověsti bývalý ministr výživy a později veř. prací p. Dr. Vrbenský. Když ve čtvrtek mluvil poslanec lidové strany ze Slezska, katecheta Rýpar o rozpočtu školském a zmínil se o tom, že církev za Josefa II. byla ochuzována, vykřikla na něho nár. soc. poslankyně, pověstná Landová Štychová (nedávno navrhla vraždění nenarozených dětí):

⁵² Hlas lidu, s. 1, č. 7, r. 15, 1920

⁵³ Hlas lidu, s. 1, č. 5, r. 15, 1920

>Neshromažďujte pokladů!< Posl Rýpar jí odpověděl: >My jich neshromažďujeme, neshromažďujte Vy po vrbensku!< Tahle slova rozčílila p. Dra. Vrbenského, který v poslední své řeči nejhrubším způsobem se otíral o katolíky, do té míry, že posl. Rýpara, když sestupoval s tribuny, napadl a vyťal mu políček.⁵⁴

O tom, že Československá strana lidová byla opravdu stranou středu, a nezastávala tedy žádný radikální názor, svědčí tento úryvek:

„Soustava kapitalistická v Evropě náleží minulosti; nezemřela sice ještě, ale dokonává. Dokonává za příznaku prudké horečky sociálních bouří, stávek a nepokojů na všech stranách a na světě není lékaře, který by ji mohl zachovat při životě. Ostatně nikdo ji neželí, vyjímaje několik šťastných jedinců, kterým pomohla o ohromným bohatstvím a pohádkovému blahobytu.

*Současně však, co umírá kapitalismus, rodí se snahy o novou formu hospodářského života, která by zajistila všem pracujícím lidem bez rozdílu slušný život a hospodářskou nezávislost na kapitalistovi. Bohužel snahy tyto jsou dosud zastřeny mlhavým závojem teorií, návrhů a nesmělých praktických pokusů.*⁵⁵

Dále zde najdeme vizi budoucího vývoje ohledně očekávaného hospodářského převratu: *„Ten ovšem nebude dokonán dnes, ani zítra a uplyne ještě drahá doba, než pevné obrysy nového řádu budou trvale vyznačeny. Ještě nedozněla válečná vřava a zprávy, které prosakují občas v novinách, zdají se nasvědčovat tomu, že každou chvíli může vyšlehnouti nový požár, který snad na čas vývoj poměrů přeruší, ale kdyby se i tak stalo, bude po jeho uhašení v přestavbě hospodářského řádu pokračováno znovu, až se tvářnost jeho změní úplně. Demokratisace společnosti jest na postupu a lid nespokojí se více pouhou demokracií politickou.*⁵⁶

Po volbách roku 1925 zaplňují titulní stránku oslavné články. Jedním z nich je i ten, který nese název *Naše vítězství v jižních Čechách*⁵⁷. Dozvíme se v

⁵⁴ Hlas lidu, s. 2, č. 18, r. 15, 1920

⁵⁵ Hlas lidu, s. 1, č. 26, r. 15, 1921

⁵⁶ Hlas lidu, s. 1, č. 26, r. 15, 1921

⁵⁷ Hlas lidu, s. 1, č. 15, r. 20, 1925

něm například, že Čsl. strana lidová obdržela 34 306 hlasů, čímž si od minulých voleb polepšila o 56 procent.

Úsměvné je hodnocení volebních výsledků ostatních stran. Fakt, že Sociální demokracie i Národní demokracie obdržely oproti minulým volbám hlasů méně, je konstatován bez jakéhokoli komentáře. Zatímco přírůstek hlasů pro Československé socialisty, je považován, vzhledem k jejich velice nápadné volební kampani za fiasko. Živnostenská strana středostavovská, jenž se poprvé dostává do vlády, se však pochvaly také nedočkala. „*Dle všeho vstoupí tato strana nyní také do vlády a veta bude po těch hlučných agitačních heslech, jimiž se mnozí živnostníci dali do této strany zlákat. Až bude ve vládě, musí ukázati teprve, co dovede.*“⁵⁸

Kromě politických a náboženských témat se na titulní straně čas od času objevovaly i zprávy, jenž měly jinak své místo vyhrazeno ve zpravodajských rubrikách. Jednou z významných událostí, která se zde ocitla, bylo dopadení skupiny zlodějů. Článek pojednávající o tomto úspěchu nese název *Nebezpečná banda*⁵⁹ a začíná následovně: „*Banda zlodějů, která v posledních dnech, díky bdělosti a ostražitosti naší městské policie, ocitla se za mřížemi, napáchala v minulých letech tolik zločinů a krádeží, že byla postrachem celého Pošumaví. Není vyloučeno, že některý z jejích příslušníků má na svědomí i lidský život.*“ V závěru článku jsou občané nabádáni, aby nekupovali podezřele levné zboží, jehož původ není znám. „*Levnější cena a neznámý původ zboží jsou vždycky podezřelými známkami a varujeme proto každého před podobnou koupí. Jinak přivádí sebe do nebezpečí a zlodějským tlupám umožňuje existenci.*“

Rubriky

Stejně tak jako každé jiné noviny nesměl být Hlas lidu ochuzen o tradiční zpravodajské rubriky jakými byly například *Poslední zprávy*, *Přehled*, *Místní zprávy*, *Nejnovější zprávy* či *Různé zprávy*. Rozsah se zprávou od zprávy se lišil. Výjimkou nebyly čtyři, ale ani čtyřicet řádků textu.

⁵⁸ Hlas lidu, s. 1, č. 15, r. 20, 1925

⁵⁹ Hlas lidu, s. 1, č. 28, r. 15, 1921

Celkově nebylo rubrik mnoho, a ty, co se zde vyskytly, nepředstavovaly oproti ostatním časopisům žádnou výraznou změnu. Ať už se jedná o oblast kultury, která je zastoupena např. rubrikami *Dopisy* či *Divadlo, literatura, umění*, nebo rubrikami zaměřenými na spolkovou činnost (*Spolkový a organizační věstník*), popřípadě hlídky, z nichž častá zde byla *Hlídka orelská*.

Romány na pokračování

Ani Hlas lidu ve vydávání románů na pokračování za ostatními listy nijak nezaostával. Vyšlo zde mnoho děl z nichž většinu napsal J. Staněk. Např.: *Druhá láska*, *Ledová krásko*, *Český legionář*, *Proudem v zátiší*, *Květ Západu* či *Převraty*. Z děl jiných autorů lze jmenovat například *Otčenáš* od J. Pavlovického, či dílo *Poustevník na skále svatojánské*, jehož autorkou je E. F. Carlenová.

Táborsko (1923 - 1932)

Týdeník Táborsko byl určen pro okresy Tábor, Bechyně, Soběslav, Mladá Vožice, Milevsko, Sedlčany, Votice, Sedlec, Pelhřimov, Pacov, Kamenice nad Lipou a Počátky. Vycházel v Českých Budějovicích a Táboře, administrace a hlavní redakce sídlily v Českých Budějovicích, a to v České ulici č. p. 16. Vycházel každé pondělí odpoledne a jeho cena byla 60 h za číslo (předplatné na rok 30 Kč, půl roku 15 Kč, čtvrt roku 7,50,-).

Post zodpovědného redaktora zastával dlouhou dobu bývalý úředník Augustin Mráz, jehož roku 1930 nahradil kněz Jaroslav Macek. Časopis přestal vycházet 4. 1. 1933.

Mezi velké přednosti tohoto týdeníku patřila bezpochyby příloha Naše domácnost, v níž si našly své nejen hospodyňky, ale i ostatní členové domácnosti. Zpestřením novin byly i citáty, vkládané mezi jednotlivé zprávy.

Formální stránka

V tehdejší době ojedinělý byl obsah čísla na první stránce, který čtenáři nejen značně usnadňoval orientaci v novinách, ale především ho dopředu informoval, co mu list v konkrétním čísle nabízí.

Inzerce byly vyčleněny jedna či dvě poslední stránky. Zajímavým způsobem reklamy byly i malé lístky (většinou formátu A5). Tyto reklamní letáčky byly umístěny volně mezi jednotlivými stránkami. Častá zde byla i reklama na loterii, jež nabízela možnost mnohamilionové výhry.

S příchodem fotografie získává Táborsko na pestrosti. Snímky jsou zobrazovány nejen na titulních stránkách v podobě portrétů významných osobností, jak je to běžné u většiny novin, ale v tomto týdeníku mají i jinou významnou úlohu. Často jsou na nich zachyceny zajímavosti či kuriozity doplněné pouze o krátký komentář. Na fotografii si tedy můžeme prohlédnout *Dům budoucnosti*⁶⁰, jež vzniká v Americe, či *Letadlo, které přistálo na střeše*.⁶¹

⁶⁰ Táborsko, s. 1, č. 2, r. 5, 1928

⁶¹ Táborsko, s. 3, č. 3, r. 5, 1928

Rubriky

Pod identickými či nepatrně se lišícími názvy se i v Tábořsku setkáváme se stejnými rubrikami jako v ostatních novinách. Ze zpravodajských lze jmenovat například *Denní zprávy* - zprávy z regionu, např. informace o zasedáních, výstavách, nehodách atd., *Různé zprávy*, *Všelicos* – souhrn krátkých (několikařádkových) zpráv všeho druhu či *Táborský kraj* – zprávy z Tábora a okolí. Podobné jsou i rubriky kulturní jako *Divadlo*, *hudba*, *umění* – nabízející převážně recenze a mnoho dalších (*Dopisy*, *Náboženské a církevní rozhledy*, *Z černé kroniky*, *Národní hospodář*, *Spolkový věstník*, *Sport*, *Soudní síň aj.*).

Zajímavostí, jež stojí za povšimnutí, je rubrika *Přehled*, nacházející se jednu dobu na úvodní stránce. Obsahovala několik krátkých, dle redakce důležitých či zajímavých zpráv, svou délkou nepřesahujících několik řádků. Názvy rubrik se i v průběhu jednoho roku často mění a různé rubriky se v konkrétních číslech střídají.

Najdeme zde i velmi oblíbený román na pokračování, jenž nesměl chybět snad v žádných z tehdejších novin. V tomto případě se jedná například o detektivní román *Hříchy mládí*, jehož autorem byl Artur Kurt.

Velká část zájmu byla věnována školství, jež považovala Československá strana lidová za jednu z nejdůležitějších oblastí. Na tuto problematiku a na problematiku správného vedení mládeže vůbec narážíme v téměř každém čísle.

Ideologické zaměření listu

Táborsko bylo stranickým listem Československé strany lidové a jako takové ji na svých stránkách výrazně podporovalo. Jedním z příkladů je první článek pátého ročníku tohoto časopisu nesoucí název *Do nového roku*⁶², který je shrnutím dosavadních úspěchů této politické strany v komunální politice na jihu Čech. „*Dnes čl. strana lidová jest v obecní samosprávě tak důležitým činitelem, že nemůže býti více přehlížena. Na poli hospodářském i kulturním nemůžeme sice zaznamenati úspěchů pronikavých, ale nicméně nemáme příčin k pesimismu.*“

⁶² Tábořsko, s. 1, č. 1, r. 5, 1928

Dále následuje výčet plánů a úkolů do budoucna, v nichž je zahrnuta i podpora našeho samostatného státu, jež měl v tomto roce slavit desetileté výročí svého vzniku. „*A právě čsl. strana lidová se svým pozitivním programem, se svým křesťanským názorem na člověka i na stát je nejpovolanějším činitelem, který může existenci státu podpořit.*“

Je zde zmíněna i úloha a důležitost právě stranického tisku, která byla v té době pro politické strany opravdu značná. „*Ale neméně je také třeba pečovat o náš tisk krajinský.*“ ... neboť, jak stojí dále v článku, ...*bez tisku všechna naše snaha musela by skončit žalostně. Postarejme se o nápravu!*“ Vybízí Tábořsko své čtenáře.

Nejen chvála svých vlastních řad, ale i mnohá poděkování směřující k voličstvu za podporu v obecních volbách zaplňují stránky Tábořska v tomto vzkazu voličům: „*Ani jediná z velkých státotvorných stran Československých nemůže se dívat na den 27. září s takovým uspokojením jako lidová strana! Ukázali jste všichni, že správně chápete obrodný úkol našeho hnutí ve státě, v národě a v obcích, že probuzené katolictví v našich zemích má ve vás pevnou a nezníčitelnou oporu a že jste si dobře vědomi toho, že náš veřejný život jen tehdy může rozkvést, bude-li veden zásadami, jež celé lidské společnosti ukládá řád našeho náboženství.*“⁶³

Politické rozbroje

Pokud jde o přístup ke státu, ten je povětšinou kladný. ČSL byla součástí vládní pětky, a neměla tedy důvod k napadání, jak to s oblibou činili například komunisté. Kritika se však místy také objevuje, a to především v souvislosti s Československou stranou socialistickou. Účty si s touto stranou vyřizovali prostřednictvím novinových stránek. Stejně tak tomu bylo i v případě republikánské či sociálně demokratické strany. Existence stranických tiskovin byla často používanou zbraní v rámci politického boje.

Jednoznačným terčem kritiky byla komunistická ideologie, především pak samo bolševické Rusko, jež lidovci kritizovali především za pronásledování

⁶³ Tábořsko, s. 1, č. 37, r. 8, 1931

katolíků. Vypovídají o tom například články *Jak jsou v sovětském Rusku mučeni kněží*⁶⁴ nebo *Péče o děti v bolševickém Rusku*⁶⁵. O vztahu k sovětům svědčí i tento Stalinův medailonek: „*Stalin, generální sekretář komunistické strany ruské, který zvítězil nad Trockým, Zinověvem atd. a své odpůrce poslal do vyhnanství. Není přes svobodu v komunistickém >ráji<.*“⁶⁶

Příloha Naše domácnost (1927 - 1932)

Pod tímto názvem se skrývá příloha Táborska, jež měla výhradně společenskou funkci. Ač byla součástí tohoto týdeníku, lze ji považovat za samostatný list. Vycházela však spolu s ním, tedy vždy v pondělí. Stejně tak spolu s ním na přelomu roku 1932 a 1933 i zanikla. Vydavatelem tohoto *Listu pro výchovu a vedení domácího hospodářství*, jak je hodnocen svými tvůrci, byl tajemník strany Václav Vedral. Naše domácnost nabízela nejen rady hospodyňkám, jak napovídá už název, ale i mnoho zajímavých informací ze všech různých odvětví. Sloužila především pro poučení a pobavení.

Z klasických rubrik napomáhajících k úspěšnému vedení domácnosti lze zmínit *Kuchařské předpisy* – recepty s podrobným popisem přípravy či *Dobré rady* (např. jak sušit záclony, jak krájet cibuli, aby nepodráždila oči atd.). Zajímavou a v tehdejší době jistě i žádanou rubrikou byla takzvaná *Společenská výchova*, jež poskytovala cenné rady, jak se chovat ve společnosti, ať už se jedná o jakoukoli příležitost. Zahrnovala články jako *V restauraci*, *Na ulicích a procházkách*, *Přijímání návštěv* či *V lázních*.

Část zvaná *Kapitoly pro dívky* byla, jak je jasné už podle názvu, určena především mladým slečnám. Nabízela mimo jiné seriál o různých typech povolání, vhodných pro ženy, kde byly čtenářky seznamovány například s povoláním dentistky, pěstounky, opatrovnice, učitelky či knihvazačky. Posledně jmenované povolání bylo, stejně jako ta ostatní, představováno v tom nejlepším světle. „*Vkus a cit mají ženy, proto mohou v povolání knihařském dosáhnouti*

⁶⁴ Táborsko, s. 2, č. 8, r. 7, 1930

⁶⁵ Táborsko, s. 1, č. 3, r. 8, 1931

⁶⁶ Táborsko, s. 2, č. 4, r. 5, 1928

pěkného úspěchu, když pracují také na dalším sebevzdělání. Knihařství je pěkná, čistá práce a přednosti umění knihařského jsou tak různé, že je věru div, že se dívky hrnou všude, jen o knihvazačství se nezajímají.“⁶⁷

V dalších podrubrikách, jakými byly např. *Novoroční myšlenky*, jde především o výchovu a dalo by se říci až moralizování, jak je patrné z této ukázky: „*Proto ty, dceruško, která doma připravuješ dle svého nejlepšího chtění oběd, proto ty, dívko v povolání, která každého jitra odcházíš na své místo s předsevzetím: >Já chci pracovat, jak nejlépe dovedu,< tím, že denně nově máte předsevzetí: >Já chci s lidmi dobře vycházet, já nechci život zbytečně ztěžovat naříkáním a bolestíinstvím,< tím samy sebe poznáváte a nepotřebujete k tomu žádných velkých, rozhodných událostí.*“⁶⁸

Pravidelnou rubrikou, která jistě potěšila nejenom mladé dívky, ale i jejich matky, byla *Módní hlídka*. Rubrika představující aktuální módní novinky i rady, jak postupovat při nákupu nového oblečení. „*Kupujeme-li si dnes něco nového, musíme si vždy býti vědomy toho, že nový kousek naší garderoby má již nyní stopy nové mody, která se bude nositi z jara, a v létě, jak pokud se ušítí, jak pokud se ušítí, tak pokud se materiálu týče.*“⁶⁹

Často zde byl otištěn návod, jak si konkrétní model ušít. Návod však nebyl nijak podrobný. Například v případě *Sametového pláštíku pro 2 - 4letá děvčátka*⁷⁰ byl čtenářkám k dispozici pouze malý náčrt a informace o množství a druhu látky, která je potřeba. Zbytek už byl na jejich fantazii a šikovnosti.

Pro celou rodinu byly rubriky *Zajímavosti* – nevšední zprávy z domova i ze zahraničí (např. o barevných silnicích v Anglii, které zvyšují bezpečnost provozu) či seriál o krojích, v němž byly čtenářům postupně představovány kroje z různých oblastí (táborský, chodský, plzeňský atd.). Pro pobavení tu byla *Veselá minuta*- rubrika s několika vtipy (Např.: *Pán ke kuchařce*: „*Máry, teta milostivé paní přijede na neurčitou dobu na návštěvu. Tuhle vám dávám seznam jídel, která má ráda.*“ – *Kuchařka*: „*Ano, milostpane.*“ – *Pán*: „*Ale uvaříte-li jednou z toho něco, tak – poletíte.*“)⁷¹

⁶⁷ Naše domácnost, s. 2, č. 15, r. 2, 1928

⁶⁸ Naše domácnost, s. 3, č. 14, r. 2, 1928

⁶⁹ Naše domácnost, s. 2, č. 21, r. 2, 1928

⁷⁰ Naše domácnost, s. 3, č. 15, r. 2, 1928

⁷¹ Naše domácnost, s. 4, č. 47, r. 2, 1928

3.1.4 Československá strana národně socialistická

Tato politická strana vznikla v dubnu roku 1918 jako Československá strana socialistická. Program strany vycházel z nacionalistických pozic a měl spíše levicový charakter, účastí ve vládě zaujala strana pozici státoprávní levice.⁷² Počátkem třicátých let prošla krizí. V této době se v ní projevovaly fašizující tendence, ale vedení strany se snažilo zachovat státotvornou pozici. Svou činnost strana ukončila na podzim roku 1938.

Hlavním tiskovým orgánem této strany bylo *České slovo*. Na regionální úrovni v Českých Budějovicích plnil tuto úlohu list *Stráž lidu*.

Stráž lidu (1919 - 1938)

Jako vydavatel tohoto listu je zprvu uváděn Otakar Svoboda, od 1. 7. 1930 Československá strana národně-socialistická. Počínaje 20. 5. 1932 je tato organizace coby vydavatel a majitel časopisu zastupována Dr. Al. Neumannem, úředníkem okresní soc. pojišťovny v Českých Budějovicích. Od tohoto data je list tištěn zčásti firmou Společenská knihtiskárna v ČB a zčásti firmou Melantrich v Praze. O měsíc později bylo vytvořeno nové tiskové vydavatelství *Tisková komise strany čsl. nár. socialistů v Čes. Budějovicích*, jejímž předsedou se stal Dr. Neumann.

List vycházel nejprve dvakrát týdně, vždy v úterý a v pátek. To se změnilo v červenci roku 1932, kdy se stal týdeníkem (vycházel každý čtvrtek). Předplatné činilo 50 Kč ročně i s donáškou, cena jednotlivých čísel byla 50 haléřů. Během dvacátých let tato cena stoupla na 60 haléřů za číslo a 60 Kč za rok.

Redakce, administrace a expedice se nacházely v Českých Budějovicích v Krajinské třídě číslo 23. Post odpovědného redaktora zastával dlouhá léta Stanislav Votruba, bývalý kovorytec.

⁷² Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999, s. 63

Charakter listu

Jelikož časopis Stráž lidu patřil Československé straně národně socialistické, odráželo se v něm její politické směřování. „*Socialistou býti musí dnes každý proletář, ať dělník, úředník, maloživnostník. Dělníka a úředníka umořila by drahota. Vždyť musí dnes každý z proletářů nahlédnout, že jest nah, bez šatů, prádla, obuvi, že ze mzdy své nemůže si koupiti již tak potřebné šaty, ušité z papírových hadrů za cenu 800 – 1000 korun.*“⁷³

Mezi hlavní stranické protivníky socialistů patřily ve dvacátých letech především strany pravicové (Československá národní demokracie a Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu), kritika však byla směřována i na středovou Československou stranu lidovou a radikální stranu komunistickou. „*Roztomilá společnost pohromadě „jak se nám z Nezdic na Š. sděluje, spojili se tam komunisté s klerikály. Dvě pravověrné internacionály se sešly. A na obě platí: >Nic jim nevěřte a nic jim nedávejte!<“*“⁷⁴

O koaličních neshodách s Československou sociálně demokratickou stranou dělnickou vypovídá článek z konce roku 1919. To byla doba krátce před rozštěpením sociální demokracie, kdy v ní ještě převládaly silné bolševizující tendence. V článku *Tedy ven z koalice!*⁷⁵ jsou vysvětlovány důvody, proč nemohou národní socialisté déle zůstat ve vládní koalici.

„*Předně je to teror, s jakým sociální demokracie proti nám jako straně koalované vystupovala. ...*

...Celý rok sty a sty zakročeními snažili jsme se po dobrém přivésti soc. demokracii na jiné cesty. Vše bylo marné. Odpovídalo se nám výsměchem, velkopanským gestem a zvýšením teroru!“

Příkladem toho, že i v politické tematice se často najdou stopy humoru je tato krátká zpráva, nesoucí název *>Napravo< - >Nalevo< - >Doprostřed<*⁷⁶:

⁷³ Stráž lidu, s. 1, č. 36, r. 1, 1919

⁷⁴ Stráž lidu, s. 2, č. 2, r. 7, 1925

⁷⁵ Stráž lidu, s. 1, č. 73, r. 1, 1919

⁷⁶ Stráž lidu, s. 3, č. 6, r. 7, 1925

„Pan Prášek, bývalý senátor a přední člen strany agrární, šel ze strany ven a nyní dělá > oposici<. Proto vydává nový časopis, který se jmenuje >Ho<t, čili >Napravo<. To nedalo spáti komunistům, a proto vydali agrární leták a noviny, které se jmenují >Čehý>, čili >Nalevo<. Očekáváme, že v nejbližší době vyjde nový časopis, který bude potírat ten >Nalevo< i ten >Napravo< a proto se bude jmenovat >Doprostřed!>

I v tomto listu se mezi jednotlivými články, po stranách či pod textem objevují výzvy typu: „Přispívejte na volební fond strany!“.

Rubriky

Obvyklou zpravodajskou rubriku *Denní zprávy* zde doplňují ještě *Zprávy z kraje* a *Zprávy z okolí*. Novinkou oproti ostatnímu tisku tohoto typu je rubrika *Poznámky* nacházející se na první či druhé stránce novin, v níž jsou ve stručnosti shrnuty aktuální události, které považovala redakce za nejdůležitější. Objevují se zde v první řadě témata politická „Českoslovenští komunisté byli sjezdem III. Internacionály uznáni za sekci komunistické internacionály. Jsou tedy ode dneška podřízeni Moskvě, která jim bude diktovat.“⁷⁷, ale i ekonomická „Ve čtvrtek vypukla generální stávka úředníků českých bank, jež odmítly uznati spravedlivé jejich požadavky.“⁷⁸ či zprávy z jiných oblastí života „28. říjen stane se svátkem státním a státní a církevní svátky budou Nár. Shrom. upraveny.“⁷⁹

O chodu národně socialistické strany informují rubriky *Záležitosti strany* a *Z našeho hnutí*. Tyto rubriky mají především informativní funkci, stejně tak jako hlídky, které informují převážně o konání schůzí a jejich výsledcích. Z hlídek jsou zde zastoupeny *Hlídka sociální a odborová*, *Hlídka mládeže*, *Hlídka živnostenská*, *nechybí ani Hlídka odborová*, která informuje „Kovopracovníci! Důležitá výborová schůze v pondělí (29.) v 7 hodin večer v >Jirsíkově<.“⁸⁰

⁷⁷ Stráž lidu, s. 1, č. 48, r. 3, 1921

⁷⁸ Stráž lidu, s. 1, č. 48, r. 3, 1921

⁷⁹ Stráž lidu, s. 1, č. 53, r. 1, 1919

⁸⁰ Stráž lidu, s. 3, č. 53, r. 1, 1919

Feuilleton⁸¹

V rubrice *Feuilleton* nenajdeme ani v tomto listu to, co bychom čekali. Pod tímto názvem se zde nachází spíše výkladový text, který čtenáře například informuje, jak se dá zbohatnout v Angole. Text, z něhož pocházejí ukázky, nese název *Angola*⁸² a je tištěn na pokračování. Dále se ještě dělí na jednotlivé kapitoly, nesoucí názvy jako *Angola obchodní* nebo *Angola ve světě průmyslovém*.

Hned začátek článku líčí tuto zemi jako ráj obchodníků „*Není hned tak jiné země na světě způsobilé pro obchod jako Angola.*“ a odvážlivcům slibuje pohádkovou budoucnost „*Je to v první řadě pásma tropické, které dalo zbohatnouti mnohým, a dá i tisícům jiných.*“

Text se však neomezuje na pouhé sliby. Naopak, dává čtenáři přesný návod, jak by měl obchodník po příjezdu do země pokračovat, aby dosáhl kýženého výsledku:

„*Obchodník zde neomezí se na jediný dům; vyhlédne si osadu při silnici, postaví z roští a bláta dům, a jak se poněkud ohřeje, rozjede se do kraje, do pralesů, k vodám a tam, kde najde domorodou vesnici, založí filiálku.*“

„*Později, když je již trochu zaveden, musí si najít obchodního spojence v nějakém větším středisku, nejlépe v přístavě, který by obstarával prodej surovin a koupil látek a p. V případě, že by se sem skutečně pustilo několik našich lidí, mohli by společně založit obchodní dům ku př. v Luandě, který by měl přímé spojení s ČSR.*“

Kulturní sféru zde zastupují rubriky *Biografie*, *Literatura* či jindy *Umění a literatura*. Nechybí ani román na pokračování, tentokrát je jím například dílo *Ve spárech inkvisice* od M. V. z Férealu.

⁸¹ z franc. feuilleton = lístek

⁸² Stráž lidu, s. 2, č. 64, r. 7, 1925

3.1.5 Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská

Tato strana vznikla v roce 1919 sloučením *České strany živnostenské* a *Politické strany českého živnostnictva na Moravě*. Sjednotit československé obchodníky a živnostníky se jí však, i přes velkou snahu, nikdy nepodařilo. Většina z nich zůstala roztroušena v členských základnách ostatních politických stran. Sdružovala tedy pouze drobné obchodníky a malovýrobce.

Program strany, vybudovaný na politice podpory středních vrstev, byl konzervativní. Zastávala zásadně odmítavý postoj k fašismu i komunismu. Význam strany za první republiky neustále rostl, podíl na tom mělo i navázání spolupráce s agrární stranou. Po vstupu Rudolfa Mlčocha do vlády panské koalice se stala stranou vládní.⁸³ Ve třicátých letech převzal vedení strany Josef Václav Najman, který byl také zakladatelem stranického tisku. Do roku 1925 zastávala strana politiku kolísavé opozice. Po tomto roce však byla až do roku 1938 součástí většiny vládních koalic.

Hlavním tiskovým orgánem strany byl deník *Reforma*, od roku 1931 *Národní střed*. V českých Budějovicích plnil tuto úlohu *Jihočeský střed*.

Jihočeský střed (1920 - 1932)

List jihočeských podnikatelů-živností a obchodu, jak je tento týdeník uváděn, vycházel každý pátek. Jedno číslo, disponující obvykle osmi stránkami, stálo 50 haléřů. Kdo měl zájem o předplatné, zaplatil 25 Kč ročně. Majitelem a vydavatelem byl Župní výkonný výbor Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské v Českých Budějovicích, šéfredaktorem F. A. Hýbl. Redakce a administrace Jihočeského středu sídlila v Českých Budějovicích na Náměstí svobody č. p. 33.

⁸³ Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999, s. 65

Charakter listu

List plnil mimo jiné i funkci rádce a povzbuzoval živnostníky v jejich nelehké situaci, což platilo zejména v době velké hospodářské krize. Ukázkou jsou rady v článku *Poznejme se a spolupracujme*.⁸⁴ „Dnešní kritická doba, která dolehla zvláště na každého soukromého podnikatele živnostníka a maloobchodníka je již natolik jasná a přesvědčivá, že každý stav je nucen se chopiti spolupráce ku zlepšení dnes tak bídných existencí.“

Samozřejmě je zde patrná i kritika ostatních politických stran. Ne však tak konkrétní, s jakou se setkáme například u Jihočecha, Republikána či Jihočeského dělníka, nýbrž zaměřená proti většině ostatních stran. „Požadavky živnostnictva a obchodnictva musí být formulovány pak jednotně a ne jako až dosud, aby takřka každá druhá politická strana chtěla jednati za živnostníky a obchodníky, avšak vždy ku škodě celého středního stavu.“ Jeden z mála případů, kdy jsou verbální útoky konkrétnější, je v souvislosti se socialistickými stranami.

Nechybí zde ani zviditelňování sebe sama: „Je to jediná Čsl. živnostensko-obchodnická strana středostavovská, která stojí jednotně za spravedlivými požadavky živnostenstva a obchodnictva, v zásadě se staví proti jakémukoli zvyšování daní, zvláště pak daně obrátové.“

Výzvy čtenářům, aby nebyli nadále členy jiných stran, jsou přítomné takřka všude: „Uvědomí-li si naše živnostnictvo organisované dosud v jiných stranách, že vždy lépe jest býti ve vlastním než-li v područí a rozhodovati o sobě sám než-li dáti o sobě rozhodovati jinými a přistoupením ku čsl. živnostensko-obchodnické straně středostavovské podá ruku ku společné práci za obrodu, ozdravění a zlepšení svých existencí, rozmnoží řadu bojovníků za práva svého stavu, pak jistě přijde a musí přijíti náprava a ozdravění poměrů pro náš těžce zkoušený stav živnostensko – obchodnický.“⁸⁵

Že se časopis snaží o podporu firem všemožnými způsoby svědčí také charakter zpráv, které často plní i reklamní funkci. Není tedy výjimkou, že se v článku informujícím o konání jarní přehlídky automobilů Škoda⁸⁶ dozvíme

⁸⁴ Jihočeský střed s. 1, č. 1, r. 13, 1932

⁸⁵ Jihočeský střed s. 2, č. 1, r. 13, 1932

⁸⁶ Jihočeský střed s. 1, č. 2, r. 13, 1932

podrobnosti o všech aktuálních modelech nabízených automobilkou, jejich přednostech a výhodných cenách.

Proměny formální a obsahové stránky

Jihočeský střed prošel za dobu svého vydávání různými změnami, nejen po formální, ale i obsahové stránce, které si jak je patrné z následující ukázky vyžádali sami čtenáři.

„Změnu, kterou jsme provedli v naší redakci pokud se nové úpravy časopisu týče, přijme zajisté naše čtenářská veřejnost s radostí. Bylo to přáním velké většiny našich odběratelů, aby nejenom formát listu byl změněn, ale aby i po stránce obsahové byly provedeny náležité změny.“⁸⁷

Měnil se i název časopisu, který když v roce 1920 začal vycházet, nesl jméno *Jihočeský střed*. Od počátku roku 1926 byl však čtenářům znám jako *Středostavovské listy*, ze kterých byl roku 1932 právě na žádost odběratelů přejmenován zpět na *Jihočeský střed*. Tato změna, která proběhla 9. 4. 1932 se ovšem netýkala jen Českých Budějovic. Spolu se Středostavovskými listy byly v této době na Jihočeský střed přejmenovány i Pootavské listy, které sice vycházely taktéž v Českých Budějovicích, avšak pro písecký kraj.

V roce 1932 tedy nastalo mnoho změn. Změnil se název, formát, ale i celkové zaměření tohoto časopisu. Byla zde snaha o přehlednost a výchovnost časopisu, především však o přinášení co největšího množství potřebných informací, díky kterým byl tento časopis čtenáři žádán. Celkově shrnuje své záměry redaktor Jan Schneider takto: *„Chceme, aby náš časopis >Jihočeský Střed< již podle svého názvu vzal v ochranu všechny samostatné podnikatelské vrstvy, ale aby se stal i přehledným informátorem všech firem, které nabízejí své výrobky do prodeje.“⁸⁸* I přes tyto snahy jeho tvůrců, to však byl už poslední rok existence listu, který 8. 2. 1933 zanikl.

⁸⁷ Jihočeský střed s. 1, č. 1, r. 13, 1932

⁸⁸ Jihočeský střed s. 2, č. 1, r. 13, 1932

Rubriky

I rubriky se nesly ve stejném duchu jako celý časopis. Jednou z nich je *Právní hlídka*, ve které advokát Dr. Zdeněk Grünfeld poskytoval rady podnikatelům. Do stejné skupiny lze zařadit i *Obchodního průvodce* či jednu z hlídek, *Hlídku daňovou*. Samozřejmě zde nesměla chybět klasická zpravodajská rubrika, tentokrát nazvaná *Různé zprávy*. Z hlídek zde najdeme populární *Hlídku žen*, ale i pro tento živnostensky orientovaný časopis typickou *Hlídku krejčích*, *Hlídku hostinských*, *Tržní* či *Organizační hlídku*. Zprávy z jižních Čech zastřešoval nadpis *Z kraje*, v němž bylo možné nalézt například informace o konání manifestační protestní schůze obuvnictva proti zvýšení obrátové daně ve Strakonících.⁸⁹ Jindy Jihočeský střed nabízí i rubriky věnované konkrétním jihočeským okresům. Kulturu zde zastupují hlídky *Literatura*, *Biografie* a *Divadlo*.

Inzerce zaujímal vždy místo na poslední osmé stránce, mezi textem jednotlivých stran a také na malých reklamních letáčcích formátu A5, které byly umístěny volně mezi stránkami.

Pod čarou, jak je označena rubrika nacházející se skutečně pod čarou, nenajdeme tentokrát fejton, nýbrž žánrově nespecifikovaný útvar, týkající se například živností a obchodu vůbec. Článek Ferdinanda Prchala mladšího, jež nese název *Láska k povolání*⁹⁰, pojednává o důležitosti vykonávat svou práci, ať už je jakákoliv, s láskou a chutí. Za vzor jsou zde dáváni rolníci, kteří ač těžce pracují od rána do večera, za každého počasí, milují své povolání a neměnili by za žádné jiné. Jindy jsme zde poučeni o historii pokrmů z ryb, či zdůvodnění jejich významu coby postní krmě v křesťanských tradicích.

Inzerce

Jak bylo již výše zmíněno, reklamou byl tento list prodchnut celý, jelikož tuto funkci plnilo i mnoho klasických zpravodajských článků. Inzerce vyplňovala i prostor mezi články a navíc zde bylo dostatečné místo vyhrazeno i pro všemožné

⁸⁹ Jihočeský střed s. 3, č. 2, r. 13, 1932

⁹⁰ Jihočeský střed s. 2, č. 1, r. 13, 1932

reklamní slogany často doplněné kresbou. Ty měly také vyhrazenou obvyklou jednu a půl až dvě strany a konci listu.

Dále list nabízel například speciální inzertní rubriku *Obchodní průvodce*, představující živnostníky nabízející různé druhy zboží či služeb. Přičemž tyto byli rozděleni do tabulky podle jednotlivých měst či městských částí (např. České Budějovice, Písek, Horažďovice, Volyně, Suché Vrbné atd.).

3.1.6 Komunistická strana Československa

Tato strana vznikla po výše popsaném sporu uvnitř sociální demokracie. Jejím prvním předsedou byl Bohumír Šmeral. Zpočátku se snažila o specifickou cestu k socialismu, prosazovanou parlamentní "rudou většinou". Později se však, v rámci procesu "bolševizace" v roce 1925, stala stranou extrémní a antisystémovou, plně závislou na Moskvě.

KSČ představovala v relativních číslech největší komunistickou stranu na světě, postupně však členstvo ubývalo (vykloučování, štěpení frakcí, návrat k sociální demokracii atd.). Ačkoliv strana stála proti Hradu, udržovali někteří její reformní funkcionáři kontakt s prezidentskou kanceláří. KSČ si průměrně udržovala zisk nad 10 % voličstva.

Nejvýznamnějším komunistickým listem na celorepublikové úrovni bylo *Rudé právo*, založené v roce 1920 a jeho večerník nazvaný *Rudý večerník*. V Českých Budějovicích vydává tato strana časopis *Jihočeský dělník*, který byl původně listem sociálně demokratickým.

Jihočeský dělník (1897 - 1914, 1920 - 1926)

První etapa vydávání

Počátek vydávání tohoto listu, tedy jeho vznik, se váže k 24. prosinci roku 1897 a městu České Budějovice. Jako svůj hlavní úkol si vytyčuje především hájení práva člověka na šťastný a spokojený život. Jeho zakladatelé v úvodním článku tvrdí, že: *„Právě v této době zuřivé rozvášněnosti měšťáctva obou národností v Čechách, kdy tisk těchto stran neodpustitelně se prohřešuje vůči kulturnímu svému poslání, štvě člověka proti člověku, probouzí v něm nízké pudy záští plemenného a národnostního, považujeme za svou povinnost vystoupiti a dělný lid na skutečné jeho zájmy upozorniti, jeho svůdcům škrabošky z*

*licoměrných obličejů strhávati.*⁹¹ Roku 1913 byl list přejmenován na *Nový Jihočeský dělník* a na začátku první světové války zastaven.

Jihočeský dělník za první republiky

V roce 1920⁹² začíná Jihočeský dělník, který byl hlavičkovým listem v Plzni vydávané Pravdy, opět vycházet. Vzniká jako župní orgán československé sociálně demokratické strany dělnické a navazuje na svého předchůdce. I ve změněné podobě však list zastává stejné názory a ideály jako původní časopis. Zodpovědným redaktorem je zpočátku Bedřich Šťastný, vydavatelem Karel Volf. Jako majitel byl však uveden výkonný výbor IX. župy. V této době vycházel jako týdeník každý čtvrtek odpoledne a jeho cena byla 50 haléřů za číslo (52 Kč ročně).

Změny majitele

Změna, která přichází 19. 5. 1921, tkví v tom, že Jihočeský dělník mění majitele. Od 32. čísla se stává týdeníkem (později obdeníkem) Československé strany komunistické pro IX. župu. Komunistická strana vznikla v důsledku rozštěpení Sociální demokracie na levé a pravé křídlo předešlého roku na podzim. Přičemž pravé křídlo utvořilo novou ČSDSD a křídlo levé si odhlasovalo změnu názvu strany⁹³. Místo Československá sociálně demokratická strana byl 14. 5. 1921 přijat název Československá komunistická strana.

A stejně tak, jako si po tomto rozštěpení budějovické státoporné křídlo ponechalo jako svůj stranický list Jihočecha, jihočeská levice, pojala jako svou tiskovou tribunu Jihočeského dělníka. Jeho vydavatelem zůstává i nadále Karel Volf, majitelem výkonný výbor IX. župy, nyní však už Československé strany komunistické. Jihočeský dělník i nadále urputně hájí marxistické ideologie a zastává revoluční myšlenky. Na rozdíl od postupně se mírnícího Jihočecha.

⁹¹ Jihočeský dělník, s. 1, č. 1, r. 1, 1897 (první období vydávání listu)

⁹² 28. 10. 1920

⁹³ 96% členů (567 členů pro: 7 členů proti)

Přesun listu do Plzně

Kromě změny majitele však v průběhu vydávání listu dochází i k přesunu do jiného města. V Českých Budějovicích Jihočeský dělník vycházel pouze do roku 1926, kdy vydávání listu přechází z rozhodnutí strany do Plzně.

Tento počín se však nesetkává s velkým ohlasem jak čtenářů, tak redakce. Jak se dozvídáme z článku Anny Šimové: *„Rozhodnutím vyšších instancí strany přechází náš list z ČB do Plzně. Toto číslo je první, které vyjde v Plzni. Přiznám se, že jsme si přeložení listu nepřáli. České Budějovice mají totiž stejně jako Plzeň v dělnickém hnutí svoji tradici. Jak Plzeň, tak Budějovice jsou střediska proletářská, na obou místech je horká půda třídních bojů a zápasů. ...“*⁹⁴

Odpor nebo spíše vyjádření nevole s přesunem listu, na který se redakce zmohla, však nebyl příliš silný a v závěru článku je konstatováno, že: *„Je jedno, jestli list vychází v Budějovicích nebo jinde, hlavní věcí je, aby vyhovoval a sloužil věci.“* Toto přání však vyslyšeno nebylo, neboť v Plzni vyšlo pouze jedno číslo (č. 69). Pak byl list zastaven. V Českých Budějovicích na něj navázal Jihočeský proletář (Krajinský list XI kraje Komunistické strany Československa - sekce III. Internacionály).

Formální stránka

I přesto, že kvalit ostatních stranických listů nedosahoval, také v případě Jihočeského dělníka platí fakt, že se rok co rok neustále zlepšovala nejen kvalita tisku a papíru, ale především docházelo ke zvýšení přehlednosti jednotlivých stránek i novin jako celku. V průběhu necelých šesti let vydávání tohoto periodika se můžeme setkat například s několikerými změnami písma v nadpisu, či s neustálými úpravami v rozvržení jednotlivých článků. Postupem času se začínají objevovat nejrůznější obrázky. Fotografií se však Jihočeský dělník za dobu svého vycházení nedočkal, jejich doba přišla až po jeho zániku.

⁹⁴ Jihočeský dělník, s. 4, č. 69, r. 7, 1926

Charakter listu

Jaký je charakter novin, jež se dostaly prvorepublikovému čtenáři do ruky, prozrazovaly už dva citáty, objevující se v hlavičce každého čísla. Byly jimi výroky Karla Marxe: „*Proletáři všech zemí - spojte se!*“ a Leninovo prohlášení: „*Kdo nepracuje, ať nejí a nerozhoduje.*“

První číslo socialisticky laděného Jihočeského dělníka, jehož posláním se mají v budoucnu stát kritické reakce na společenskou situaci a neustálé napadání kapitalismu, uvádí jeho tvůrci těmito slovy: „*Okolnostmi donuceni, přikročili jsme k vydávání nového dělnického listu, jehož první číslo dostává se tímto do vašich rukou.*“⁹⁵

Celý úvodní článek, jenž nese název *Jihočeskému proletariátu*, je velmi útočný a plný revolučního nadšení. Objevují se zde věty jako: „*To bude převrat - revoluce.*“ nebo „*Světová válka byla naprostým krachem kapitalistické společnosti, světová válka byla počátkem světové sociální revoluce.*“⁹⁶

Vyzdvihovány jsou také účely, kvůli kterým byla sociální demokracie, jak je zde uvedeno, založena. „*Sociálně demokratická strana byla založena na zásadách učence Karla Marxe za tím účelem, aby proti jednotné a silné mezinárodní baště kapitalistů, stálo zde zorganizované dělnictvo, které by se nenechalo vykořisťovati. Dokud dělník stál osamocen, byl vydán na pospas smečce kapitalistů a buržoju, kteří dělníka otročili podle své libosti. Jakmile se dělnictvo sjednocovalo ve svých organizacích, nabývalo síly k odrážení kapitalistických útoků a útisků. Souhlasně vymáhalo si svojí silou nové a nové požadavky, které umožňovaly dělnictvu snesitelnější život a uvědomění se.*“⁹⁷

Takovými ostrými slovy je ostatně protkán nejen tento článek, ale noviny celé. A tak nás rozhodně nepřekvapí nekompromisní prohlášení: „*A rozbíječům naší strany i buržoasii ohlašujeme nesmiřitelný boj, který jí ohlásil zakladatel sociální demokracie Karel Marx v Komunistickém manifestu: >> Necht' třesou se*

⁹⁵ Jihočeský dělník, s. 1, č. 1, r. 1, 1920

⁹⁶ Jihočeský dělník, s. 1, č. 1, r. 1, 1920

⁹⁷ Jihočeský dělník, s. 1, č. 1, r. 1, 1920

kapitalistické kruhy před sociální revolucí, neboť proletariát nemůže v revoluci ztratit nic, leda své okovy. Získati však může celý svět! < <“⁹⁸

Neúprosným bojem se zdejší státním zřízením, které bylo komunistům tolik proti mysli, jsou prodchnuty tyto noviny na každé stránce. Nelze si nevšimnout článků nazvaných *Neslýchané zdražení cukru*⁹⁹, *Na koho jste se, dělníci, dřeli?*¹⁰⁰, *Vládní program schválen (Pravice soc. demokratická schválila vládě zdražení cukru a jiné protisociální činy)*¹⁰¹, *Zrada se plíží kolem hradu*¹⁰², *Diktatura zlaté buržoasie*¹⁰³ nebo *Kapitalistům a bankám miliony, dělníkům daně a nezaměstnanost*¹⁰⁴. V posledním jmenovaném článku zaznívá kritika neustále se snižující životní úrovně dělnictva, velkých zisků kapitalistických společností a vlády, která se stará jen o zvyšování daní a financování bank.

Na obranu tohoto listu můžeme dodat to, že své útoky zaměřoval i proti hrozícímu nebezpečí ze strany fašismu. V poměru s napadáním kapitalistického zřízení obecně to však srovnávat nelze. Navíc vzrůstající vliv fašistické ideologie není samozřejmě připisován nikomu jinému než stávající pravicové vládě. „*Nabývá-li fašismus určitého vlivu v Československu, jsou toho příčinou rozvrácené poměry nejen uvnitř jednotlivých politických stran, ale v první řadě poměry hospodářské, z nichž vyplývá rozhořčení a nespokojenost občanstva s politikou svých vůdců, která jest následkem toho tak zamotána, že neví, jakým způsobem zjednat jasno, aby si příliš nezadali.*“¹⁰⁵

Asi nejvíce nesympatií, a tedy i označení hlavní viník, pak spadá na hlavu silně pravicové Národní demokracie. „*Národní demokracie, která dostává stále více vyděračské a reakční choutky, se domnívá, že diktatura fašistická jest povolána k urovnání rozvrácených hospodářských poměrů a k udržení hroutících se soukromokapitalistických řádů.*“¹⁰⁶

⁹⁸ Jihočeský dělník, s. 1, č. 1, r. 1, 1920

⁹⁹ Jihočeský dělník, s. 3, č. 1, r. 1, 1920

¹⁰⁰ Jihočeský dělník, s. 3, č. 3, r. 1, 1920

¹⁰¹ Jihočeský dělník, s. 1, č. 4, r. 1, 1920

¹⁰² Jihočeský dělník, s. 1, č. 6, r. 1, 1920

¹⁰³ Jihočeský dělník, s. 2, č. 36, r. 3, 1922

¹⁰⁴ Jihočeský dělník, s. 3, č. 34, r. 7, 1926

¹⁰⁵ Jihočeský dělník, s. 3, č. 63, r. 7, 1926

¹⁰⁶ Jihočeský dělník, s. 3, č. 63, r. 7, 1926

Rubriky

Mezi klasické rubriky, s nimiž se můžeme v tomto listu setkat, patří například rubrika *Naše zprávy*, *Různé zprávy*, *Co nového v cizině*, *Co nového v republice* a další. Nechybí zde ani oblíbené hlídky např. *Hlídka žen*. Zprávy z jednotlivých měst přináší oddíl *Jihočeská župa*, který se podrobně věnuje událostem v jednotlivých okresech jihočeského kraje. V podstatě jsou rubriky podobné, ne-li přímo totožné s rubrikami ve většině tehdejších novin.

Výjimku však tvoří humor. Po této stránce Jihočeský dělník své konkurenty jednoznačně předčí. Najdeme zde humor kreslený (viz. Příloha č. 3) i psaný. Humorně či sarkasticky laděné rubriky, kterými se zde rozhodně nešetří, jsou samozřejmě zaměřené převážně protikapalisticky. Jednou z nich je i takzvaná *Směs*, která se snažila čtenáře jednak informovat o zajímavých novinkách prostřednictvím *Krátkých zpráv*, ale především pobavit, k čemuž sloužila podrubrika *Různá přísloví* (např.: *Tmu a hloupost osvětlením odstraníš.*), *Arabské moudrosti* či *Prosevky*, což byly satirické veršičky, zprávy a krátké vtipné komentáře. Podobný charakter měla i rubrika *Střepy a střípky*, ze které je následující ukázka.

Agrárnická

Z nejvyššího rozhodnutí

Platí u nás pravda ta:

>> Ať si lidé pochcípají,

jen když budou prasata! <<¹⁰⁷

V tomto duchu se nese také silvestrovské dvojčíslo z 28. prosince 1923, které je plné opravených přísloví, podobně laděných jako jsou například tato dvě: „*Nikdo bez práce nejí koláče – a s prací teď také ne.*“ nebo „*Co se doma uvaří – stojí hrůzu peněz.*“ a vtipů, jež reprezentuje tento:

¹⁰⁷ Jihočeský dělník, s. 4, č. 1, r. 1, 1920

Rodinné tajemství

„Za korunu vaselinu.“ „Na co to chceš, chlapečku?“ „Maminka nám s tím vždycky v poledne po bramborách mastí hubu, aby si sousedi mysleli, že jsme měli vepřovou.“

Na stránkách těchto novin se tehdejší čtenáři mohli setkat také s romány na pokračování, které směly chybět jen v málokterém listu tehdejší doby. Jedním z nich bylo socialisticky zaměřené dílo *Propast života*, zabývající se dělnickou tematikou.

Útoky proti Aloisi Křížovi

Ve svých útocích se tento list soustředil především na osobu Aloise Kříže, jakožto poslance Národního shromáždění. Mimo jiné i vydavatele a redaktora obdeníku Jihočech, spisovatele¹⁰⁸ a zaníceného sociálního demokrata, což bylo jedním z předních důvodů veškerých svárů. Byl zde například uveden krátký článek s názvem *Sebrané řeči poslance Kříže v parlamentě od sejítí se sněmovny do dnešního dne*, který pokračoval takto: *Když vláda ohlásila, že platy poslanců obnášeti budou 3 tisíce měsíčně, pronesl poslanec Kříž velikou řeč, jež doslovně zněla: >> To je fajn. <<*¹⁰⁹

Ostré útoky na jeho osobu však nepřestaly ani ve chvíli, kdy se plně zapojil do politického dění. Ba naopak. Jeho projev je ve článku *Poslanče Kříži - na soud dělnictva !!!*¹¹⁰ označen jako: „štvavá, cynická řeč pravičáka Aloise Kříže ve sněmovně“ a on sám je nazýván „morální mrtvolou“. Dále na jeho hlavu padá obvinění za likvidaci pokladny Selbsthilfe, jež mu měla údajně vynést přes dvacet tisíc korun, což byla v té době významná částka. Na závěr si autor neodpustí apel vůči čtenářům: „Kdyby bylo dělnictvo v jižních Čechách vyspělé, nesměl by Alois Kříž vyjít na ulici.“¹¹¹

¹⁰⁸ Dílo: „Martyrium živého“ a jiné povídky

¹⁰⁹ Jihočeský dělník, s. 4, č. 1, r. 1, 1920

¹¹⁰ Jihočeský dělník, s. 1, č. 23, r. 1, 1920

¹¹¹ Jihočeský dělník, s. 1, č. 23, r. 1, 1920

Mezi osobnostmi, jimž se dostávalo kritiky hojnou měrou, nechybí lidé spojení s listem Republikán. S tímto listem má Jihočeský dělník obdobné vztahy jako Jihočeši. Klasickým příkladem je tento vtip ze silvestrovské rubriky: „*Redaktor >Republikána< povýšil. Od Nového roku bude Dr. Kramářovi cídití boty.*“¹¹²

Cenzura

Jako jeden z mnoha komunistických listů byl samozřejmě i Jihočeský dělník vystaven nemalé pozornosti tehdejší cenzury. Dokazují to především jeho četné konfiskace. Například jenom v roce 1925 bylo zkonfiskováno třináct čísel.¹¹³ V ostatních letech nebyl počet konfiskátů o mnoho menší¹¹⁴.

Jihočeský dělník se však snažil s cenzurou neustále bojovat, a to především na místě jemu nejdostupnějším, tedy na svých vlastních stránkách. Pokud bylo zkonfiskováno celé číslo a byl čas na jeho opravu, na první stránce byla tato skutečnost sdělena čtenářům velkými písmeny ve znění: *Po konfiskaci opravené vydání*. Jindy, týkala li se tato skutečnost jen částí textu, byla stránka po konfiskaci vytisknuta v původním rozvržení, jen odstavce, jež cenzurou neprošly, byly vymazány a na bílé ploše zářil nápis *Zabaveno, Konfiskováno v Praze* apod.

Inzerce

Reklamě Jihočeský dělník věnuje průměrně několik celých stránek na konci každého čísla. Samozřejmě záleží na ploše, kterou list v té které době disponuje. S postupem času, jak je rozšiřován počet stránek, roste i plocha vyhrazená inzerci. Zatímco v počátcích vydávání najdeme reklamu stěží na půl nebo jedné straně (někdy dokonce jen čtyři inzerty v čísle), v posledním roce existence pokrývá i dvě a více stránek.

Zbylo-li někde v textu alespoň trochu místa, samozřejmě jej také zaplnila reklama. Nebylo-li tomu tak, pak z jediného důvodu. Toto místo bylo vyhrazeno

¹¹² Jihočeský dělník, s. 4, č. 100 - 101, r. 3, 1922

¹¹³ Čísla: 12, 15, 20, 29, 23, 33, 35, 51, 57, 59, 63, 97 a 99

¹¹⁴ Viz Přílohy, Tabulka č. 1

pro agitaci. Setkáváme se zde s různými typy výzev k odebírání tohoto listu. Například: „*Dělníci, čtěte a rozšiřujte svůj jediný dělnický list jihočeský! Agitujte pro JIHOČESKÉHO DĚLNÍKA!*“, „*Každý dělník jest povinen odebíratí náš časopis!*“ či „*Každý soudruh a soudružka jest povinen odebíratí a rozšiřovati naše časopisy!*“ Jindy s výzvami k účasti na schůzích či různých protestních akcích, jako je například tato: „*Necht' žádný poctivý dělník neopomene účastí svojí protestovati proti snahám měšťáků štvanicemi nacionálními oddáliti řešení požadavků dělnických.*“¹¹⁵

Tyto výzvy, pro tehdejší stranické listy příznačné, se nápadně podobají sloganům z počátečních let vydávání Jihočecha, který však posléze zaměřil svou orientaci jiným, méně radikálním směrem.

¹¹⁵ Jihočeský dělník, s. 1, č. 4, r. 1, 1920

3.1.7 Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu

Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu, běžněji agrární strana byla založena roku 1922 připojením slovenských rolnických stran k Československé straně agrární. Předsedou byl A. Švehla, dalšími osobnostmi např. R. Beran, F. Udržal nebo M. Hodža. Základní důraz v programu strany byl kladen na agrární otázku; zcela v rukou strany bylo provádění pozemkové reformy, ovládala též pozemkový úřad. Její program měl demokratický charakter a plně podporoval českou státnost.¹¹⁶

Po celou dobu existence 1. československé republiky byli agrárníci nejsilnější parlamentní stranou. Koncem 30. let pravé křídlo strany začalo inklinovat k vládě pevné ruky a smířovat se s nacismem (přestože jádro strany stále hájilo demokratickou politiku).¹¹⁷

Nejvýznamnějším celostátním periodikem této strany byl po celá desetiletí deník *Venkov*. V Českých Budějovicích plnil tuto úlohu časopis *Pošumavský kraj*, který však vycházel v Praze a ve Strakonici. Dále je sem možné řadit i list *Jihočeský domov*, který sice patřil *Organisaci čsl. domova*, ta však v roce 1925 vstoupila do voleb společně se stranou republikánskou.

Pošumavský kraj (1917 - 1943)

Týdeník republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu župy českbudějovické tiskly Československé podniky tiskařské a vydavatelské v Praze. Od roku 1933 Novina, tiskařské vydavatelské podniky v Praze, pobočný závod Strakonice. Časopis byl však určen pro České Budějovice a Strakonice.

Vycházel každý čtvrtek odpoledne a cena za číslo činila 80 haléřů (na rok 36 Kč, půl roku 18 Kč, čtvrt roku 9 Kč). Ústřední redakce se nalézala v Českých Budějovicích v Kněžské ulici číslo 3. Strakonickou rubriku vedl Václav Kořán ve

¹¹⁶ Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999, s. 388

¹¹⁷ Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999, s. 388

Strakonících, „na Sadech“ č. 34. Administrace sídlila též ve Strakonících, Náměstí svobody 212.

Formální stránka

Názvy rubrik byly v tomto časopise zarámovány do ozdobných štítků a tím odlišeny od názvů článků, což výrazně zlepšovalo přehlednost novin a usnadňovalo čtenáři hledání konkrétní rubriky. Celkově byla formální stránka tohoto listu na velmi dobré úrovni. Časopis nabízel dvanáct stránek, z nichž dvě až tři zaplňovala reklama.

Charakter listu

Zásady Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu lze stručně shrnout slovy senátora Národního shromáždění za Republikánskou stranu Františka Jana Kroihera.¹¹⁸

„My nechceme nikomu poroučeti, jako strana republikánská, ale chceme, aby idea půdy, na níž republika je vybudována, která je jediná trvalým a nepřenositelným majetkem, která vždy bude obdělávána a vždy bude roditi, stala se také ideou státu a všech jeho obyvatel.“¹¹⁹

„Nikomu nechceme nic bráti, ale chceme míti, co nám bylo odpíráno proti každému právu. Není naším přáním, aby průmysl klesal, neboť si netajíme, že bychom nemohli na polích uživiti všechno obyvatelstvo. Rozumíme, že rozmach průmyslu je dobrý i pro nás, poněvadž náš konzument tím nabývá větší kupní síly. Ohražujeme se jen proti tomu, aby se to dalo na naše útraty.“¹²⁰

¹¹⁸ Kroihel František Jan, *2. pros. 1871 v Rojšíně u Čes. Krumlova, čes. kněz a organisátor. Farář a děkan v Ledenicích Výrazná osobnost v organizaci katolického duchovenstva (předseda Jednoty katol. duchovenstva čsl.) a v zemědělském družstevnictví, zejména v tak zv. lidovém peněžnictví. Člen rev. Nár. shrom., od r. 1920 senátor za stranu republikánskou. Vyniká řečnickým nadáním a pohotovostí; svérázné projevy publicistické, otiskované po léta v republikánském listu „Pošumavský kraj“ a j.

¹¹⁹ Pošumavský kraj, s. 1, č. 21, r. 11, 1929

¹²⁰ Pošumavský kraj, s. 2, č. 21, r. 11, 1929

Ve stejném duhu je také věta „*Nechceme žít na úkor druhých, také však nestrpíme, aby jiní žili na úkor nás.*“¹²¹, pronesená poslancem Rudolfem Beranem¹²² dne 16. června 1929 na manifestační schůzi zemědělců v Ševětíně.

Stranická rivalita

Ze stran, proti nimž agrárníci vystupovali, lze jmenovat středovou Československou stranu lidovou. O čemž svědčí například článek s názvem *Vedení strany lidové brzdou zemědělského pokroku*¹²³, v němž je citován jiný článek, nazvaný *Kam míří lidovci* uveřejněný dalším republikánským listem *Havlíčkův kraj*: „*Boj lidové strany proti nám, ještě prudší v tisku moravském nežli v českém, opravňuje k otázce: Kam míří lidovci? Chtějí svými útoky rozbít koalici?*“

Ještě větší kritice je podrobena levicově zaměřená Československá strana socialistická. Narážky na její činnost jsou patrné téměř v každém čísle. Ukázka, která následuje, pochází z článku *Socialisticko-lidovecká demagogie s cestáři*.¹²⁴ Je zde líčena situace, kdy socialisté slibují cestářům takové zvýšení platů, které není okres schopen poskytnout. „*To jest ovšem bohapustá komedie, kterou dělají socialisté, aby nachytali hlasy pro volby i mezi cestáři, počítají s tím, že tito jejich demagogii neprohlédnou.*“ Dále je připojena kritika lidovců, „*jejichž předseda prohlásil, že bude hlasovati proti návrhu socialistickému, ale potom dal hlasovati pro něj.*“

Nejostřejší vystupování které však můžeme v republikánském tisku zaznamenat, je samozřejmě směřováno proti komunistům a tedy především i proti Sovětskému svazu. Poměry v Rusku líčí asi takto:

„*Kdo vydělává, tomu se uloží daně, zničí se. Ve městech čekají lidé před státními prodejnami na přiděl másla a vajec. Celý postup výroby je zdoluhavý a velmi nákladný a výsledek jeho je horší výroby kapitalistické.*“

¹²¹ Pošumavský kraj, s. 1, č. 25, r. 11, 1929

¹²² Rudolf Beran (28. prosince 1887 Pracejovice - 28. července 1945 Leopoldy) byl český agrární politik a česko-slovenský ministerský předseda.

¹²³ Pošumavský kraj, s. 2, č. 23, r. 11, 1929

¹²⁴ Pošumavský kraj, s. 2, č. 23, r. 11, 1929

Zedník si vydělá v Rusku mnohem více než učitel. Technikové, inženýři, chemikové, stavitelé si diktují odměny, jaké chtějí a mají vyšší příjmy, než nejvyšší činovníci vlády.

Aby se nekradlo státu, je ustaveno ministerstvo kontroly, to však nestačí všechno kontrolovati.

Deportací na Sibiř nebo do oblasti arktické se provádí bezohledně mnohem více, než za carské vlády.“

Rubriky

Různé zprávy, které byly snad nejčastější rubrikou prvorepublikového tisku měly své místo i v Pošumavském kraji. Dále zde byly zastoupeny jednotlivé okresy: Budějovicko, Třeboňsko, Strakonicko, Prachaticko, Týn nad Vltavou, Písecko.

Co se týče funkcí ostatních hlídek, Národní hospodář například radí, jakým způsobem hubit různé druhy plevelu, Věstník dorostu informuje o sjezdech pořádaných organizacemi sdružujícími mládež. Dále časopis nabízel Selskou jízdu, Družstevní koutek, nebo rubriku Zemědělství, družstva a venkovské peněžnictví.

Zvláštní rubrikou byla ta, jež nesla název O ženách a pro ženy. Zde se psalo o rovnoprávnosti žen a mužů, o postavení žen v jiných zemích, o správném vystupování ženy ve společnosti atd. Následující ukázka pojednává o čínské ženě. „Konfucius, zakladatel čínského náboženství praví: Poslušenství ženino má tři období. Mladá dívka musí poslouchati svého otce, žena své tchýně, vdova svého nejstaršího syna. Mladá Číňanka neučí se ani čísti, ani psáti, jenom ženským pracím. V rodinách chudých musí žena svobodná i vdaná tvrdě pracovati a nemívá ani příjmení.“¹²⁵

¹²⁵ Pošumavský kraj, s. 9, č. 23, r. 11, 1929

Jihočeský domov (1924 - 1937)

Tento list, uvedený jako *Časopis hájící zájmy soukromého vlastnictví*, vycházel původně pouze jednou měsíčně. Později se však frekvence jeho vydávání zvyšovala. V roce 1927 už vycházel dvakrát v měsíci, později každý týden a v třicátých letech se z něj stal dokonce obdeník. *Organizace čsl. domova*, které tento list patřil, se nepovažovala za stranu politickou, nýbrž stranu stavovskou (zájmovou). Od 11. 2. 1937 (č. 3) uváděn jako *Ústřední orgán říšské odborové organizace čs. domova*.

V době, kdy byl čtrnáctideníkem, nabízel každého prvního v měsíci šest stran a každého šestnáctého strany čtyři. Jedno číslo bylo k dostání za 50 haléřů. Výše ročního předplatného se měnila podle periodicity (6 Kč, 12 Kč atd.).

Sídlo redakce a administrace se zprvu nacházelo v Českých Budějovicích v Žižkově třídě č. 26. Později byla redakce přesunuta do ulice U lávky 548 a administrace do Divadelní ulice č. 8. Jako majitel, vydavatel a zodpovědný redaktor byl uveden Augustin Brožek.

Zaměření časopisu

Jihočeský domov už svým názvem napovídá, jakému tématu se hodlá věnovat v první řadě. Většina jeho článků je zaměřena na majitele domů a domků. Právě jim se snaží tento list přinášet co nejvíce potřebných informací, rad a doporučení. Především si však dává za úkol bránit je, neboť: *„Tato nejdůležitější složka národa je kopána, hanobena. Každý jiný občan republiky smí vládnouti svým jménem bez ohledu na to, je-li malé či větší, smí vládnouti dokonce i s jménem cizím, s jménem domkáře a majitele domu. Smí s ním i lichvářiti. Či není tomu tak?“*¹²⁶

V úvodním článku se dozvídáme, že *„První číslo našeho „Jihočeského domova“ má být začátkem a pokračováním k uvědomování národohospodářských poměrů u majetku domovního k poměrům čs. Republiky a její politiky.“*¹²⁷

¹²⁶ Jihočeský domov, s. 1, č. 1, r. 1, 1924

¹²⁷ Jihočeský domov, s. 1, č. 1, r. 1, 1924

Nikoho tak nepřekvapí, že jsou to právě vlastníci nemovitostí, jimž je směřováno přání do nového roku. „*Nechť příští rok přinese nám alespoň tolik, abychom stali se opět svéprávnými občany a zákonnými pány ve vlastních domech, aby přestala hrůzovláda nájemníků a diktatura nájemních soudů – slovem, aby dům nebo domek, k němuž jsme si pilnou a poctivou prací dopomohli, přestal býti pro nás peklem útrap, urážek a násilí a stal se opět tím, čím nám býval a čím býti má - šťastným domovem!*“¹²⁸

Kritika politických stran

Problematika bytové otázky je všudypřítomná a v souvislosti s ní jsou často kritizovány ostatní politické strany. Jihočeský domov vystupuje jednak proti Sociální demokracii, ale především proti jednání České strany národně socialistické a Národní demokracie.

„*Národní demokracie nakazila si svým bolševickým duchem prodchnutými zásadami vlastního programu socialistickým jedem vlastní své příslušníky, vychovávala je svými listy v duchu socialistické nenávisti proti majetku duchovnímu, vštíplila jim přesvědčení, že činže se zvyšovati nemohou, že bydleti na útraty majitelů domů není nic nemravného, není nic hospodářsky nemožného.*“¹²⁹

Rubriky

Rubrikami, které se na stránkách Jihočeského domova objevovaly nejčastěji, byly *Různé zprávy*, *Poradce*, či *Stavební hlídka*. Ta měla za úkol přinášet informace a rady při opravách, přístavbách či stavbě domu. Na pokračování je v rámci této rubriky tištěn seriál *Účelně a lacino stavět*, který radí krok za krokem, jak postupovat při výstavbě domu. „*Když máme již povolení v ruce, přikročujeme k vlastní práci a sice zakoupení event. zajištění dobrého a laciného staviva všeho druhu, ale hlavně, které potřebujeme nejdříve. Pak, aby nebyla práce stavební zdržována, radil bych sepsati jednotlivé práce řemeslníků a*

¹²⁸ Jihočeský domov, s. 1, č. 1, r. 1, 1924

¹²⁹ Jihočeský domov, s. 1, č. 4, r. 4, 1927

žádat od každého přesný rozpočet před zadáním práce, a to proto, aby byl kryt stavebník cenou i kvalitou zboží, jakož i řemeslník, který práci bude provádět.“¹³⁰

Bytová otázka je však hlavním tématem i v *Různých zprávách*. „Byt za 1000 Kč měsíčně, 12.000 Kč ročně. Orientalista docent Dr. R. odjel v r. 1922 z Prahy a přenechal svůj třípokojový byt s nábytkem státnímu úředníku X za 1000 Kč měsíčně. Octnul se 26. října 1923 u lichevního soudu na Smíchově a byl žaloby zproštěn. Stará, venkovská majitelka domu požadujíc 20 Kč měsíčně z jedné místnosti dostala u jiného soudu 14 dní bezpodmínečně.“¹³¹

Mezi další rubriky obsažené v tomto listu patří *Dopisy* a *Redakční*. Nechybí ani kultura zastupující *Literatura*.

Inzerce

Reklama zaplnila obvykle jednu stranu celou, a dále volný prostor mezi články, jako v jiných časopisech. Pokud jde o inzerenty, zvýhodnění byli samozřejmě ti stálí. Kromě sdělení v hlavičce listu o tomto faktu informovaly i krátké slogany tohoto typu: *Stálý insert – jistý zisk!* Na stránkách Jihočeského domova se to projevilo tím, že se zde s určitým okruhem reklam setkáváme pravidelně.

¹³⁰ Jihočeský domov, s. 3, č. 4, r. 1, 1924

¹³¹ Jihočeský domov, s. 2, č. 1, r. 1, 1924

3.2 Nezávislá periodika

3.2.1 Jihočeské listy (1895 - 1941)

Jihočeské listy byly významným periodikem, které svou existencí daleko přesáhlo dobu první republiky. Tyto noviny vycházely od 2. 2. 1895. Jejich oblíbenost i jistá odolnost vůči nástrahám doby spočívala především v nestrannosti a všeobecném zaměření. "*Náš list je český beze všeho stranictví...*"¹³² tvrdí jeho zakladatelé v úvodním prohlášení z roku 1895. V publikaci *Noviny České republiky 1919 - 1945*¹³³ jsou však Jihočeské listy uvedeny jako obdeník Československé národní demokracie.

Vydavatelem bylo Družstvo Jihočeských listů, které je tisklo v závodě Jana Příbyla (1856 - 1913), později jejich tisk převzala tiskárna typografa Karla Fialy sídlící v Husově třídě. Jejich dlouholetým redaktorem byl Antonín Kulíček¹³⁴, kterého později vystřídal Josef Lomský. Redakce a administrace se zpočátku často stěhovala, teprve po první světové válce se trvale usídlila v Husově ulici č. 20.

Cena za číslo se pohybovala podobně jako u ostatního tisku. Ve dvacátých letech stál jeden výtisk 60 haléřů. K dostání byly Jihočeské listy každou středu a sobotu dopoledne a nápis v hlavičce je charakterizoval jako *Neodvislý časopis pro zájmy českého jihu*¹³⁵. Přinášely především zprávy z krajského města a jižních Čech vůbec, ale také informace ze světa. Tisknuty zde byly i odborné články a fejetony.

V roce 1940 se staly orgánem Národního souručenství, již před tím však ztratily svou nezávislost kontrolovány německými úřady. V květnu roku 1941 byly zastaveny.

¹³² Jihočeské listy, s. 1, č. 1, r. 1, 1895

¹³³ Kubíček J. a kol., *Noviny České republiky 1919 - 1945*, Lector, Brno 2004

¹³⁴ Antonín Kulíček (1867 - 1946) působil v Jihočeských Listech jako redaktor od jejich založení až do roku 1934, dále přispíval i do Národních listů a Národní politiky

¹³⁵ Po roce 1939: Časopis Národního souručenství pro zájmy českého jihu, List Národního souručenství atd.

Již úvodní prohlášení z roku 1895 jasně vytyčuje zásady, kterých se zakladatelé listu hodlají držet. Není-li hlavním záměrem stranická propagace a agitace, jsou jejich záměry takovéto: *"... učinili jsme si úkolem, pracovati poctivě ku prospěchu Čechů budějovických i na ostatním jihu našem. Toť hlavní částí našeho programu, dle něhož bezohledně řídit se chceme, předpokládajíce, že veřejnost česká nám všemožně nápomocna bude."*¹³⁶

Dále se v tom samém článku s názvem *Naše poslání*¹³⁷ rozepisují o svých úmyslech asi v tomto duchu:

"Chceme sloužit každému, pokud se jedná o čest jména českého a pokud síly naše stačí, pomáhat platně v boji proti našim odvěkým utlačovatelům."

"Přinášeti budem zprávy a úvahy z oboru školství, národohospodářské, sociální atd. ...v části politické budem neohroženě hájit zájmy našeho království Českého, hlavně pak jakožto list český pomáhati chceme ku dosažení našeho nezadatelného státního práva českého dle požadavků naší doby."

"...i ostatních záležitostí v celém světě, hlavně v říši rakouské dbáti budeme....rovněž i různé denní události, divadlo a literaturu naši zanedbávati nebudeme."

Formální stránka

Na tak dlouho vycházejícím periodiku, kterým Jihočeské listy byly, lze velmi dobře sledovat změny po formální stránce, jež v průběhu let přicházely. Na stránkách se nám tak promítá zlepšení tiskařské techniky, materiálů ale i vlivy a trendy ze zahraničí. Celkově vývoj formální stránky působí na první pohled jako výrazné prosvětlení a zpřehlednění novin. Významným faktem je i větší poutavost díky častému využívání fotografií. Postupem času se díky možnostem, které tiskárny nabízejí, zmenšuje velikost písma a noviny tak pojmu větší množství informací.

Na titulní stránce se oproti dřívějším dlouhým, ne zrovna poutavým článkům v třicátých letech objevuje více, zato však kratších zpráv. S tím je však spojena i invaze reklamních sloganů, které vyplňují místo mezi těmito články.

¹³⁶ Jihočeské listy, s. 1, č. 1, r. 1, 1895

¹³⁷ Jihočeské listy, s. 1, č. 1, r. 1, 1895

Pokud jde o počet stran, ten se liší podle dne vydání. Zatímco ve středu jsou běžné většinou jen 4 stránky, sobota nabízí někdy i 6 až 8 stran.

Jihočeské listy se zprvu tiskly v tiskárně Jana Příbyla (1856 – 1913) v Krajinské třídě, jež existovala od roku 1887. Později jejich tisk převzala tiskárna typografa Karla Fialy (1895 – 1980) v Husově třídě.

Rubriky

Už za Rakousko-Uherska se ustálily hlavní rubriky, které provázely čtenáře po celou dobu existence Jihočeských listů. Byly to především rubriky zpravodajské, které zde měly (na rozdíl od listů stranických) mnohem více prostoru. Jednou z nich byl například *Politický přehled*, *Denní zprávy* – zprávy všeho druhu (o přednáškách, výročích, schůzích, přepadení atd.), *Různé zprávy* – např. informace o společenských a kulturních akcích, které se konaly na jihu Čech, *Z jihočeských měst a okresů* – regionální zprávy, *Spolkové zprávy* – mapující spolkovou činnost v kraji, či *Soudní síň* – zprávy o procesech probíhajících u místního i jiných soudů (výjimkou nebyly ani soudy zahraniční); kdo a proč byl předvolán před soud, informace o průběhu soudního řízení atd.

Z dalších rubrik, které už sloužily i pro pobavení čtenářů, lze jmenovat například *Feuilleton* – který byl umístěn tradičně pod čarou, *Sport* – rubriku která se postupem času stále více rozšiřovala a získávala na důležitosti, *Věstník sokolský*, *Listárnu redakce*, *Literaturu* – informace o tom, co zrovna vycházelo nebo kulturnímu dění se věnující *Divadlo*.

Pokud jde o rubriky které nebyly nutně součástí každého čísla, patří sem například *Českým jihem* – turistické a dějepisné črty, *Z českobudějovické radnice*, *Ze společnosti*, *Co se děje v jižních Čechách* a mnohé další.

Cizojazyčné rubriky

Se zcela stejnými či alespoň podobnými rubrikami jsme se však na začátku dvacátého století mohli setkat v téměř každých novinách. Výjimku tvořily dvě cizojazyčné rubriky, anglicky psaný *The English Club* a *Alliance Francaise de Č.*

Budějovice, jak jinak než ve francouzštině. Plnily v podstatě stejnou funkci jako rubriky věnované českým spolkům.

V rubrice *The English Club* se anglicky mluvící čtenáři mohli například dozvědět o termínu setkání stejnojmenného klubu i o požadavku na všechny členy. „*The next meeting will be on Friday January 20 th in the Club broom at 8 p.m. All members are requested to be present.*“¹³⁸

Nezávislost

Jihočeské listy se sice zavázaly býti nestranickými a také takovými ve srovnání s listy jako například *Jihočech* či *Republikán* bezesporu byly. Neplatí to však stoprocentně a ve všech případech. Ač redakce nepodléhala žádné politické straně, určité politické stranění zde patrné bylo. Víceméně se však tento list držel nezávislého smýšlení a kritice podroboval všechny strany bez rozdílu. Všeobecně jej lze hodnotit spíše jako kritický, ať už šlo o vládu, Němce, bolševické Rusko či české komunisty.

Právě ti jsou kritizováni hojnou měrou. Jako jeden z příkladů slouží článek s názvem *Darebáctví*¹³⁹, který poukazuje na rady zemědělcům k nastávajícímu období polních prací uveřejněné v bolševickém časopisu *Zemědělec*.

„*Bolševický list doporučuje zemědělskému dělnictvu:*

>Práci, kterou byste jindy vykonali za dvě hodiny, budete nyní konati zvolna celé půldne.

Zapomene se bič, aby se nemohl dobytek pobízeti k rychlejší chůzi.

...

Se secím strojem se vykoná co nejméně a budou se nechávati prázdná neosetá místa.<

...

Takhle >vychovávají< čeští komunisté své příslušníky. Prokazují tím, jak se polepšili a jak si zaslouží prezidentovy amnestie. „

¹³⁸ Jihočeské listy, s. 3, č. 1, r. 28, 1922

¹³⁹ Jihočeské listy, s. 1, č. 19, r. 28, 1922

Nelze také opominout úlohu Jihočeských listů jakožto bojovníka za naši samostatnost. V době před vznikem Československé republiky. 23. 10. 1918 otiskly Jihočeské listy celý Manifest Národního výboru, kategoricky odmítající vyjednávání s Vídní o úpravách monarchie.¹⁴⁰

Podobně tomu bylo i v prvních dnech samostatnosti. 31. 10. 1918 – Název článku: V záři svobody, podtitul: České Budějovice v českých rukou. „Máme svůj samostatný, neodvislý československý stát, jsme svobodni, jsme pány ve své vlasti, budeme nadále žít a pracovat pro sebe, pro svůj národ. Pryč je cizí, potupné jho, česká zem patří Čechům!“¹⁴¹

Další z oblastí, ve kterých se Jihočeské listy proti někomu ostře vyhraňovaly, byla v jižních Čechách velmi intenzivní problematika česko německých vztahů a s tím spojená kritika laxnosti českých politiků. Článek s názvem *Republika „šetří“*¹⁴² v rubrice *Denní zprávy* je toho důkazem. „Pro německou tvrdohlavost a ministerskou měkohlavost vydržuje se zvláštní škola pro 11 německých, ale německy neumějících dětí, kdežto 47 českých dětí je buď bez vyučování nebo se poněmčuje ve škole německé.“

Příloha Technický jih

Příloha Jihočeských listů *Technický jih*, je charakterizována jako *List pro hospodářské zájmy českého jihu*. Jako vydavatel je uvedena *Technicko-hospodářská jednota v Českých Budějovicích*. Časopis nevycházel pravidelně. Ve třetím ročníku historie tohoto listu vyšlo např. deset čísel, přičemž některá z nich tvořila dvojčíslo.¹⁴³ Samostatné číslo čítalo osm stran, dvojčíslo pak stran dvanáct. Inzerce zaujímal dvě poslední strany.

Tématicky byl časopis věrný svému názvu. Vyšly zde např. články: *Jubileum českého vynálezu*¹⁴⁴ (pojednávající o padesátiletém vynálezu elektrické

¹⁴⁰ Chvojka J.: *Město pod Černou věží*, Actys, České Budějovice 1992

¹⁴¹ Chvojka J.: *Město pod Černou věží*, Actys, České Budějovice 1992

¹⁴² Jihočeské listy, s. 2, č. 1, r. 28, 1922

¹⁴³ č. 1 – 22. února, č. 2 – 15. března, č. 3 – 12. dubna, č. 4, 5 – 9. října, č. 6, 7 – 14. listopadu, č. 8, 9 – 19. prosince, č. 10 – 17. ledna; (vše rok 1930)

¹⁴⁴ Technický jih, s. 5, č. 1, r. 3, 1930

obloukové lampy Františkem Křížíkem), či *Jest fialová tužka kopírovací škodlivá?*¹⁴⁵ Z něhož pochází tento úryvek: „V jednom denním listu uveřejněna byla lokálka pod nadpisem >Pozor na fialové tužky< pojednávající o škodlivosti jejího barviva – methylvioleti, označené jako záludné. Avšak zkušenosti vědecké i praktické svědčí spíše k opaku. Methylviolet, která tvoří rozpustnou součást fialově kopírujících tužek, má naopak účinek baktericidní – desinfekční.“ Články ryze technického charakteru jsou často doplněny o podrobné nákresy.

Z dalších lze jmenovat například krátké populárně naučné články *Telefon a veřejnost*¹⁴⁶ nebo *O výrobě papíru*¹⁴⁷. Neobvyklá však nebyla ani odborná pojednání většího rozsahu jako např. *Příčiny vysoké životní úrovně Američanů v USA. A její vliv na americké hospodářské prosperitě v posledních letech*¹⁴⁸ Tento úkaz je v Technickém jihu vysvětlován například rozsáhlým, jednotně spravovaným územím osídleným zunifikovaným obyvatelstvem.

Své místo měly i zde různé hlídky, *Vodohospodářská hlídka*, *Strojnická hlídka*, *Hlídka dopravní*, *Hlídka elektrotechnická*, *Hlídka železniční*, *Hlídka silniční*, *Hlídka průmyslová* či *Hlídka národohospodářská* přinášející informace o dění v jednotlivých oblastech.

¹⁴⁵ Technický jih, s. 3, č. 3, r. 3, 1930

¹⁴⁶ Technický jih, s. 8, č. 4 -5, r. 3, 1930

¹⁴⁷ Technický jih, s. 3, č.6 - 7, r. 3, 1930

¹⁴⁸ Technický jih, s. 1, č.10, r. 3, 1930

3.2.2 Jihočeský sportovní týdeník (1922 - 1941)

Tento časopis začal vycházet 7. 3. 1922 jako Oficiální orgán Jihočeské župy fotbalové a Jihočeské odbočky Česko-slovenského fotbalového svazu vycházel v Českých Budějovicích jednou týdně a to zprvu vždy v úterý. Příštího roku (20. 2. 1923) došlo ke změně ve dni vydání na středu a to na žádost odběratelů. „*Veškeré kluby upozorňujeme, že Jihočeský sportovní týdeník bude od příštího čísla vycházeti na žádost venkovských sportovních klubů ve středu. Redakční uzávěrka úterý večer.*“¹⁴⁹ Později se stal časopis také oficiálním orgánem Československého Ski-klubu, Šachové župy a Československého Tennis-klubu v Českých Budějovicích (22. 10. 1930), Radiotechniky (23. 11. 1932), Jihočeské odbočky fotbalových soudců (16. 1. 1934) a nakonec i Jihočeské župy ledního hokeje (3. 1. 1940).

Roční předplatné bylo 40 Kč, půlroční 20 Kč, čtvrtletní 10 Kč. Jednotlivé číslo bylo k dostání za 80 haléřů, což bylo více, než na co byli zvyklí čtenáři stranického tisku. Redakce a administrace sídlila v Českých Budějovicích na Náměstí svobody 8 – 9. Jako vydavatel je uváděn V. Stehlíček.

Jelikož byl Jihočeský sportovní týdeník jediným úředním listem Jihočeské fotbalové župy a obsahoval veškeré župní zprávy, bylo pro jednotlivé sportovní kluby jeho odebírání téměř nezbytné.

Tématické zaměření

Tento list, jak je zřejmé už z názvu, věnoval veškerou svou pozornost sportu. Nezaměřoval se však na pouhé mapování sportovního dění v kraji, v republice i na celém světě. Jeho cílem bylo taktéž přispět k rozvoji zpřístupnění sportu všem společenským vrstvám v naší zemi. V této souvislosti došlo čas od času i na úvahy politické. Následující ukázka pochází z článku *Jednali sportovci před volbami správně?*¹⁵⁰

¹⁴⁹ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 4, r. 8, 1929

¹⁵⁰ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 50, r. 1, 1922

„Skutečnost je však taková, že politickou moc však v ruce mají u nás politické strany. S tím se jim dostaly do rukou i veřejné prostředky. Chceme, aby se těchto veřejných prostředků užilo pro tělesnou i duševní výchovu naší mládeže sportem. Máme však dosud málo sympatií pro tyto snahy u vládnoucí dnešní generace.“

Rubriky

Sportovní odvětví byla rozdělena do těchto skupin: *Americké hry, Atletika lehká i těžká, Boxing, Bruslařství, Cyklistika, Football, Fotoamatérství, Házená, Hockey, Lyžařství, Skauting, Šachy, Tennis, Turistika, Vodní sporty a Voley-ball*, což byly i názvy jednotlivých rubrik provázejících čtenáře všemi čísly. Postupem času se zastoupení sportů proměňovalo.

U názvů většiny druhů sportů je ještě patrné zachovávání původního pravopisu. Jednotlivé rubriky se sice věnovaly „svému“ sportu komplexně, více pozornosti však bylo přece jen věnováno sportovcům a sportovním klubům z jižních Čech.

Rozložení rubrik se v průběhu roku měnilo v závislosti na ročních obdobích a sportech, které se v té době provozovaly. Jelikož se za první republiky mohlo jen málokteré sportovní odvětví chlubit krytou halou, bylo počasí tím, kdo si diktoval podmínky.

Z dalších rubrik zde bylo možné najít *Klubovní zprávy, Úřední zprávy či Různé zprávy*, které informují například o tom, že podle nejnovější statistiky je, co se týče počtu dopravních nehod, nejnebezpečnějším městem Paříž. Zatímco Prahu tato statistika vůbec neuvádí, vzhledem k nepatrnému počtu dopravních nehod.¹⁵¹ Za povšimnutí stojí také sportovně zaměřený *Feuilleton*.

¹⁵¹ Jihočeský sportovní týdeník, s. 4, č. 4, r. 8, 1929

Zde uvádím příklady některých rubrik a toho, co čtenáři nabízely:

Football

Asi největší pozornosti se dostávalo především fotbalu, jakožto sportu velmi oblíbenému. Zmínka o něm nesměla chybět v žádném z čísel. Svě místo zde měly nejen výsledky jednotlivých utkání, tabulky soutěží, ale i různé reportáže z jihočeských hřišť.

Fotbalové tématice je také často věnována i rubrika *Feuilleton*, jež uvádí například zábavné *Momentky z hřišť*¹⁵² z nichž pochází tento úryvek:

„Za bariérou stojí starší, vážnější pán. Chování jeho arcí není zcela vážné, je vidět, že je v rozčilení. Ulevuje si chvílemi tlumenými výkřiky. Stojí za brankou „nepřátelskou“ a čeká až „jeho“ mužstvo dá goal. V tom příznivá situace, kdosi se utrhne, rána na goal, brankář však chytá.

Pán se neudrží: >Kdyby ten brankář stál uprostřed, tak to nemohl chytit. A on musel zrovna stát u tyče.<

Nato se ozve kdosi z obecenstva: >Voni si myslej vašnosti, že tam ten golman má dělat třetí štangli?<“

Jindy zde najdeme pod nadpisem *Kapitola o „fandech“*¹⁵³ vtipný popis pozápasové euforie: *„A zajděte potom do klubové místnosti po takovém epochálním vítězství. Šťastní fandové se předstihují pozorností vůči vítězům, všude piva, že by v něm mohli tuleni plavat, a k půlnoci leze už celá hospoda po zdi.“*

Hockey

V zimním období si na své přišli i hokejoví fandové. I když je nutno připomenout, že u nás v těchto letech nebyl hokej ještě tak oblíbený jako fotbal, který bylo možné považovat za národní sport. O tom, že byl tento sport za první republiky ještě v počátcích, svědčí i tato zpráva z roku 1928: *„V pražských*

¹⁵² Jihočeský sportovní týdeník, s. 2, č. 4, r. 8, 1929

¹⁵³ Jihočeský sportovní týdeník, s. 2, č. 7, r. 7, 1928

rubrikách objevují se již referáty z tohoto oboru sportu. Pražská Slavia dokonce odváží se na soupeře, který disponuje ledovým palácem.“¹⁵⁴

Lyžařství

V zimním období je také mnoho prostoru věnováno lyžování. Především radám ohledně tohoto sportu. Zajímavý je článek nesoucí název *Pojedete letos do Alp na lyže?*¹⁵⁵, který hýří nejen radami ohledně vhodného oblečení „Co se obleku týče, vezměte si sebou teplý swetr, šálu nebo šátek pro mrazivé a větrné dny, teplou čepici pro stažení přes uši, nejméně dva páry rukavic, několik párů ponožek. Pro teplou sluneční pohodu postačí ovšem jen lehká čapka, klobouček (třeba i s pérečkem), lehká košile, tričko nebo u dam halenka.“, ale i rady týkající se lyžařského náčiní: „Rozhodně si na lyže nedávejte namontovat hrany, ať již ty kovové nebo ony z buničnaté hmoty. Ani první, ani druhé nevyváží svými několika výhodami řadu nevýhod, které mají, mezi něž patří i ta, že jsou poměrně velmi drahé.“

V článku *Několik slov o lyžích*¹⁵⁶ se dozvídáme, jak přesně mají „dokonalé“ lyže vypadat „Správné rozměry lyží jsou asi tyto: ve špici musí býti lyže nejširší asi 9 cm, ve středu 7 cm a na konci asi 8 cm. Jedině takto konstruovaná lyže může všestranně vyhovovati.“ a co je naopak zcela nepřípustné „Barva na lyžích nechává se buď přírodní, nebo častěji dřevo se moří na hnědo. Mořené dřevo se potom leští do matova. Naprosto nevhodné jsou lyže barevné a naprosto nemožné jsou lyže natírané jako nábytek.“

Zatímco se zavržením „nábytkového“ vzhledu by dnešní lyžaři zcela jistě vřele souhlasili, absenci barev by současné módní trendy akceptovaly opravdu jen stěží.

¹⁵⁴ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 8, r. 7, 1928

¹⁵⁵ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 18, r. 10, 1932

¹⁵⁶ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 8, r. 8, 1929

Šachy, Autosport a další rubriky

V časopise jsou také otiskovány šachové partie, a to jak složité, pro znalce této hry, tak i jednoduché pro začátečníky, kdy je každý tah podrobně popsán. Použity jsou i partie zaslané od čtenářů.

Část věnovaná motoristům přináší rady a informace. Na počátku roku 1933, v době po finanční stránce motoristickému sportu značně nepříznivé, informuje například o speciálních úsporných denících. Jindy zase o testování různých druhů svítících dopravních značek, v jehož souvislosti jsou řidiči žádáni o své postřehy. „*Jelikož automobilisté osvědčili již mnohokrát svoje bohaté zkušenosti v tomto směru, žádá autoklub RČS, aby mu podáním svých posudků byli v tomto směru nápomocni.*“¹⁵⁷

Většina dalších rubrik jako je například *Athletika, Boxing, Házená, Tennis* nebo *Voley-ball* uvádí především informace o konání jednotlivých sportovních klání a následně jejich výsledky.

Celkový charakter listu

Jihočeský sportovní týdeník byl samozřejmě časopisem sportovním, věnujícím se v první řadě sportu, jak napovídají už samy rubriky. Našlo se zde však místo i na informace z jiných odvětví. Na stránce plné sportovních zpráv vynikne krátký článek s názvem *V lese*¹⁵⁸. Jen málokdo by zde čekal takovýto popis přírody očekávající příchod zimy. „*Temný šum lesa láká mne, že neodolám a s pocitem volnosti jdu hlouběji a hlouběji. Po cestě přemítám o všem možném i nemožném. Pojednou cosi vedle mne zašustí a zapiští. Ohlédnu se a střetnu se s očima veselé veveřice, bedlivě střežící každý můj pohyb.*“

Co mělo v časopise prostor vždy, to byl humor. Humor byl k nalezení nejen ve fejetonu, ale i v mnohých dalších článcích. Nekonal-li se zrovna mnoho sportovních událostí a sportovní zpravodajové neměli čím zaplnit stránky, sportovní humor, ať už jen psaný nebo doprovázený karikaturou, vždy splnil svůj účel.

¹⁵⁷ Jihočeský sportovní týdeník, s. 1, č. 22, r. 11, 1933

¹⁵⁸ Jihočeský sportovní týdeník, s. 3, č. 7, r. 7, 1928

4. Témata vhodná k zařazení do mediální výchovy na základní škole

Mediální gramotnost, neboli schopnost orientovat se v mediálním světě, je novou kompetencí, bez níž se v dnešní době neobejdeme. Je důležité udržet si od médií, která nás denně obklopují, určitý kritický odstup, ale zároveň je dokázat maximálně využít jako zdroje informací, zábavy či naplnění volného času. K získání této schopnosti napomáhá mediální výchova, která se stává stále běžnější součástí vzdělávání po celém světě.

Ve školní praxi je možné mediální výchovu uskutečňovat dvěma způsoby:

1. kritickou interpretací reálně existujících médií (receptivní postup), 2. vlastní mediální produkcí, například ve školním časopise či rozhlasu (produktivní postup).¹⁵⁹

Při receptivním postupu je možné využít jednak média současná, která se přímo nabízejí a jsou dostatečně pestrá. Zajímavou pomůckou nám však může být také tisk starší, v tomto případě z období první republiky (zajímavé bude i jeho srovnání se současně vycházejícími periodiky). Listy prvorepublikových politických stran jsou k tomuto účelu obzvlášť vhodné, neboť je v nich obsaženo velké množství politické agitace. Rozpoznání vlivu politické elity skrze média na čtenáře je velmi důležitým předpokladem pro každého budoucího voliče.

Přínosné je i to, že žáci prostřednictvím starších ukázek poznají jiný způsob mediální komunikace, než znají ze současnosti. Právě to jim může pomoci k pochopení fungování celého mediálního systému a usnadnit orientaci v něm.

Žáci mohou podle vybraných úryvků hodnotit, zda se tehdejší tisk celkově liší od toho dnešního. Pokud dojdou k názoru že ano, popsat v čem přesně tato odlišnost spočívá. Můžeme také stručně nastínit problém cenzury, předložit žákům ukázkou a rozpoutat diskusi na toto téma. Jistě zazní mnoho různorodých názorů, které pak společně rozvedeme.

Zajímavé bude také ukázat studentům dva články, každý z listu jiné politické strany, reagující na stejnou událost. Žáci porovnají obě verze a pokusí se

¹⁵⁹ Mičienka, M. Jiráček, J. a kol. *Základy mediální výchovy*. Portál, Praha 2007, s. 12

vysvětlit, v čem spočívá názorová rozporuplnost. Následně se mohou podle textu pokusit odhadnout, jaký politický směr strany zastávají a jaký je jejich vzájemný vztah.

Tisk z období první republiky nalezne své využití také v hodinách občanské výchovy, dějepisu, či českého jazyka. V tomto období došlo k mnoha historicky významným událostem, které měly vliv na budoucí vývoj našeho státu a noviny byly hlavním médiem, které na tyto události reagovalo a především je zprostředkovávalo občanům. Rozbor textů na ně reagujících poskytne žákům mnoho cenných zkušeností. Po jazykové stránce se nabízí srovnání výrazových prostředků používaných za první republiky a dnes, či zhodnocení stylistické postupů.

5. Závěr

Cílem této diplomové práce bylo přinést alespoň částečný přehled o listech politických stran, které vycházely v Českých Budějovicích mezi lety 1918 až 1939. Vzhledem k současnému stavu, kdy je tento druh tiskovin v krajském městě spíše ojedinělou záležitostí, nás rozsah meziválečné regionální novinové scény překvapí.

Po vytvoření samostatného československého státu začíná v Českých Budějovicích ubývat německy mluvících obyvatel a to se výrazně projevuje nejen na rozvoji českého školství, kultury, ale i na skladbě tisku. Německých listů ubývá, zatímco česky psaných novin je čím dál více. Také se plně rozbíhá politický život a strany zakládají své listy, které obvykle vycházejí jednou či dvakrát týdně a jejich hlavním úkolem je politická agitace.

V době vzniku Československé republiky bylo v zemi pět silných politických stran, z nichž každá měla jednak svůj ústřední deník, ale i jeho krajové varianty, takzvané hlavičkové listy. Byly to na levici *Československá sociálně demokratická strana dělnická (Jihočech)* a *Československá strana národně socialistická (Stráž lidu)*, ve středu *Československá strana lidová (Hlas lidu a týdeník Táborstvo)*, a na pravici *Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (Pošumavský kraj a Jihočeský domov)* a *Československá národně demokratická strana (Republikán)*. Z dalších stranických tiskovin se práce věnuje *Jihočeskému středu*, listu *Československé živnostensko-obchodnické strany středostavovské* a radikálnímu *Jihočeskému dělníku* náležícímu *Komunistické straně Československa*.

Kromě toho jsou zde představena i dvě nezávislá periodika, a to významné *Jihočeské listy* mající za sebou dlouholetou tradici (a v obměněné podobě fungující dodnes), či v oblasti sportovní tematiky jedinečný *Jihočeský sportovní týdeník*.

Hlavní poslání listů politických stran by se dalo charakterizovat jako neustálá snaha o ovlivňování a usměrňování politických názorů svých stoupenců, ale zároveň i získávání nových voličů. To byl také hlavní důvod zakládání tohoto typu periodik. Listy se zaměřovaly především na politická témata, kterým jsou

věnovány články většího rozsahu, zatímco zpravodajské rubriky disponují s o poznání menší plochou (často jen několik řádků). Tento jev je patrný především v předvolebním období, kdy zde nalezneme i velmi ostrou kritiku stranických protivníků.

Není neobvyklé, aby titulní stránku zaplňovaly úvahy redaktora či významného stranického představitele, zatímco zprávy z domova i ze zahraničí jsou umístěny až na druhé či třetí straně. To však může být částečně způsobeno i tím, že nejde o deníky a zpravodajské informace jsou přinášeny s několikanásobným zpožděním.

Z důvodu nedostatku archivních materiálů, které by prozradily více o existenci regionálního tisku, je práce zaměřena především na popis vlastního obsahu jednotlivých titulů a nastínění politických soubojů vedených na stránkách těchto novin.

Závěrečná kapitola se zmiňuje o možnosti zapojení periodického tisku do výuky mediální výchovy na základní škole. Podává však pouhý nástin této problematiky, jelikož hlavní cílem této práce je charakteristika meziválečného tisku v Českých Budějovicích.

6. Příloha č. 1: Soupis periodik vycházejících v Českých Budějovicích mezi lety 1918 - 1939

Následující seznam se pokouší obsáhnout periodika, která vycházela v Českých Budějovicích v meziválečném období. Jelikož se však klasifikace různí a řada listů z této doby se nedochovala, jistě není tento seznam úplný.

Jeho hlavním cílem je přehledně prezentovat tato periodika, časopisecké údaje (názvy, podnázvy, vydavatelské údaje, periodicitu) a změny, kterými tato periodika prošla.

Z německých listů vycházely v Českých Budějovicích například *Budweiser Zeitung*, *Deutsch-schlesische Rundschau*, *Der Dorfbote*, *Der Handwerker* či *Südböhmische Volkzeitung*. Tato práce se však věnuje pouze česky psaným listům. I přesto je jejich seznam obsáhlý.

6.1 Listy politických stran (české)

Hlas lidu

Orgán české strany křesťansko-sociální

Vyd.: V.Bol. Pavlík-Sychra, Augustin Mráz, Fr. Kliment, Václav Vedral, B. Surma, F. Mastík-Lipanský, Český tiskový spolek, ČB

Vych. 1906 – 1938

2x týdně, deník, 3x týdně

Jihočech

Obdeník československé sociálně demokratické strany dělnické, (List československé sociálně demokratické strany dělnické)

Vyd. Alois Kříž, ČB

Vych. od 2. ledna 1920, č. 1 - roč. 41

(17.listopad 1938, do č. 45).

2x týdně, od 3.1.1929, č. 1: týdeník.

Jihočeský dělník

Župní orgán československé sociálně demokratické strany dělnické (Týdeník čsl. strany komunistické, Časopis komunistické strany dělnické, Časopis komunistické strany v Československu)

Vyd. Československá sociálně demokratická strana dělnická (Komunistická strana v Československu), ČB

Vych. 1920 – 1926

Týdeník, 2x týdně

Jihočeský proletář

Krajinský list XI. Kraje komunistické strany Československé

Vyd. V. Volf, Václav Prokůpek, Jan Protiva, Plzeň. Místo vydání ČB

Vych. Od 8. 1927 – 8. 1931

Samostatně do 8. 1928, pak hlavičkový časopis Pravdy

2x týdně

Jihočeský střed

Týdeník československé živnostensko-obchodní strany středostavovské na českém jihu

Vyd. Československá živnostensko-obchodní strana středostavovská, ČB

Vych. 1920 – 1923

Týdeník

Středostavovské listy

Orgán československé živnostensko-obchodní strany středostavovské

Vyd. Československá živnostensko-obchodní strana středostavovská, ČB

Vych. 1926 – 1932

Týdeník

Jihočeský střed

List jihočeských podnikatelů - živností a obchodu

Vyd. Československá živnostensko-obchodní strana středostavovská, ČB

Vych. 1932 – 1932

Týdeník

Obrana

Orgán strany „Sdružení živnostensko-obchodnické“

Vyd.: Karel Rezek, ČB

Vych. 1925 – 1925

Týdeník

Pošumavský kraj

Lidový týdeník župy jihočeské (dále: Lidový týdeník Republikánské strany československého venkova župy jihočeské, Lidový týdeník Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu, Lidový týdeník Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu pro župu Česko-Budějovickou, Krajský týdeník Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu pro kraje

českbudějovického, Orgán strany Národní jednoty pro venkov, Krajský časopis
Národní jednoty pro jihočeský venkov, List národního souručenství

Vyd.: Českomoravské podniky tiskařské a vydavatelské, od 9. 10. 1930 Novina,
Praha. Místo vydání: České Budějovice-Strakonice

Vych.: 1918 – 1943

Týdeník

Právo chudoby

Časopis pracujícího lidu v pošumavském kraji

Vyd.: Komunistická strana Československa, ČB

Vych. 2. 1923 – 9. 1926

2x týdně

Republikán

List strany České státoprávní demokracie na českém jihu (dále: List strany
Československé na č. jihu, List Národního sjednocení na č. jihu)

Vyd.: Tiskařské a vydavatelské družstvo (Dále: Československá národní
demokracie, Národní sjednocení), ČB

Vych. 1919 – 1938

2x týdně

Stráž lidu

List Československé strany socialistické pro jižní Čechy (Dále: List
československé strany národně-socialistické, Župní list československé strany
národně-socialistické)

Vyd.: Otakar Svoboda (Dále: Československá strana národně-socialistická), ČB

Vych. 1919 – 1938

2x týdně (později týdeník)

Táborsko

Orgán československé strany lidové

Příloha: Naše domácnost

Vyd.: Augustin Mráz, ČB – Tábor

Vych. 1923 – 1932

Týdeník

6.2 Další česká periodika

Bagr

Humoristický časopis

Vyd.: České Budějovice

1x týdně

1927-27

Českobratrské evangelické noviny

List Žižkova sboru českobratrské církve evangelické v Českých Budějovicích

Vyd.: Staršovstvo Žižkova sboru Českobratrské církve evangelické, ČB

Vych. 1932 – 1941

Měsíčník

Českobudějovické listy

Nepolitický týdeník pro hospodářské a kulturní zájmy Českých Budějovic a okolí

Vyd. Karel Švestka, ČB

Vych. 1939 – 1940

Týdeník

Budějovické listy

Nepolitický týdeník pro hosp. a kulturní zájmy Českých Budějovic a okolí

Vyd. Karel Švestka, ČB

Vych. 1940 – 1943

Týdeník

Českobudějovické noviny

Neodvislý list pro České Budějovice a okolí

Vyd. Miroslav Vácha, Václav Tominger, ČB

Vych. 1937 – 1938

Týdeník

Českobudějovický Merkur

Nepolitický časopis pro každého

Vyd.: Vydavatelský spolek Rozvoj, ČB

Vych. 1924 – 1926

Týdeník

Náš Rozvoj

Podtitul: Dříve Českobudějovický Merkur

Vych. 1926 – 1929

Zpravodaj česko-budějovický

Vyd.: E. Meister, ČB

Vych.: 1927 – 1928

Nový zpravodaj jihočeský

Nezávislý list jižních Čech

Vyd.: Karel Tichý-Vlastenecký, ČB

Vych. 1929 – 1929

Týdeník

Jihočeský zpravodaj

Nezávislý list jižních Čech

Vyd.: ČB

Vych. 1929 – 1935

Týdeník

Český jih

Fašistický list, Oficiální list Národní obce fašistické župy českobudějovické

Vyd.: Josef Jírovec, ČB

Vych. 1932 – 1932

Týdeník

Fašistický jih

Oficiální list Národní obce fašistické župy českobudějovické

Vyd.: Josef Jírovec, ČB

Vych. 1932 – 1933

Týdeník

Český list

List hájící zájmy Národní Fronty

Vyd.: František Král, Miloš Svoboda, ČB

Vych. 1934 – 1935

Týdeník

Elektrofot Besedy

Reklamní časopis pro zábavu a poučení (Dále: Čtení pro zábavu a poučení)

Vyd.: Fotografický atelier Elektrofot, ČB

Vych. 1920 – 1920

Týdeník

Fašistická Morava

Vyd.: Josef Jírovec, České Budějovice, ČB

Vych.: od 1934

Týdeník, od listopadu 1934 měsíčník

Jihočeská jednota

Krajský časopis Národní jednoty pro jižní Čechy, (Dále: Krajský časopis Národního souručenství pro jižní Čechy, List Národního souručenství)

Vyd. Národní jednota, (Dále: Národní souručenství, Jihočeské vydavatelské a nakladatelské družstvo), ČB

Vych. 1939 – 1941

2x týdně , týdeník

Jihočeské listy (příloha Technický jih)

Časopis pro zájmy českého jihu

Vyd. Družstvo Jihočeských listů, ČB

Vych. 1895 – 1941

Roč. (1. /2.1.1895/ – 24 /19--/)

25 (4.1.1919, č.1) – 47 (24.5.1941, do č. 40)

2x týdně

Jihočeský deník

Pozn.: hlavičkový list k Rudý večerník

Vyd. Vlastimil Haken, Praha, redakce ČB

Vych. Od 6. 1933 – do 10. 1933, 3. 1934 znovu zakázán, nevyšel

Deník

Jihočeský domov

Časopis hájící zájmy soukromého vlastnictví (Dále: Ústřední orgán říšské odborové organizace československého domova)

Vyd.: Augustin Brožek, ČB

Vych. 1924 – 1937

Měsíčník, 2x měsíčně, týdeník

Jihočeský ochotník

Orgán Macháčkova okrsku jihočeských divadelních ochotníků při ÚMDOČ

Vyd.: Macháčkův okrsek ÚMDOČ, České Budějovice

Vych.: 1930 – 1935

Čtvrtletník

Jihočeský přehled

Vyd.: Karel Ausobský, ČB

Vych.: 1926 – 1932

10x ročně

Jihočeský sportovní týdeník

Oficiální orgán Jihočeské župy fotballové a Jihočeské odbočky S. Čs. S. F. (Dále: Oficiální orgán Jihočeské župy fotballové; Oficiální orgán Čsl. svazu fotballového a Jihočeské župy fotballové; Oficiální orgán Č. S. S. F., Jihočeské župy fotballové, Čes. Ski-klubu, šachové župy a Čes. Tennis. klubu a Radiotechniky v ČB; Oficiální orgán Č. S. S. F., Jihočeské župy fotballové, Čes. Ski-klubu, Jihočes. Župy svazu lyžařů ČSR, šachové župy a Čes. Tennis. klubu a Radiotechniky v ČB; Oficiální orgán Jihočeské župy fotballové, Jihočeské odbočky fotbal. soudců, Čes. Ski-klubu, Jihočes. Okrsku Čs. A. A. U., šachové župy a Čes. Tennis. klubu a Radiotechniky v ČB; Ústřední list Jihočeské župy fotballové, Jihočeské odbočky Svazu fotballových rozhodčích, Jihočeské župy ledního hokeje.

Vyd. V. Stehlíček, ČB

Vych. 1922 – 1941

Týdeník

KOH - I - NOR

Rudý + Rotter

ČB

Měsíčně, 1930 – 1931

Kormidlo

Měsíčník pro literaturu, umění a život, (dále: Beletristický měsíčník)

Vyd.: Alois Hetzl, ČB

Vych.: 1921 – 1923

Měsíčník

Košťe

Ilustrovaný satirický list

Vyd. Praha

Vych.: 1935 – 1936

Týdeník

Linie

Vyd.: Linie, Družstvo, ČB

Vych.: 1931 – 1938

1x za tři týdny mimo prázdniny

Naše domácnost

List pro výchovu a vedení domácího hospodářství

Vyd. Václav Vedral, ČB

Vych. 1927 – 1932

Týdeník

Naše scéna

Týdeník českého jihu pro divadlo, umění, film, sport a život společenský

Vyd.: Obchodní Organisátor (dále: Stanislav Marcellis), ČB

Vych.: 1919

Týdeník

Neděle

Vyd.: Československá akciová tiskárna, Praha

Místo vydání ČB, později Praha

Vych. 1926 – 1947

Týdeník

Příloha: Doba, lidé a události (1939-1940)

Netopýr

Česko-Budějovický humoristický týdeník

Vyd.: Emilie Studničková, ČB

Vych. 1926 – 1926

Týdeník

Probuzení

Časopis středoškolského studentstva

Vyd.: Sdružení česko-budějovického studentstva, ČB

ReD

Rudý tábor

Vych. hlavně v Táboře

V ČB 25

Týdně, od 1921 – 11. 1925 - /9. 1926 / - 29

Předcházel: Snaha, následuje Pravda

Sdružení

Orgán a zpravodaj českobudějovického studentstva, (dále: Časopis českobudějovického studentstva)

Vyd.: Sdružení českobudějovického studentstva, ČB

Vych.: 1929 – 1938

10x ročně (dále: 4x ročně)

Stráž národa

List československých fašistů na českém jihu

Vyd.: Národní obec fašistická, red. Viktor Mrvka

Vych. 1926 – 1928

Týdeník

7. Příloha č. 2: Tabulky

Pro zřehlednění údajů o sledovaných časopisech jsou k této práci připojeny tabulky.

7.1 Soupis tabulek

- 1) Tabulka č. 1 Přehled sledovaných časopisů (periodicita a cena)
- 2) Tabulka č. 2 Počet sledovaných periodik v jednotlivých letech
- 3) tabulka č. 3 Konfiskace Jihočeského dělníka

Tabulka č. 1: Přehled sledovaných časopisů (periodicita a cena)

Titul	Cena	Periodicita
Hlas lidu	60 h	2x týdně, deník, 3x týdně
Jihočech	20 h, 40 h	2x týdně, týdeník
Jihočeské listy (příloha Technický jih)	60 h	2x týdně
Jihočeský dělník	50 h	týdeník, 2x týdně
Jihočeský domov	50 h	měsíčník, 2x měsíčně, týdeník, 2x týdně
Jihočeský sportovní týdeník	80 h	týdeník
Jihočeský střed	50 h	týdeník
Pošumavský kraj	80 h	týdeník
Republikán	40 h, 60 h, 50h	2x týdně
Táborsko (příloha Naše domácnost)	60 h	týdeník
Stráž lidu	50 h, 60 h	2x týdně, týdeník

Tabulka č. 2: Počet sledovaných periodik v jednotlivých letech

Počet/ Rok	1918	1919	1920	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928
Sledované tituly	0	1	4	6	5	2	1	2	1	2	3
Počet/ Rok	1929	1930	1931	1932	1933	1934	1935	1936	1937	1938	1939
Sledované tituly	2	4	2	3	1	0	0	1	1	0	0

Tabulka č. 3: Konfiskace Jihočeského dělníka

Rok	Konfiskovaná čísla
1920	12
1922	44, 75, 82, 94
1923	15, 20, 54, 59
1924	31, 40, 49, 58, 59, 63, 64, 75, 79, 91, 93
1925	12, 15, 20, 29, 32, 35, 51, 57, 59, 63, 97, 99
1926	5, 26, 27, 49, 56

8. Příloha č. 3: Souhrnné časopisecké údaje (1929 - 1934)

České Budějovice 1929

Úhrn časopisů: 29

- Občanské: 21
- Socialistické: 2
- Komunistické: 0
- Židovské: 0
- Jiné: 6

- Deníky: 0
- 2x až 4x týdně: 7
- Týdně: 17
- Ostatní: 5

České Budějovice 1932

Úhrn časopisů: 32

- Občanské: 24
- Socialistické: 3
- Komunistické: 0
- Židovské: 0
- Jiné: 5

- Deníky: 1
- 2x až 4x týdně: 6 (4)
- Týdně: 20 (22)
- Ostatní: 5

České Budějovice 1930

Úhrn časopisů: 31

- Občanské: 22
- Socialistické: 2
- Komunistické: 1
- Židovské: 0
- Jiné: 6

- Deníky: 0
- 2x až 4x týdně: 7
- Týdně: 18
- Ostatní: 6

České Budějovice 1933

Úhrn časopisů: 32

- Občanské: 18
- Socialistické: 2
- Komunistické: 0
- Židovské: 0
- Jiné: 5

- Deníky: 1
- 2x až 4x týdně: 6
- Týdně: 20
- Ostatní: 5

České Budějovice 1931

Úhrn časopisů: 31

- Občanské: 23
- Socialistické: 2
- Komunistické: 1
- Židovské: 0
- Jiné: 5

- Deníky: 8
- 2x až 4x týdně: 11
- Týdně: 13
- Ostatní: 3

České Budějovice 1934

Úhrn časopisů: 29

- Občanské: 19
- Socialistické: 3
- Komunistické: 0
- Židovské: 0
- Jiné: 7

- Deníky: 1
- 2x až 4x týdně: 4 (3)
- Týdně: 21 (23)
- Ostatní: 3 (2)

9. Obsah:

strana

ÚVOD	6
1. Noviny v meziválečném období	8
1.1 Komparace technických možností	8
1.2 Specifika regionálního tisku	9
1.3 Listy politických stran	10
1.4 Cenzura	12
II. Českobudějovická periodika mezi lety 1918 až 1939	15
2.1 Vývoj novinářství v Českých Budějovicích	15
2.2 Českobudějovické tiskárny	16
3. Charakteristika jednotlivých titulů	17
3.1 Listy politických stran	17
3.1.1 Československá národně demokratická strana	17
Republikán	18
3.1.2 Československá sociálně demokratická strana dělnická	22
Jihočech	22
3.1.3 Československá strana lidová	31
Hlas lidu	31
Táborsko	37
3.1.4 Československá strana národně socialistická	42
Stráž lidu	42
3.1.5 Československá živnostensko-obchodnická strana středostavovská	46
Jihočeský střed	46
3.1.6 Komunistická strana Československa	51
Jihočeský dělník	51
3.1.7 Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu	60
Pošumavský kraj	60
Jihočeský domov	64
3.2 Nezávislá periodika	67
3.2.1 Jihočeské listy	67

3.2.2 Jihočeský sportovní týdeník.....	73
4. Témata vhodná k zařazení do mediální výchovy na základní škole	78
5. Závěr.....	80
6. Příloha č. 1: Soupis periodik vycházejících v Českých Budějovicích mezi lety 1918 – 1939	82
6.1 Listy politických stran (české)	83
6.2 Další česká periodika	87
7. Příloha č. 2: Tabulky	94
7.1 Soupis tabulek	94
Tabulka č. 1: Přehled sledovaných časopisů (periodicita a cena)	95
Tabulka č. 2: Počet sledovaných periodik v jednotlivých letech	96
Tabulka č. 3: Konfiskace Jihočeského dělníka	96
8. Příloha č. 3: Souhrnné časopisecké údaje	97
9. Obsah	98
10. Seznam pramenů a literatury	100
11. Příloha č. 3: Obrazové přílohy	102

10. Seznam pramenů a literatury:

10.1 Archivní prameny

Národní archiv Praha. Soupis konfiskátů periodického tisku 1919 - 1938

Národní archiv Praha. Vrchní státní zastupitelství II, k. 96, k. 123, k. 393

Státní oblastní archiv České Budějovice

Státní okresní archiv České Budějovice. Městský úřad k. 165

Státní vědecká knihovna v Českých Budějovicích, jmenný katalog regionálního oddělení

10.2 Periodika

Hlas lidu 1920, 1921, 1925

Jihočech 1920, 1921, 1922

Jihočeské listy 1895, 1922, 1932

Jihočeský dělník 1897, 1920, 1921, 1922, 1923, 1926

Jihočeský domov 1921, 1924, 1927

Jihočeský sportovní týdeník 1922, 1923, 1927, 1928, 1929, 1932, 1933, 1936, 1937

Jihočeský střed 1932

Pošumavský kraj 1929, 1930

Republikán 1920, 1921, 1922

Táborsko 1928, 1930, 1931

Stráž lidu 1919, 1921, 1925

10.3 Literatura

Beránková, M. a kol. *Dějiny československé žurnalistiky III*. Novinář, Praha 1988

Blümllová, D. *Sto tváří z jihočeské kulturní historie*. Pelhřimov 2000

Broklová, O. *Československá demokracie. Politický systém ČSR 1918 - 1938*.

Sociologické nakladatelství, Praha 1992

- Cífk, S. *Jihočeská vlastivěda*. Jihočeské nakladatelství, České Budějovice 1983
- Encyklopedie Českých Budějovic*. Nebe, České Budějovice 2006
- Housková, L. *Kulturně společenská periodika v Českých Budějovicích (1918-1939)*. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze, Praha 2003
- Chvojka, J. *Město pod černou věží*. Actys, České Budějovice 1992
- Jirá, J. Köpplová, B. *Média a společnost*. Portál, Praha 2003
- Kárník, Z. *České země v éře První republiky (1918 - 1938), Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918 - 1929)*. Libri, Praha 2003
- Köpplová, B. a kol. *Dějiny českých médií v datech*. Karolinum, Praha 2003
- Kubíček, J. a kol. *Noviny České republiky 1919 - 1945*. Lector benevolus, Brno 2004
- Kubíček, J. a kol. *Časopisy České republiky 1919 - 1945*. Sdružení knihoven ČR - Moravská zemská knihovna, Brno 2007
- Lomský, J. *Soupis časopisů v Českých Budějovicích*.
- Mičienka, M. Jirá, J. a kol. *Základy mediální výchovy*. Portál, Praha 2007
- Mikuškovičová, J. *České Budějovice v literatuře*. Krajská knihovna, České Budějovice 1965
- Mráz, Z. *Literatura jižních Čech mezi světovými válkami a za okupace*. SVK, České Budějovice 1972
- Osvaldová, B. Halada, J. *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Libri, Praha 2002
- Rada, F. *Když se psalo c. k. Růže*, České Budějovice 1990
- Rada, F. *Když se psalo T. G. M. Růže*, České Budějovice 1992
- Žaloudek, K. *Encyklopedie politiky*. Libri, Praha 1999

11. Příloha č. 3: Obrazové přílohy

1. Titulní strana listu Hlas lidu
2. Titulní strana listu Jihočech
3. Titulní strana listu Jihočeské listy
4. Titulní strana listu Jihočeský dělník
5. Kreslený humor v časopisu Jihočeský dělník
6. Titulní strana listu Jihočeský domov
7. Titulní strana listu Jihočeský sportovní týdeník
8. Titulní strana listu Jihočeský střed
9. Titulní strana listu Naše domácnost
10. Titulní strana listu Pošumavský kraj
11. Titulní strana listu Republikán
12. Titulní strana listu Tábořsko
13. Titulní strana listu Technický jih
14. Titulní strana listu Stráž lidu

HLAS LIDU

Organ česko-slovenské strany lidové.

v Českých Budějovicích, v pondělí dne 5. ledna 1920.

Lidovci, připravujte se k volbám! Od 15. do 23. ledna nahlédněte všichni na obecních úřadech do vyložených volebních seznamů! Pamatujte na volební lístky! Příspěvky zasílejte na adresu: Organizační komitét čsl. strany lidové v Č. Budějovicích, Kněžská ul. č. 7.

Kolekty budou na mandátního zástupce „Církevní jednotou“ opákevány v úterý dne 6. ledna o 9 hodin v katedrále po českém kánonu o 6 1/2 hod. večerní.

Nejnovější zprávy.

(Telef. zprávy Č. T. K.)

Maďarská delegace odjíždí do Paříže.

(Budapešť) V Budapešti, odkud odjíždí právě mírová delegace, vzbuzuje se otázka, že současně odjíždí do Paříže také rumunský ministr, předseda Dr. Vajda, aby se seúčastnil mírového jednání s Maďarskem. V odjezdu Vajdy se spaltován je v Budapešti tlak na dohodu, aby Maďarsko v ničem nebylo vyhoveno.

Vyjednávání o Rjevu.

(Paříž) V úterý o příjezdu ital. min. předsedy Nittoho do Paříže soudí, že vlastním cílem této cesty jest úprava řecké otázky. Všechny otázky povstaly tím, že Itálie nemíní se o Kóce ve smlouvě, kterou uzavřela za války s Francií a Anglií. Niti bude žádati, aby Francie šla nad své sliby a přičinila se o dohodu Itálie s Jugoslavií o Rjevu. Jako náhradu nabídne Itálie část Dalmácie.

Nár. shromáždění v Bulharsku odročeno.

(Bukurešť) („Dzina“) Ze Sofie se oznamuje, že vláda odročila na neurčito národní shromáždění, které se mělo sejti v těchto dnech.

Rumunsko.

(Bukurešť) („Dzina“) Také Janinaš Alexandru, včera politiku dohodou s Paříží Bratřím, přejel kázal, že Rumunsko musí bezpodmínečně uzavřít smlouvu s dohodou míru, ať už s Polskem, Československem a Jugoslavií. Odmítl příměří s Itálií a Bulharskem, jestliže tato nepůjde. Pozor se i na Maďarsko, nemůže být řeč o bezpodmínečném.

Napřed krokem hlemýžďím, nyní o překot!

Děloho, tuze dlouho to trvalo, než vláda a sociálně-agrární většina v Národním shromáždění dohodly se konati přípravy k výstupu volby. Ovšem bylo pohodlnějším dát se jmenovat členem Nár. shromáždění výkonného výboru nějaké politické strany, než nechat si v tomto zvláštním rozhodnutí předsedat. Poměry takové stały se však mnohdy neudržitelnými. Opětovně kepru v etnám a obědy dohodly k. Není-li výstupu politická volba, nebýt této okolnosti, počkalo by se, až obzvláště na volby jezdí každé dnoho. Ze máme pravdu, do svědění poměry, za jakých vláda vypsání volby připravuje. Dle jednání roku měla vláda i ústavu výboru činný připravovat. Jedná předlohu volebního řádu i bodovní naši ústavy, ale starala se raději o jiné věci a právě o této nepřehlednosti doloženo pracovalo nejmenším členy dno. Tedy nyní má být během několika týdnů nebo dokonce snad dno příprava a schválení předlohy o ústavě republiky a zároveň provedení volby. Mluví se, že budou konány podávkem března, vyskytují se však také pověsti, že budou volby již uprostřed února. Tento předpoklad spěch je až nápadný. Z předlohy ústavních vytržena část o stálých senátech voličských a dne 19. prosince m. r. v Nár. shromáždění v posledním schůzi předložena a nejvyšším spěchem schválena. 30. prosince zákon byl vyhlášen a do 6. ledna musí strany, které chtějí míti zastoupení v místní komisi volební, podati okrajním politickým správám příslušné návrhy.

(Bukurešť) („Dzina“) Ministerstvo rada se usadila, zrušila star obložení žalim pouze ve starém království, nikoli však v Dobružě.

Povodeň v Paříži.

(Paříž) Dnes očekává se nejvyšší stav vody na Seíně. Četná níže položená a pobřežní místa jsou zaplavena. Jsou obavy před novými dešti. Savana, Rhon a Maza stoupají.

Novoroční nadělení poštovní správy časopisům.

V telef. centrále v Č. Budějovicích je dnes tato vyhláška vyvěšena: „Výnosem ze dne 28. prosince 1919 číslo 55,426-VIII. obzámlo ministerstvo pošt a telegrafů počínaje dnem 4. ledna 1920 v nadělení tuzemským soukromým mezinárodním stykům telefonní a výjimkou hovorů novinářských a tiskových na horeky náhle. Red. p. a. t. v Praze.“ Mnoho to má manipulativní natičnou, horeky počítají přesně dle času, 1 kus (3 minuty) 7 K 50 h.

Volby do Národ. shromáždění mají se dle časopiseckých zpráv konati 7. března 1920.

Voličské seznamy musí být v obcích nad 5000 oby. na žádost kteréhokoli voliče vydány listem. Žádost se složením zálohy musí být podána u obecního starosty nejpozději do 7. ledna.

zároveň provedeny volby. Mluví se, že budou konány podávkem března, vyskytují se však také pověsti, že budou volby již uprostřed února. Tento předpoklad spěch je až nápadný. Z předlohy ústavních vytržena část o stálých senátech voličských a dne 19. prosince m. r. v Nár. shromáždění v posledním schůzi předložena a nejvyšším spěchem schválena. 30. prosince zákon byl vyhlášen a do 6. ledna musí strany, které chtějí míti zastoupení v místní komisi volební, podati okrajním politickým správám příslušné návrhy.

Dne 15. ledna budou již seznamy vloženy k veřejnému nahlednutí a 23. lednem skončí lhůta reklamací. V komisích místních mají být zastoupeny strany rovněž každá má má míti stejný počet členů; staně se však některé kvíva, nemůže se nikam odvolati, poněvadž pro rok 1920 zákon odvolání nepřipouští. Proto pry, aby se volby mohly konati co nejdříve. Tomuto důvodu nevěříme a spíše se domníváme, že v některých stran jeví se snaha kopírovati volby maďarské. Budoucnost úkalo, na kolik domněnka naše byla oprávněna.

Volební seznamy, které zpracovávali mají místní voleb. komise, mají být do 14. ledna hotovy. Píska věc, ale kdo ji provede? Nejméně do 11. ledna potřeba, než okrajní hejtmanské sestavi místní komise a než poča členům těchto komisí doručí invenci. První sebere některých komisí budou se míti konati tedy až 10. ledna a to je úplně vyloveno, že by komise ty mohly za 4-5 dní sestavi správně a úplně seznamy voličské. Víme ovč, že podkladem k těmto stálým seznamům budou seznamy, je byly zhotoveny k volbám obecním, ale ani pak zejména ve větších městech, kde obyvatelstvo se rychle a četně stěhuje, není možno býti tak krátkodoby seznamy řádně opravit a doplniti. Práci krajina málo platná,

jak se říká a jistě se přeloví toho, cověděl také na kyspeřu sdělení seznamů. Není vyhoveno, že také někdo na tom záleží, aby seznamy byly zhotoveny povrchně, neboť mnozí lidé zejména usudejší povahy a konserativnější ústavu jsou nemají jdu do voličských seznamů nahledet. Ostatně reklamování volebního práva a shánění k tomu různých dokumentů není právě záležitostí uměleckou a velmi mnozí raději, než by tuto procházku podnikali, se o své právo nechtají. Možná, že některým stranám okolnost tato je právě příjemná.

S nemerám spěchem má být jednání také příslušná republiky. Předloha osnovy jest již snad hotova, ale nebyli brněnských „Lid Norins, jedni dnem by veřejnost nevěděla, co ji čeká, když hodlá předložit. Sociálně demokratická hližaji odstranění tajné diplomacie zahrnuje, ale v této otázce zachovali se právě jako byvalí tajemní byrokratického vědomí. A proto byvalo by na místě, aby právě otázka příslušných ústav byla volebního práva dohoda projednávána, aby i odboráci, kteří nemohli dlemti stát se členy Nár. shromáždění, mohli proměti o čí vizi doudk. Takhle v časopis a vyhlášky jsou projednávána bude asi shledti snad takla již Nár. shromážděním přijatých zákonů. Za třetím po sobě není objeví se již její nedostatky.

Z celého tohoto spěchu je zřejm, jak otázka volby byla u nás obstará a jak vláda i vládní strany lehkomyšlně ji odhazovaly a ještě lehkomyslně odhazují dlemy.

Začti nyní na nás, abychom i přes voličský spěch a nůt vláda hodla volby provést, vykonalí řádně a v čas všechny přípravy k volbám, aby tak, který jest sociálně-agrární nebo hospodářství syt, mohli v čas volby proměti, nad tímto hospodářstvím slyš soud Lidovci připravuje se vlně k volbám.

Anglický důstojník.

Včera dne, kdy žil se Zahradník, odehrával se v arcibiskupské domě kapli, jak sděluje sčech, udahot us

Tři obrázky.

Kněz a bývalý řeholník

V úterý dne 23. prosince m. r. sdělovala Československá tisková kancelář a patrnou neudržet, že katolický kněz a řeholník Dr. Isidor Zahradník a uavřel civilní sňatek, kterému účastni byli přítomni generální vojenský inspektor Machon, kancléř Dr. Samal a — sotra vřelím — generálporučík Polie. — Dr. Isidor Zahradník zvehl se také knězeři i řeholního ústavu a pto se nyní rozhodl, jest nyní předlohu obřadního ústavu.

Anglický důstojník.

Včera dne, kdy žil se Zahradník, odehrával se v arcibiskupské domě kapli, jak sděluje sčech, udahot us

poměrů zastupují. Náčelník brněnských vojenských mize v Praze, plukovník Gaudis, byl přítel, kterému do církve katolické přistoupil se svým pohřebem. Arthurum Dilemým přiměl, avšak, smlouvu nejlé, neobklopen, se stola blůn a byl se měl v. bíl-motán. Přítomní byli mimo jiné: vavenský pohřebník anglický vyslanec Mr. Cecil Gilling, papírský delegát Mr. Clemente Meara a Dr. John Vane.

Jako protivý: Tam kněz řeholník, který esentativně v přistoupil k stupci politické a brněnš moci šlape odhazoval nejednotlivé přehy a zřeká se svých jednotlivých ústav, kteří je vyhověla. — Zde syn světlařadné Anglie, který posel svět a mal na

Nejosvědčenější šicí stroje

pro veškerý průmysl a domácí potřebu s kataloem modelů dodává konštruktivní a státní ústavem seřizování český ústavový stroj. V. Votroubek, České Budějovice 1-1, jen v konštruktivní síti síti. 22. Zalm z 1902 ledna skutečně odhazoval dno pro opravu hlečt, směl v rázku skutečně odhazoval na něm český jazyk. Vylet. předlo. Pařížské ústav.

Cena v pondělí ve středu 40 h.

Vychází v pondělí, ve středu
a v pátek dopoledne.

PŘEDPLATNÉ

na čtvrt rok Kč 16 50,

na půl rok Kč 33,—,

celý rok Kč 66,—.

REDAKCE, ADMINISTRACE
a EXPEDICE

Č. Budějovice, Široká ul. 5.

ČEK POŠT. SPOR. 68857.

JINOČECH

Obdeník československé sociálně demokratické strany dělnické.

Řídí „Závodní rada.“ — Za redakci odpovídá Karel Šmejkal.

Cena v čísle 50 hal.

Za výkonný výbor

Československé strany dělnické v IX. řadě:

Majitel a vydávatel:

ALDOUS KIDZ.

Tiskárna č. 418.

Inzerce účtuje se dle zvyklých

sazeb.

Střikostní příjma Jan Švabek,

Č. Budějovice, Široká ul. 11.

Před novým řešením otázky podpor nezaměstnaným.

V Praze, v pátek 14. ledna 1921.

Na poslanecké stoly sněmovny předložila dnes vláda návrh zákona o státním příspěvku k podporám nezaměstnaným dělníkům. Osnova zákona vychází ze zcela jiné základny než jak až dosud tento sociální problém u nás byl řešen a přidružuje se tak zvaného systému gentekého.

Bude v zájmu všech zainteresovaných, když dříve, než dojde k projednávání vládní předlohy, seznámíme širší veřejnost s tímto novým způsobem podporování nezaměstnaných.

Systém genteky vzal svůj původ v r. 1901 v městě stejného jména ve Švýcarsku a osvědčil se v celé řadě měst a států, z nichž v první řadě nutno jmenovat Dánsko, Norsko a Holandsko.

V čem spočívá jádro tohoto systému? Podle osnovy nemají stát vlastních podniků proti nezaměstnanosti, nýbrž ponechá zaměstnavatelům, aby se stali členy odborových organizací, které pak jin v případě nezaměstnanosti vyplácí podporu v nezaměstnanosti a stát přispívá odborové organizaci určitým příspěvkem na náklady podpory.

Výhody tohoto systému jsou z hlediska státu v tom, že ušetří samostatný správní a kontrolní aparát, vyhne se podpoře osob bez řádného povolání a stimulů, ponechá organizace odborová svým důvěrnickým systémem provést sama a snadno potřebovanou kontrolu, již ve svém zájmu, když na podporování bude rovněž se účastnit.

Počítá-li se s počtem odborové organizované dělnictva v republice, sychází zde fakt, že nepatrné procento dělnictva stojí mimo odborové organizace, samo již ve svém vlastním zájmu musí hledat o-

chrany v odborové organizaci a tím již do značné míry klesá starost komun o chudinskou péči. V Gentu saním po zavedení podpor nezaměstnaným klesl výkaz chudinských podpor o 50 procent.

Dle osnovy nenáleží by podpora těm, kteří stávkují nebo jsou ve výluce, kdo práci dobrovolně opouští, kdo má jinak zabezpečenu výživu, zdržuje se mimo republiku atd. Odmětnutím práce strácí se také nárok na podporu. Podporu možno vyplácet nejvýše 4 měsíce v roce. Sazbovým dělníkům podpora nenáleží. Všechny podpory nesmí přesahovati dvě třetiny mzdy, která nezaměstnanému byla posledně vyplácena a poskytuje se tato podpora též ve druhém týdnu nezaměstnanosti. Na podporu mají nárok i příslušníci druhých států, pokud v těchto zemích vyplácí se podpory i příslušníkům států československého. Pokud se týká dělníků sezonních ponechává osnova vlády možnost nařízení rozšířit působnost zákona na jednotlivý odbor a stanovit pro ně zvláštní podmínky co do počátku období a trvání nároku i co do výše státního příspěvku. Poslední má svou důležitost zejména u nás v pěstích českých.

Osnova počítá s výkonnými odborovými ústředními v republice s 2.000.000 organizovanými dělníky, kterážto cifra může být v budoucnu dosažena, čítaje v to i úřednictvo. Vypočítává se každoročně roční náklad 5.000.000 Kč, vztah z průměru vyplacených podpor v odborech v letech 1908-1918.

Jako jest, že buržoazní strany budou se snažit vládní osnovu, která jest, jest dílem z dob koaliční vlády zvrátit a tu bude záležeti na našich poslancích, aby na provedení důležitého tohoto zákona trvali a také jej prosadili. Nepochybujeme o tom, že se tak stane.

Vše pro Dělnickou Olympiadu!

Jakékoliv snahy o ohrožení vznětého díla našeho — Dělnické Olympiady — byt by vyvrcholily do nepěvných možností, jsou marny a odráží se vždy o řešení vůli našich lidí jednotářských. Nebe není pochýby o jejím konání pou naprosto bezdůvodný a odmítáme proto rázně každého, kdo by tím pochyboval mezi vým zasévat. Dělnická Olympiada — naše radost a pycha — konána bude a to za všech okolností, kdyby bylo nutno roztržiti překážky sebe větší a nikdo nás od ní neodvrátí, jak bylo prohlášeno již výborem Svazu D. T. J. Č. Za doplnění uspořádání Olympiady ručí všichni podpořitelé, kteří nasadí vše, aby běh úspěšně mluví neutpěl. Kdo však, neka si sedom důsledku svého úmyslu, hodlal by zadržet nějakou částku peněz, která patří celku a zejména společenstvu di-

lu nas všech, ten vyhazuje se sám ze šlék tvorivých pracovníků, z jejich námahy a půle bude Olympiada vybudována a stává se nevědomky jejím škádem.

Leč důvěřujeme vám, soudruzi a soudružky, že podobný nářad se mezi členstvem nenajde! Doba tryaskem ubíhá, za necelých šest měsíců staneme na letenském plánu v Praze a před zraky vlastních i ostatní veřejnosti československé rozvine se dojsa úchvatný obraz naší, více než dvacetileté jízdy pro třesné a důstojné povznese proletariátu. Ve zmatcích současných dnů doplníte si určitě a jasně cíl vše pro mnohou manifestací práce řádně uvědoměného dělnictva pro Olympiadu!

Zanechme všech těm, kteří jsou kamenným úrazu velkého čtení, kteří, venaje svou svou energii přípravě předolympiádnímu masové všelchu, o to jest v blízkých dnech, aby se čestně zúčastnili představení ať rozjede do posledního Tuna žitíček poukázek, zaprav-kategoricky všichni schůze vojenských od-

te si každý členkou dan, bez kterýchto splnění povinnosti nebude možno nikoho na Olympiadu přivést, provede všechny pokyny výboru Dělnické Olympiady do nejmenších podrobností, rovněž se horlivěji zapojí o přípravu technickou a výživovou. To jsou momenty, jež rozhodnou o výsledku našeho přehled celkového vystoupení v tak velkých rozměrech. Budte nám v duchu povzbuzením slova básníka:

Jeť sila ještě, plece tvá a paže!

Zní ještě staré, bouřné chorály.

Ni má krok ze své povýšené stráže

se naše těmy více nevzdál.

Zasláno k největšímu časopisu československé strany sociálně demokratické s touto směr.

V PRAZE dne 14. ledna 1921.

Výbor Dělnické Olympiady:

Hummel Jan Fr., předseda V. D. O.,
Oufeduk Frant., tajemník V. D. O.,
Pohřbil Josef, předseda finančního odboru,
arch. špera Karel, předseda stavebního odboru,
Mrázek Frant., předseda technického odboru,
Zedl Jan, předseda stravovacího odboru,
Charvát Jiří, předseda ubytovacího odboru,
Pála Fr., předseda hospodářského odboru,
dr. M. Popper, předseda zdravotního odboru,
Valerka Leopold, předseda organizačního odboru,
Petráň V., předseda zábavního odboru,
Kopecký Frant., předseda poradenského odboru,
Hůžka Josef, předseda výstavního odboru.
— Elefant Ant., Kelter Jan,
Sibba Rudolf a Konvalská Rudolf.

K uvedenému provolání připojuje předseda odboru pro scénu soudr. dr. Frant. Benák toto prohlášení:

Jako člen olympiádního výboru a předseda odboru pro scénu připouští se k prohlášení v tom směru, aby všichni jednotáři a jednotářky pracovali co nehorlivěji a s největším nadšením pro úplný úspěch Olympiady a spor v poslední době vaní křídla vyvíšili v rámci jednot jednotářským způsobem.

Co nového ve světě

Stávka vídeňských poštovních zaměstnanců. Spolkovi ministři dr. Berta a dr. Resch vyjednávají se zástupci stávkářů a dle výsledku toho dojde k smírnému vyřešení sporného bodu. — Ze ruské armády se drží pohromadě jen strategický terorem, tomu nasvědčuje armádní rozkaz Trockého, jenž zní: „Vlast je v nebezpečí! Nesprávné názory armády o občanských právech ohrožují samu existenci svobodného ruského národa a revoluci, já, váš velitel, jmenovaný vůdce a pověřený důvěrou národa, žádám bezpodmínečně důvěru. Všechny moje snahy obráceny jsou k cíli, aby Rusť byla zachráněna od brodicího ohně Anglie a Francie. Berte slovo, když jde o bol. tu neboť vyjednávat a kritizovat, přezíráme.“

nabízí skeleton zaručený let na spínky firma

Šicí stroje všech soustav švédské odstředivky

V. Menšík,

Č. Budějovice, Krajinská tř. 41 (blíže sadu).
prořizování mne se všemi správy odborů, ležení jsi jinde
vykroj. — Karbid a karbidové lampy vždy se sklad.

„Hronoska listy“
vychádzajú každým mesiacom a
súčasťou doplnenia
býva aj príloha so 2 až
3 minútami v Hlasoch (1986)
Hlas 20 a príloha.
Slovenčinou sa zvládne
vplyv. — Telefón: 416

[illegible]

Značkan: veličina organizma
 je veličina čitavog organizma, bez

ched modu

1941-1942. 1943-1944. 1945-1946. 1947-1948. 1949-1950. 1951-1952. 1953-1954. 1955-1956. 1957-1958. 1959-1960. 1961-1962. 1963-1964. 1965-1966. 1967-1968. 1969-1970. 1971-1972. 1973-1974. 1975-1976. 1977-1978. 1979-1980. 1981-1982. 1983-1984. 1985-1986. 1987-1988. 1989-1990. 1991-1992. 1993-1994. 1995-1996. 1997-1998. 1999-2000. 2001-2002. 2003-2004. 2005-2006. 2007-2008. 2009-2010. 2011-2012. 2013-2014. 2015-2016. 2017-2018. 2019-2020. 2021-2022. 2023-2024. 2025-2026. 2027-2028. 2029-2030. 2031-2032. 2033-2034. 2035-2036. 2037-2038. 2039-2040. 2041-2042. 2043-2044. 2045-2046. 2047-2048. 2049-2050. 2051-2052. 2053-2054. 2055-2056. 2057-2058. 2059-2060. 2061-2062. 2063-2064. 2065-2066. 2067-2068. 2069-2070. 2071-2072. 2073-2074. 2075-2076. 2077-2078. 2079-2080. 2081-2082. 2083-2084. 2085-2086. 2087-2088. 2089-2090. 2091-2092. 2093-2094. 2095-2096. 2097-2098. 2099-2100. 2101-2102. 2103-2104. 2105-2106. 2107-2108. 2109-2110. 2111-2112. 2113-2114. 2115-2116. 2117-2118. 2119-2120. 2121-2122. 2123-2124. 2125-2126. 2127-2128. 2129-2130. 2131-2132. 2133-2134. 2135-2136. 2137-2138. 2139-2140. 2141-2142. 2143-2144. 2145-2146. 2147-2148. 2149-2150. 2151-2152. 2153-2154. 2155-2156. 2157-2158. 2159-2160. 2161-2162. 2163-2164. 2165-2166. 2167-2168. 2169-2170. 2171-2172. 2173-2174. 2175-2176. 2177-2178. 2179-2180. 2181-2182. 2183-2184. 2185-2186. 2187-2188. 2189-2190. 2191-2192. 2193-2194. 2195-2196. 2197-2198. 2199-2200. 2201-2202. 2203-2204. 2205-2206. 2207-2208. 2209-2210. 2211-2212. 2213-2214. 2215-2216. 2217-2218. 2219-2220. 2221-2222. 2223-2224. 2225-2226. 2227-2228. 2229-2230. 2231-2232. 2233-2234. 2235-2236. 2237-2238. 2239-2240. 2241-2242. 2243-2244. 2245-2246. 2247-2248. 2249-2250. 2251-2252. 2253-2254. 2255-2256. 2257-2258. 2259-2260. 2261-2262. 2263-2264. 2265-2266. 2267-2268. 2269-2270. 2271-2272. 2273-2274. 2275-2276. 2277-2278. 2279-2280. 2281-2282. 2283-2284. 2285-2286. 2287-2288. 2289-2290. 2291-2292. 2293-2294. 2295-2296. 2297-2298. 2299-2300. 2301-2302. 2303-2304. 2305-2306. 2307-2308. 2309-2310. 2311-2312. 2313-2314. 2315-2316. 2317-2318. 2319-2320. 2321-2322. 2323-2324. 2325-2326. 2327-2328. 2329-2330. 2331-2332. 2333-2334. 2335-2336. 2337-2338. 2339-2340. 2341-2342. 2343-2344. 2345-2346. 2347-2348. 2349-2350. 2351-2352. 2353-2354. 2355-2356. 2357-2358. 2359-2360. 2361-2362. 2363-2364. 2365-2366. 2367-2368. 2369-2370. 2371-2372. 2373-2374. 2375-2376. 2377-2378. 2379-2380. 2381-2382. 2383-2384. 2385-2386. 2387-2388. 2389-2390. 2391-2392. 2393-2394. 2395-2396. 2397-2398. 2399-2400. 2401-2402. 2403-2404. 2405-2406. 2407-2408. 2409-2410. 2411-2412. 2413-2414. 2415-2416. 2417-2418. 2419-2420. 2421-2422. 2423-2424. 2425-2426. 2427-2428. 2429-2430. 2431-2432. 2433-2434. 2435-2436. 2437-2438. 2439-2440. 2441-2442. 2443-2444. 2445-2446. 2447-2448. 2449-2450. 2451-2452. 2453-2454. 2455-2456. 2457-2458. 2459-2460. 2461-2462. 2463-2464. 2465-2466. 2467-2468. 2469-2470. 2471-2472. 2473-2474. 2475-2476. 2477-2478. 2479-2480. 2481-2482. 2483-2484. 2485-2486. 2487-2488. 2489-2490. 2491-2492. 2493-2494. 2495-2496. 2497-2498. 2499-2500. 2501-2502. 2503-2504. 2505-2506. 2507-2508. 2509-2510. 2511-2512. 2513-2514. 2515-2516. 2517-2518. 2519-2520. 2521-2522. 2523-2524. 2525-2526. 2527-2528. 2529-2530. 2531-2532. 2533-2534. 2535-2536. 2537-2538. 2539-2540. 2541-2542. 2543-2544. 2545-2546. 2547-2548. 2549-2550. 2551-2552. 2553-2554. 2555-2556. 2557-2558. 2559-2560. 2561-2562. 2563-2564. 2565-2566. 2567-2568. 2569-2570. 2571-2572. 2573-2574. 2575-2576. 2577-2578. 2579-2580. 2581-2582. 2583-2584. 2585-2586. 2587-2588. 2589-2590. 2591-2592. 2593-2594. 2595-2596. 2597-2598. 2599-2600. 2601-2602. 2603-2604. 2605-2606. 2607-2608. 2609-2610. 2611-2612. 2613-2614. 2615-2616. 2617-2618. 2619-2620. 2621-2622. 2623-2624. 2625-2626. 2627-2628. 2629-2630. 2631-2632. 2633-2634. 2635-2636. 2637-2638. 2639-2640. 2641-2642. 2643-2644. 2645-2646. 2647-2648. 2649-2650. 2651-2652. 2653-2654. 2655-2656. 2657-2658. 2659-2660. 2661-2662. 2663-2664. 2665-2666. 2667-2668. 2669-2670. 2671-2672. 2673-2674. 2675-2676. 2677-2678. 2679-2680. 2681-2682. 2683-2684. 26

v Sternekově ulici bývalé místnosti v. Křtiny.

JIHOČESKÝ DĚLNÍK

Cena 50 hal.

Župní orgán čsl. sociálně demokratické strany dělnické.

Cena 50 hal.

K. MARK Proletář všech zemí — spojte se!

LENIN Kdo nepřijímá, ať sejí a nevezme — je!

Vychází každý čtvrtek dopoledne
Redakce, administrace a expedice:
České Budějovice, Lannova tr. č. 4

Zodpovědný redaktor JAROSLAV KUNA.
Majitel Vyh. výbor IX. župy — Vydavatel KAREL VOLF

PŘEDPLATNE
za čtvrt roku 7. Kč
za půl roku 13. Kč
za celý rok 26. Kč

K novému roku.

Píše J. Jindra, župní důvěrník.

Za námi leží rok dějinného významu. Již na jaře háralo to v duších proletariátu nad nesnesitelnými poměry sociálními a hospodářskými. A tu mané vzpomínám, že vládnoucími kruhy byly slibovány dělnictvu různé reformy, jako zavedení závodních rad, socializace velko- statků a jiné věci.

Co však se stalo? Ze slibovaných reforem vládou Těsarovou nesplněna ani jediná — ale za to zdraženo obilí, cukrovka atd. Toto vše přeneseno na bedra malého lidu.

Nespokojenost rostla v řadách organizovaného proletariátu, který naše zá- stupce ve vládě tlačil k rozhodnějšímu kroku oproti kapitalismu.

A teď došlo na komando Tusara, Bechyně atd. k nezodpovědnému činu. Vystoupeno z vlády a svolány již sjezd strany, který měl rozhodnouti o dalším postupu, odřeknutí. Ne silná ruka oproti kapitalismu, ale oproti svým vlastním lidem — to byl čin lidí, kteří v nás odpor proti kapitalismu po celá desítiletí živili. Veliká však majorita přísluš- níků z komanda Tusara, Stivína, Be- chyně atd. nepodrobila a sjezd v záři konán.

Spr. stupňován a dosáhl vrcholu, když za pomoci vlády ozbrojenou mocí vyvrátil a krví skropen majetek organi- zovaných příslušníků strany.

A nyní došlo k událostem, které jsou ještě přilís v živé paměti. Měšťácký svět plesá, že se mu za pomoci Jidášů socialismu podařilo několik set našich dobrých soudruhů zavřít do kriminálu.

Máte snad své vítězství, ale je to vítězství Pyrrhovo. Zavřete ještě pár tisíc komunistů, pokropte všechny chodníky a cesty proletářskou krví a počítejte, co jste získali. Zůstávají vám zruinované státní finance, ochromená výroba, zko- rumpovaný obchod, vyživovací krize atd. A sociální nespokojenosti neubývá — ta roste a poroste i nadále.

Krev mučedníků jest semenem no- vých vyznavačů. Vychází slunce rudé, proletářské. Srazí řady, vytrvá a vydr- žet sebe větší peklo pomluv, lží a per- sekuce, pustit se znovu do horečné práce, stupňovati agitaci pro vše sociali- smu a na konci zvítězit!!

V dělnickém tisku — síla dělnictva!

Provolání III. Internacionály k če- skému revolučnímu proletariátu.

Provolání výkonného výboru Komunistické Internacionály o událostech v Československu.

»Buržoasie a vlastenci čeští, spojení se sociálními demokraty a s vůdci druhé Internacionály, vrhli proti československému proletariátu všechnu sílu svých protirevolu- čních stvrů. Nynější události v Česko- slovensku připomínají velmi červencové dny 1917 v Rusku. Měli jsme tehdy u vlády sociální demokraty, sociální revolucionáře, pracující v těsné dohodě s buržoasií a ruskou šlechtou za opory autority vůdců druhé Internacionály. Když protirevoluce menševiků, sociálních revolucionářů a buržo- asie viděla, že síla revoluce proletářské roste den ku dni, hodinu od hodiny roz- hodla se »pustiti žilou« straně komunistické. Menševici a sociální revolucionáři spojení s buržoasií vymysleli potupnou báchorku, že vůdcové bolševiči jsou koupeni vládou německou. Na tom postlali se menševici, sociální revolucionáři, spojení s pro- revolucionáři a buržoasií, puštění, organi- sace bolševické, námořníky kronštátské střílet a odzbrojovati dělníky petrohradské. Rozšířili v celé zemi pověst o tak zv. »od- haleném spiknutí bolševického«. Falešné do- kumenty byly vymyšleny, nevědomí vojáci byli provokováni proti dělníkům. Potichu zaveden byl stav obléžení. Menševici a soci- ální revolucionáři doufali, že tak udrží si vládu a že oni budou dělití se s buržoasií. Jak jest známo, nastal pravý opak. Uplynulo jen několik neděl a masy dělníků a sedláků, stejně jako vojáci pochopili celou hanebnost manevrů menševiků a sociálních revolucio- nářů a podporovali více než kdy jindy stranu bolševiků. O několik měsíců později došlo k říjnové revoluci.

Podobné události npakují se dnes v Československu. Síla ruské revoluce pro- letářské roste od hodiny k hodině. Zděšení, ztracující hlavu a šílení vztekem hanební menševici čeští, spojení s reakcí buržoasní, opakují pokusy Kerenského. Sociální de- mokraté čeští spojení s buržoasií, mluví také o tak zv. spiknutí, o odhalených prý zločinných stycích komunistů českých se sovětským Ruskem, o »nalezených doku- mentech« atd. Zatykáni děje se po stech. Mírumilovné projevy dělnické jsou přijímány strojními puškami. Částečné vzpoury, pro- pukající na četných místech, jsou potlačo- vány s nemilosrdnou krutostí. Obracíme se na dělníky celého světa a říkáme jim: Události české nemohou býti poutnějšími. Je to zvláštní poučení dané dělníkům celého světa dějními, aby se jim ukázalo, co je

druhá internacionála a kam došli páni soci- ální demokraté. Na stranu živlu komunisti- kých přešla ohromná většina bývalé strany české. Dělníci zabrali svůj Lidový dům a svůj dělnický list, nabyvše přesvědčení, že jedno i druhé bylo vybudováno dlouhým úsilím a dlouhými obětmi proletariátu če- ského. Páni sociální demokraté byli bezmocní, aby jim v tom zabránili. Obrátili se proto na soudy buržoasní. Tyto dali za pravdu stranu sociálně demokratické proti komu- nistům. Buržoasie poslala elitu svých baši- bozůků a četníků, kteří se zmocnili Lidového domu a místnosti deníku, aby přátelsky z ruky do ruky odevzdali dělnický majetek pádním žlutým sociálním demokratům. A jak úmyslně všechno to udělo se právě v dobu, kdy v Praze dleli návštěvou v žlutých sociálních demokratů pan Van der- velde a několik jiných hlavních socialisti- kých zrádců, delegovaných, druhou inter- nacionalou. Vandervelde a celá druhá inter- nacionala byli za kulísou, aby inspirovali krvavou lázeň, připravenou pro české dělníky. Proletáři všech zemí, jakých dů- kazů ještě potřebujete, abyste plně pochopi- li, že druhá internacionála není dnes nic jiného než měšťácký orgán a že prosilul vůdcové druhé internacionály již ani neskrý- valí svých vlastností pouhých agentů kapi- tálu? Nejšpinavější, nejkrvavější posláni jsou dnes buržoasí svěťována pániům sociálním demokratům a vůdcům druhé Internacionály. Komunistická strana posílá svůj bratrský pozdrav českým dělníkům.

Konfiskováno

Vyzývá proletáře celého svě- ta, aby podporovali české dělníky v této těžké hodině. Vyzývá dělníky celého světa, aby pranýřovali bídné zákeřníky z druhé Internacionály. Vyzývá pracovníky celého světa, aby pokládali vůdce druhé internaci- onály za usvědčené katy dělnické třídy, Českým dělníkům pravíme: Odvahu, sou- druzi! Rusko po červenci mělo říjen, Uvás tomu bude rovněž tak. Hanba žlutým so- ciálním demokratům a katům druhé inter- nacionaly!

Konfiskováno

Jménem výkonného výboru komunisti- cké Internacionály: Zlinoňv.

Ředitel tiskového oddělení komunisti- cké strany: Axelrod

Odborové organizace a žu- vodní rady.

V době feudalismu, ani v době po- dělnického vstupu dělnictva do poměru námezdního nepožíval dělník žádné zákonné ochrany vůči svému zaměstnavateli. Rovněž tak svobodná úmluva jednotlivých pracov-

níků nechránila jej před žádným útlakem zaměstnavatele. Teprve sdružováním se dělnictva a zaváděním kolektivních smluv odborovými organizacemi, neméně též příje- tím koaličního zákona v rakouské poslanc- ké sněmovně, jímž zaručeno dělnictvu spol- čovací právo ve stádných zápasech utěšeno poněkud dělnictvu. Odbor v

REDAKCE
A ADMINISTRACE:
České Budějovice,
Žitkova třída č. 26.

Jednotlivá čísla
prodávají se za 50 h.
Ročně 6 Kč.

JIHOČESKÝ DOMOV

Vychází jednou
měsíčně.

Za organizaci vlast-
níků domů, domků a
pozemků Čs. Domov,
majitel, vydavatel a
zodpovědný redaktor
AUG. BROŽEK.

Časopis hájící zájmy soukromého vlastnictví.

Zaprodané vzdělání.

Není snad ani jednoho státu na celé zeměkouli, kde by se uplatňovalo občanské kastovníctví v tak velkém rozsahu jako právě u nás.

Občanstvo třídí se dle své práce, dle svého povolání, dle poměrů majetkových, dle náboženství, dle národnosti a dle politického smýšlení, což jest však zjevem všedním. Novinka tvoří to, že občane třídí se též dle své moudrosti, kterou jednoduše skupiny dokazují nabytým vzděláním buď středním neb vysokoškolským a proto není nic divného, když čteme ku příkladu: Sdražení, organizace těch neb oněch úředníků s „úplným středoškolským aneb s úplným vysokoškolským vzděláním.“ Dle toho máme u nás nadbytek moudrosti a mohli bychom být na tento zjev hrdí, kdyby naše inteligence využila té své moudrosti v praktickém životě a ne jako domů se stává, že sice tu moudrost stále dokumentují, ale v zájmu celku nevyužívají.

A právě dnešní doba, kdy celý národ o tráven jest neutečnými poměry bytovými, byla by jistě nejvhodnější pro uplatňování té dokumentované moudrosti. Časopisy denně přináší články, že máme u nás bytovou tíseň, vřelá vydává mizérny roční ku prospěchu státního domu, pánů zemanů, ci dokazují, že občanstvo musí být chráněno proti bezdůvodnému vypořádání z bytů, což hlavně má platit pro naše české menšiny v území německém a maďarském, že finančně slabí občané musí být chráněni proti bezdůvodnému zvyšování činží atd. Na straně druhé vidíme, že zmizela rentabilita domů, že skončíkováno bylo dávnové právo vlastnické, že domy neskytají více právní jistoty, že domy se neopravují, že ubito jest veškeré soukromé podnikání a tím tím sice živnostníků a dělníků postrádá zaměstnání.

Lichva s byty rozbíjí v plném rozsahu, občané podnikající a to většinou ti finančně slabí, jsou až na mork vysazováni nesvobodnými nájemníky, lidé tísní se proti všem pravidlům a morálce v neúbravých bytech. Občané a živnostníci, kteří jsou nuceni bydlet v novostavbách pátí desateronásobný nájem, mnohdy na desetiletí ku předu a to bez ohledu na jejich finanční schopnost. Výhody používají pouze občané, nájemníci ve starých domech, kterým uděleno zákonem privilegium, pohodlně a za cenu předválečnou bydlet a to na účet vlastníků domů a státu.

Vidíme, že bytová krize přivádí většinu občanů a státu ztráty nezměrné a přece slyšime stále hlas úlice, bobužel i hlasy našich občanských zástupců, že bytové zákony zrušit se nesmí. Páni zákonodárci řídí se mnohdy i proti svému přesvědčení tímto hlasem úlice a tu právě měla by zasáhnouti naše inteligence, nemáme-li o její úplné moudrosti pochybovat, měla by svého vzdělání zde uplatnit a rázně potříti veškerou demagogii, která poškozuje naši milou vlast. — Vidět by stálo za to, vzít tužku do ruky a počítat, že státní pokladna vydává na podporu státního domu, na nezaměstnanost a ztrátu činovníků, sumu dosahující ročně čísla astronomického, takže přibývá na každou hlavu okrouhle 800 Kč ročně. To znamená, že každý občan i ten nejchudší dělník, musí v nepřímých daních, které jsou vloženy na každé sousto domů

potřeby nato sumu ročně zaplatit. Má-li pětičlennou rodinu, zaplatí kromě normální činže okrouhle 4000 Kč jen na bytovou krizi.

Nebylo by vědeckým, studovali co vykonává bylo podporou státního domu? — Zda bylo finančně slabým občanům skutečně pomoheno? Nebylo by vhodným se zeptati, proč se subvencijí přepychové vily různým velmožům a politickým předákům, proč staví se celé vilové kolonie s přímo pohádkovým zařízením? A jistě by bylo též vhodným uvažovati, proč se místo subvencování přepychových vil nedá přednost ku stavbám obytných domů, pro naše české menšiny, když přichází v úvahu obava, že Němci a Maďari budou naše hři z bytů vypořadati? Že občané, kteří nemají příležitosti prohlédnouti tuto marxistickou politiku, tleskají komunistickým vůdcům, jest pochopitelné, avšak naprosto nepochopitelným jest, jak může naše inteligence spouštěkati a tuto marxistickou politiku schvalovat? Vždyť přece není otázka bytová jen zájmem majitelů domů, je to otázka, týkající se celého národa československého. Naše inteligence měla by si též uvědomiti, že ústup před marxismem, který za cenu majetku a pády občanů provádí koalované strany občanské, není ku prospěchu naší milé otčiny, naopak může se jednou stranačím vyvolání, právě na té inteligenci, která takto otupí, jesti aktivní, jehož nejpřednějším dokladem jest naše bratrská Rus.

Pak nebudeme klnouti těm masám dělníků, zřítanistovaným svými komunistickými polobohy, pak budeme nakikati na naši inteligenci, která ze zájmů částí osobních a sobeckých, místo, aby rozsvětila zásady pravdy a účty před soukromým vlastnictvím, tyto zásady sama porušuje a své úplné vzdělání znehodnocuje a zaprodává za cenu laciného bydlení.

A. B.

Nevěřme nikomu!

V poslední době bylo mnoho povyku pro nic a za nic, vedla se prudká kampaň proti zrušení aneb změně zákona o ochraně nájemníků na schůzích a zvláště v denním tisku všech politických stran. Stanovisko nájemníků: „náš je více“ — úplně zvláštní!

V těchto dnech byl tento nemravný zákon již po šesté ve formě takřka nezměněné odhlasován a domovní majetek zůstává „pod uzávěrou“ i na dále. Důvodová zpráva praví, že se zájemci při anketě v m. měs. nedohodli, předložila vláda návrh vlastní. —

Tento vládní návrh má být krokem ku předu „a má znamenati odbourání? Jako by byla možná nějaká dohoda mezi majiteli domů a nájemníky. Tedy jinými slovy řečeno, ježto v budoucnu mezi protichůdnými stanovisky k dohodě dojít nemůže, nesmí být zákon znatelný v nás prospěch změny. Velice pohodlně stanovisko; vždyť žádný zákon netřábl se v široké veřejnosti takové oblibě, jako tento. Kde se najde síla, zde již jednou zjednotí právní pořádek? Kde zůstává zásada soukromého vlastnictví?

Vždyť i sám sekretář čest. dr. Kubista při anketě na adresu nájemníků pravil: „Pánové, musíte počítati s tím, že nájemníci ve starých domech musí jít do té výše, aby se přibližně k hranici, jež znamená, že výnosem domu musí býti uhrazeny náklady spojené s jeho vyvlastněním.“

A zatím nic se nezměnilo a vše zůstává při starém, ohled na masu voličů zde

rozhodl v náš neprospek. Zde nezbývá, než se organizovati a burcovati neuvědomělé majitele domů a přesvědčovati je, že z dožadných politických stran žádná nám nepomůže a pomoci nemůže. Jen na vlastní sílu spočítáme a získáme nové příslušníky straně čs. Domova.

Nyní je doba k tomu ta nejvhodnější, využijme ji tak, jak by ji jiná politická strana na našem místě v situaci pro nás tak těžké a obtížné, plně využila.

Organisujme, jen v organizaci je naše síla!

Bendi.

Záležitosti strany.

Všem pp. majitelům domů, domků a pozemků v zup. IX. v C. Budějovicích! Při posledních obecních volbách získala naše strana čs. Domova v různých obcích 28 mandátů. Naši zvolení páni zástupci hájí zájmy p. t. vlastníků domů, domků a pozemků v zezení obecních zastupitelstev, a proto každá vlastník, má-li nějakou žádost neb stížnost, týkající se majetku domovního, spádající do kompetence obce, nechť ji s důvěrou přednese své místní organizaci čs. Domova, která dále kroky zařadí.

Sjezd strany čs. Domova. Výbor zup. IX. v C. Budějovicích podal v dubnu výkonnému výboru čs. Domova v Praze žádost, aby vzhledem ku předloženému návrhu na rozšíření programu i na nemajitele domů svolal byl sjezd zastupitelstva strany čs. Domova. Tato otázka je již ránu velice důležitou, a proto doufáme, že p. t. na vrhovatelé dodají předem každé místní organizaci tuto novou osnovu programu, aby p. t. předsednictvo všech organizací mohlo již předem vše náležitě promyslet a posouditi. Jak se dovídáme, bude se sjezd strany čs. Domova konati v sobotu dne 17. května o 2. hod. odp. v Praze. Blíží tudě uveřejněno v pražském „Domově.“ Každá místní organizace nechť vyśle své zástupce dle znění organizačního řádu strany čs. Domova.

Různé zprávy.

Náš časopis. Při poslední řádné valné hromadě místní organizace čs. Domova v C. Budějovicích byl z řad členstva podán návrh, aby každý člen stal se odběratelem svého listu „Jihočeský Domov“, který podává přesně zprávy o všech týkajících se majetku domovního a o celé činnosti organizace. List vychází prozatím jednou měsíčně a jest pro majitele domů a domků nepostradatelným. Tento návrh byl jednoduše přijat. Dle tohoto přání p. t. členů zasíláme každému „Jihočeský Domov“, zatím doporčujeme ony p. t. stavitele, živnostníky, obchodníky, banky záložny a t. d., kteří v našem listě inserují. Jednotná čísla stojí 50 haléřů, ročně 6 Kč. — Redakce.

Zákon o ochraně nájemníků. byl poslaneckou spěšnou opatně prodložen na 1 rok. Změny provedeny byly velice nepatrné a pro majitele starých domů a domků celkem málo významné. Do 3. l. o výpovědi zatázen nový odstavec, že důvodem k výpovědi jest též tresty čin proti bezpečnosti, cti, spáchány na pronajímatele neb jeho choti, dále, že majitel domu může se z svého domu nastěhovati a dati nájemníku výpověď, když měl dům pozostávající ze dvou bytů již před tímto zákonem. O nájemném bylo nově ustanoveno, že když se byt pronajímá

80 hal.

Jihočeský sportovní týdeník

80 hal.

Oficiální orgán Jihočes. župy fotbalové

Vychází každou středu. — Roční předplatné 40 Kč. — Pololetní 20 Kč, čtvrtletní 10 Kč. — Redakce a administrace v Českých Budějovicích, Náměstí Svobody 8-9.

Americké hry — Atletika — Boxing — Bruslařství — Cyklistika — Football — Fotoam. — Házená — Hockey — Lyžařství — Skauting — Šachy — Tennis — Turistika — Vodní sporty.

Adresa telegramů: Sportovní Týdeník Č. Budějovice. — Telefon číslo 154, večer 587. — Pošt. šekový úřad v Praze č. 20.303. Redakční uzdrávka v úterý večer.

Stav mistrovství jihočeské župy fotbalové dne 5. června 1929. - I. třída.

	SKČB.	A.C. Stadion	DSK. Tábor	SK. Meteor ČB.	SK. Písek	SK. Strakonice	SK. Volyně	SK. Vodňany	SK. Třeboň	SK. Vitoraz Č. Velenice	Počet her	Body	Score
SK. Č. Budějovice	J	4:1		5:2	3:0	7:2	6:2		9:1		6	12	34:8
A.C. Stadion	1:4	I	1:1		3:2	4:2		2:0	5:2		6	9	16:11
DSK. Tábor		1:1	h.	2:2		1:4	6:0	2:1		7:0	6	8	19:8
SK. Meteor ČB.	2:5		2:2	T	1:0	1:2	5:4		4:1	4:1	7	9	19:15
SK. Písek	0:3	2:3		0:1	ý	3:0		4:1	5:5	7:1	7	7	21:14
SK. Strakonice	2:7	2:4	4:1	2:1	0:3	d	1:3	6:2			7	6	17:21
SK. Volyně	2:6		0:6	4:5		3:1	e	6:2	3:3	6:0	7	7	14:23
SK. Vodňany		0:2	1:2		1:4	2:6	2:6	n	3:2	3:1	7	4	12:13
SK. Třeboň	1:9	2:5		1:4	5:5		3:3	2:3	i		6	2	14:29
SK. Vitoraz Č. Velenice			0:7	1:4	1:7		0:6	1:3		k	5	—	3:27

Football.

SK. Horažďovice la.—SK. Sušice la. 6—3 (2—2). Zajímavý mistrovský zápas, hraný 2. června na hřišti SK. Horažďovice. Hosté nastoupili v kompl. sestavě: Kovařík, Konvalinka, Bartinec, Matouš, Házl, Daneš, Vohlmut, Lávička, Puchar, Dach, Círyl. Domáci bez centrfowarda Fischla, který se při úterním trainingu zranil, jinak kompletní. Hra započala rychlými útoky obou stran, zjevně je však nervosita téměř všech hráčů. Asi ve 4. min. uniká Mareš, hráje na levém křídle, ostře střelí a první goal sedí za velkého nadšení fanoušku domácího klubu. Netrvá však dlouho, hosté docílí vyrovnávací branky Lávičkou, když Stulík, hráje na pravém backu, otál s odkopem, jsa vážně indisponován strhnutím svalů, kterýžto úraz utrpěl hned v prvních minutách hry. Ježto však náhradník za něho nastoupil nesměl, zůstal po celou hru ve hře, působilo mu to však vážnou obtíž. Dohrál a nemohl se hnout. Hosté využili této slabiny, útočili levou stranou a zdařilo se jim docílit vedoucí druhé branky. Netrvalo to však dlouho a z kopu asi 25 m

dalekého docílil Kašák krásnou ranou vyrovnávací branky, stav byl 2—2. Do poločasu zahozeno několik šancí na obou stranách, oba brankáři se významně zvlášť Marek vyražením prudké rány, která znamenala téměř jistý goal. — Po přestávce měla hra spád ještě rychlejší. Obě mužstva snažila se docílit vedoucí branky, zvlášť Sušice se čnila. Avšak nepodařilo se jim branky docílit. Naopak z krásného centru dal Klas hlavou třetí branku, nejkrásnější z celého zápasu. To bylo znamením k ofensivě ještě prudší, za které se ještě podařilo našim hochům vstřelit 3 branky a sice Vojtou, Polankou a zase Vojtou. Skoro po celou dobu druhého poločasu byla hra řízena domácím mužstvem, které při zaručeném již vítězství hrálo výborně ve všech fázích. Každý byl na svém místě a držel se statečně. Ke konci snázil se útok Sušice zmenšit porážku, což se jim též podařilo brankou, docílenou z 10m kopu za držení Pucharova, ač toto rozhodnutí bylo dosti přísne. Hra skončila tedy vítězstvím domácích hochů 6—3. U hostů vynikal v obraně Konvalinka, ostře hráje, v centru Házl, kterému se obnovilo zranění, utrpěné při zápase s SK. Klatovy. Byl tím též indis-

ponován. V útoku výborně levé křídlo, Puchar a Lávička. Hra byla správně řízena svaz. soudcem p. Bolardem, který pískal přesně a trestal sebeemisi pokus o unfair hru. Obecenstvo, kterého bylo hodně z obou táborů, si řádně zařafouškovalo při docílených brankách, jinak však bylo slušné, neboť všem imponoval soudce bezvadným řízením hry. Tímto výsledkem dokázáno, že vítězství minulé neděle nad Českým Lvem Plzeň bylo zasloužené. — 16. června hostíme SK. Skvrňany la. Píseň. 23. června pořádáme Sportovní slavnost s bohatým programem. Protektorát opět převzal vážený příznivce sportu p. starosta V. Ruda.

SK. Volyně poráží v mistrovském zápase SK. Vodňany 6—2 (3—2). Volyně, která na počátku letošního mistrovství hrála úlohu velmi podřadnou, nijak důstojnou loňského umístění, přichází konečně do tempa, odvraceje sestup, který jí do nedávna hrozil. Zápas sám byl velmi pěkně úrovně, byl ostrý a hrán temperamentně. Vodňanskí udávají na začátku příliš ostře tempo; zkušnější Volyně klidnou kombinací neustále zneklidňuje obranu. Vodňan a vzor vynikající hře brankáře hostů docílne do poločasu 3 úspěchů, z nichž jeden zavinit hosté

Při potřebě oprav automobilů, pneumatik a dodávky veškerého automateriálu, obraťte se s plnou důvěrou na

I. jihočeskou autokliniku FIALA A KOUCKÝ
ČES. BUDĚJOVICE, DLOUHÁ UL. 73. Telefon 579.
Zastoupení automobilů: Hupmobile 'Buick, Overlanda Chevrolet.

Jihočeský Střed

List jihočeských podnikatelů-živností a obchodu.

Předplatné 29 Kč ročně. — Vychází každý pátek. — Jednotl. číslo 50 h.

Majitel a vydavatel: Župní výk. výbor čl. živnostensko-obchodnické strany středostavovské v Č. Budějovicích.

Šéfredaktor F. A. Hýbl. — Redakce a administrace v Č. Budějovicích, náměstí Svobody 33. — Telefon 466.

Kdo si ponechá dít žida, zraněná — se zaplatí příslušná přídělata.

Pro očistu a šetrnost ve veřejné správě.

V Německu byl v těchto dnech odhlasován zákon, jímž udané úředníce, existující zabezpečení, jsou propouštěny ze státních služeb. Není to první zákon, jímž Německo, předkládající také vnitřní krizi, předbílá státy ostatní a zejména nás. Tento zákon u nás je hoděn zvláštní pozorností, protože právě my máme tolik odpůrců státního aparátu, nejen v záměru hospodářství republiky, nýbrž i ku prospěchu veřejnosti, ve které dnes je spousta nezaměstnaných, s nimiž se nevíme rady. Píli bychom si jen, aby konečně u nás byla odvaha provedení tohoto opatření, po němž poměry přiměřeně klesnou. Neuznají-li vládní strany, že zminěná věc je nutná, tedy posuďte o tom a příslušné záhy jejich vlastní lidé a takové posouzení nebude jím právě přijímáno.

V naší republice nemáme však pouze problém provdaných žen v úřadech. Máme tu další vážné otázky, jímž konečně by měla být věnována větší pozornost.

Předně jest to otázka vedlejšího zaměstnání veřejných zaměstnanců. Máme spousty státních úředníků a zřízených, kteří službu v úřadech vykonávají jako vedlejší zaměstnání a vedlejšímu zaměstnání věnují se ve skutečnosti jako povolání hlavnímu. Kolik takových veřejných zaměstnanců, kteří poškozují řád živnostníků a obchodníků máme? Kolik je dále těch, jejichž činnosti je utírán chléb lidem, nemajícím vůbec možnosti nějak se uplatnit?

Dále je tu otázka mladých penzistů, kteří většinou, třeba by pobírali naprosto dostatečnou penzi, vykonávají práci a za tuto práci jsou placeni. Nejhorší na celé věci je to, že se neuplatňují pouze v soukromých služ-

bách, nýbrž, že dokonce se dají penzionovati jako státní penzisté, berou od státu penzi a znovu se dají najat do státních služeb jako soukromí zaměstnanci. Myslíme, že v této věci měl by být učiněn již jednou také pořádek.

Primo zlořidem však jest další věc. Každou chvíli slyšíme, že ten nebo onen vysoký úředník se dal pensionovati a okamžitě je ohlasy jeho výstupu do služeb nějaké velké průmyslové firmy nebo do banky. Je opravdu pravdivé, že těch věcí nevzniká vlna náležitou pozorností. Myslíme, že by neškodilo, kdyby se uvažovalo o zákoně, jímž by bylo zakázáno vysoké byrokratické a vysokým státním zaměstnancům vůbec po pensionování přecházeti do soukromých služeb.

Náš živnostnictvo a obchodnictvo, na jehož bedra jsou nyní uvalována nová břemena právními opatření, je zjevně, na něž poukazuje. Kdyby daňová komise to myslela opravdu s očistou letnosti ve státní správě, musela by zamezit vedlejšímu zaměstnání veřejných zaměstnanců, nemohla mladé penzisty dít uplatňovati znovu ve veřejných službách a konečně by zabránila, aby vysocí zaměstnanci tučně placeni i v penzi, mohli jako penzisté přecházeti do velkých průmyslových a finančních podniků.

Živnostenská strana na tyto zlořidy již dávno poukazuje. Nebyla však slyšena, protože známí politické strany od národ. demokratů až po národní socialisty, obviňují se zasáhnutí do těchto věcí z důvodů straníko-politických. Bojí se, že by se od nich odvrátili ti, kteří by byli postiženi provedenou správou. Do nekonečna však se dnešní stav trpět nedá a my docela pochopitelně budeme celou veřejnost nejen řádně informovati o tom, co je možné v našich poměrech, nýbrž provedeme také boj za důkladnou očistu a šetrnost v naší veřejné správě!

F. H.

Politická národní demokraté a živnostnictvo.

Politická národní demokraté se zakoušeli do polit. živnostníků tak, že na své volbě živnostníky a obchodníky úplně zapomněli a „řešou“ do toho hlava nehlava, jen, když se politikáři.

Politická živnostníci odešli z vlády proto, že nemohli připustit, aby za jejich účasti ve vládě byl stav poplatní stále zatěžován novými břemeny.

Politická národní demokraté ve vládě zůstali, jen proto, aby se neublížilo průmyslníkům a aby neztratil ministerské křeslo.

Na požadavky politických národních de-

demokratických živnostníků se „kašle“ jen když dostali jejich hlasy.

Teď se pěkně „v zájmu republiky“ hlasuje pro zvýšení daní. (páni poslanci mlčí) budou hlasovati pro zvýšení daně z piva (p. Petrovický se srydl). Národ. dem. živnostníci dostanou platbu rozkazy na zvýšenou daň a strana politických národních demokratů dostane za to svůj díl a bude svou zbloudilou cestu kroupit slzami nad třetinou těch, kteří stranu drží a nechali se tahat za nos.

Politická národní demokraté už to cití v kříži, jak s nimi živnostníci a obchodníci jsou

spokojeni. Poznali to v mnohých místech při obecních volbách. Už při volbách do obecního zastupitelstva, společenství a v Praze při volbě p. Dumalipa.

Pokud ale politické národní demokraty známe, budou stále tvrdit, že oni jsou spásitelé a nebyť jich, nebylo by ani středního stavu ani řád republiky.

My ovšem tvrdíme, že politika politických národ. dem. je živnostnictvo a obchodnictvo škodlivou a že jest v přítomné době velmi nutné, aby si živnostník s obchodníkem podal ruce ke společné práci ve vlastní státní správě a zastupitelstvu a tak vlastní politice a síla bez příživníků.

Živnostenský inspektorát na živnostnictvo.

V posledních dnech je znepokojeno mnohé živnostnictvo „hádním“ živnostenského inspektorátu, který obchází jednotlivé živnostníky, vyšetřuje personál a zpřisluje všechny možné a nemožné okolnosti, za jakých je živnost vedena. Je to úžasné, když člověk slyší, že o toho kterého šefa zřídí úředník živnostenského inspektorátu personál od práce, vyšetřuje jak dlouho pracuje, kde spí, co jí, měl-li dovolenou, jak je spokojen se svým šéfem a pod. Zvláště u hostinských v posledních dnech provedena byla „túra“ a pro sebezení přestupek je hnán k zodpovědnosti podnikatel, volán na policej k vyšetřování a dokonce pokutován až Kč 1000. — za to, že překročil dobu pracovní. Kdyby si pánové dovedli uvědomit, že řemeslné podnikání není státním úřadem, kde, i když ve státní podobě peníze není, pánům úředníkům příjemným vyvíjet všechny personál z důlní, než nechat postvít žit svědomitým podnikatelem. Pánové ale živnostníci ze svých pracovních pro nesmyslné zatěžování a ubíjení existenci stále novými vymožednostmi, pak pánové ještě a pánové úředníci ze státních úřadů za nimi. Dalšího postvít ještě není třeba.

Intervence nám starosty kol. J. Schütznera u bernhofo úřadu v Č. Budějovicích proti vyměřování vysokých přírůžek k daní činnosti za rok 1931 místo 118 proc. 180 proc.

Právě v těchto dnech točestala bernhofo správa v Č. Budějovicích platbu rozkazy na dan činnosti za rok 1931, na kterých jsou nesprávně zvýšené obecní přírůžky k daní činnosti. Vadnost tohoto předpisu přírůžek

Jihočeská ZALOŽNA pro obchod a živnosti

v Č. Budějovicích,
Krajinská tř. č. 14.
Telefon 776.

Dům p. Kury. První nář. spořitelna.
Člen Odd. Jedn. živnost. záložny v Praze.

Přijímá vklady
a srovnává je s úroky
půjčuje za nejvýhodnějších podmínek
provozů inkasa penzijních účtů.
Peníze živnostníků a obchodníků patří do
Záložny pro obchod a živnosti.

Automobilisté!

Váš vůz opraví odborně se záruční firmou

F. LENDER,

Č. Budějovice, roh Nové a Otakarovy ulice.

Všecké součástky, gumy, oleje a benzín na
dělání. Telefon č. 394.

set při bytí přiblížení k úrazové pojistovně proto, že při v hostinských místnostech jsou vzdělávky poháněny motorem. Nemohl by nám živnostenský inspektorát říci, jaké nebezpečí hrozí personálu, když ten třetí motor je připevněn až u samého stroje? Zdá se, že pánům bude milují takovýto škandál, provést všechny personál z důlní, než nechat postvít žit svědomitým podnikatelem. Pánové ale živnostníci ze svých pracovních pro nesmyslné zatěžování a ubíjení existenci stále novými vymožednostmi, pak pánové ještě a pánové úředníci ze státních úřadů za nimi. Dalšího postvít ještě není třeba.

Záclony, pokrývky, bílé zboží a t. d.

největší výběr
tovární ceny

Náchodská tkalcovna

Ranovnická u kostela
Rašínova u lázní. —

Zařízení pro hotely, penziony, restaurace atd. Celé vybavy pro nevěsty. Zvlášť výhodný

1928

Maše domácnost

PŘÍLOHA „TÁBORSKA“.

Z dějin obuvi.

Nejstarší formou obuvi, jejíž existenci můžeme v nejdávnějších historických dobách zjistiti, byl sandál, který se vyskytoval u různých národů v různých formách, jak nás poučují archeologické výkopávky. Při otevření hrobu Tutenchamenova se shledalo, že nohy faraonovy byly obuty v sandály zlatem zdobené, podobné formou oněm, jaké dodnes nosí arabská beduini. Také jiné sandály, ve starém Egyptě nalezené, jsou bohatě zdobeny ozdobami a nápisy; často bývají na nich velmi uměle ve zlatě vytláčeny tygři, lvi i lidské hlavy, podoby zajíců a srn, jakož i stromy a květy. Z papyru a palmových listů, napouštěných nejrůznějšími barvami, byly zhotovovány sandály, které směli nositi jen králové a kněží.

Kožených podrážek se v Egyptě neužívalo, protože tam kráva a býk patřili k posvátným zvířatům. Kromě obuvi nalézáme na reliefech staroegyptských pomníků vypodobněny také nástroje, potřebné k zhotovení tehdejší obuvi, zejména zahnutý bronzový nůž, dřevěné kladivo a šidlo. Po způsobu sandálů byla vyráběna také obuv jiných národů, a to buď ze dřeva nebo z látky. U starých Assyřanů a Babyloňanů bylo zvláštní výsadou nejvyšších osob, že smíly nositi takové sandály, a teprve později směli také příslušníci středních stavů nositi obuv takovou. U Peršanů a Médů nosila se obuv kožená, která byla tím více zdobena barvami, zlatem a drábkami, čím vyšší hodnost zaujímal její nositel. Parthové byli první, kteří vydělávali purpurově červenou kůži, ale jen král a nejvyšší hodnostáři směli takovou obuv nositi. Ze u Řeků koželužství bylo provozováno již v dávných dobách, vysvětlá z toho, že dle pověsti předtělil básník Homér své verše poprvé koželužovi Tychlorovi u Smyrny.

O Sokratovi se uvádí, že se bavil s koželužem a kraječem kůže

Lovení ryb na zamrzlém Labi v Německu.

Simonem Athenským v jeho dílně. Kdežto otroci nesměli u starých Řeků nositi vůbec obuvi, nosili vznešení Athénčané obuv přepychovou, zdobenou zlatem, stříbrem, slonovinou nebo vroubenou pešnými látkami, kůží neb kožetinou. Nejvyšší hodnostáři jezdili v purpurových sandálech.

Rímané, kteří znali v prvních dobách jen primitivní obuv, převzali pak ty formy obuvi, které našli u podrobených národů. Ze sandálů vyvinul se pak u nich pantofel a později obuv pevného tvaru. Plinius označuje přímo ševce Boethia za vynálezce obuvi, která pak během dob brala na sebe různé formy. Obuví starých Slovanů byly kožené opánky, temenky a lýtka připevněné.

Největší móda v obuvi panovala ve středověku, kdy si na gestrou, výstředně formovanou obuv velmi potrpěli. Dle svědectví souvěkého kronikáře skroutili se tehdy stěží jako hadi ocasu nebo škorpiovi do výše, vyčnívaly jako rohy jednorohce a znamenaly přímé

rouhání Pánu Bohu. Při blátivém počasí bývaly pod boty připevňovány malé dřevěné stoličky na ochranu obuvi před blátem a vlhkem; z tohoto ochranného prostředku stal se později módní předmět, neboť nejmenší dámy s oblibou chodily na vysokých dřevěných stoličkách, při čemž ovšem musily býti podpírány svými služebníky, aby nepadly. Tato módní potřebnost dostala se do Evropy z Orientu, kde se udržuje dodnes, neboť Japonky dosud ještě cupají na sandálech s dřevěnými špičkami.

Neprátelecké dary zvlášť jsou zálučné.

Společenská výchova.

V restauraci.

Po divadlech chodí se ještě někde do kaváren a restaurací. Mladá dívka, je-li sama, nemá přimlouvat pozvání mladého muže, aby šel s ní na šálek čaje nebo ka-

Posumavský kraj

Týdeník Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu župy českobudějovické.

Vychází každý čtvrtý úterý odpoledne. — Předplatné na celý rok Kč 36.—, na půl roku Kč 18.—, na čtvrtý rok Kč 9.—. Jednotlivá čísla 80 haléřů. Kdo si ponechá d v t. zaslání čísla a písemně nevyplní, považuje se za odběratele. — Ústřední redakce nachází se v Českých Budějovicích, Kněžská ulice číslo 3. č. 164, telefon 164, kam buďtež všechny rukopisy zasílány. — Strakonická redakce vede Václav Kolář ve Strakonici, „na Sadkách“ č. 364. Účet postovny spojitelný číslo 250.670. — Administrace ve Strakonicih, Náměstí Svobody číslo 212, číslo telefonu 411. — Inzeraty platí se předem a přijímají se nejpozději ve středu dopoledne. — Novinová sazba povolena ředitelstvem pošt a telegrafů v Praze č. 120.660 IV-1919.

Újezdne školy.

Podle návrhu zákona právě senátu předloženého, má každé měšťanské škole býti přidělen obvod do 5 kilometrů v poloměru, z něhož všechny děti mají býti povinny měšťanku navštěvovati. Tomu obvodu se říká újezdu. Újezdu má připadnouti budova i všechny sbírky a pomůcky měšťanské školy bez náhrady. Kde však dluh za stavbu není dosud zaplacen, má celý újezd přispívati na umoření a úrokování dluhu. Také věcný náklad na měšťanskou školu nese újezd. Obec se máji dohodnouti o míře příspěvku. Stát jim v tom nijak nepředpisuje, ba ani neručí.

Posazují zásadně za správné, aby všechny obce v újezdě přispívaly na věcný náklad školy, které spolunáší. Ovšem bych si přál, aby bylo jasně vysloveno, že příspěvek má býti odstupňován podle vzdálenosti a schůdnosti cest. Děti ze vzdálenějších míst spotřebují více obuvi a sátek, jejich stravování je dražší a konečně také přinášejí do místa školy peníze, nejen za to, co kupují pro sebe, ale i za nákupy pro rodinu.

Nepovažují za správné, že zaplacená škola má bez náhrady státu se majetkem širší právní jednotky a že obec přiujezděné mají na úmor dluhu přispívati až v roce 1931. Nemá býti práva bez povinnosti.

Hlavně však mi při zákoně vadí ustanovení, že její návštěva je povinná pro všechny děti v újezdě, pokud nenavštěvují střední školu nebo nejsou vyučovány soukromě, nebo pokud nejsou ze zdravotních důvodů osvobozeny. Já totiž jsem pro to, aby měšťanská škola byla povinná pro všechny děti z újezdu, pokud jsou pro ni zralé. Máme také všeobecnou brannou povinnost, ale neslouží každý, nýbrž jen kdo je dost velký a silný. A tak do občanské školy a obdobně do každé vyšší školy má choditi jen ten, kdo je duševně k tomu připraven. Stav a záměstnost rodičů je při tom věci vedlejší, pro největšího chudáka má měšťanka býti povinnou, má-li schopnosti, pro omezené dítě zamožného člověka má brána její býti uzavřena, dokud si neosvojí vědomosti obecné školy.

Škola je k tomu, aby se v ní děti něčemu naučily podle její osnovy. Při tom každý ročník předpokládá určité vědomosti z předcházejících let. Kde není základu, nemůže se stavěti vyšší část budovy a kde dítě neovládá látku dosud probranou, tam nelze pokračovati. To by učitel musel dělati zázrak, nebo by mu musel půjčit norimberský trychtýř, jímž se moudrost do hlavy včleňuje. Myslím však, že se ztratil. Já už učím 38 roků a do školy vůbec jsem začal choditi před 32 roky a mohu tedy posouditi, jakým úřadem pro učitele a headou pro ostatní žáky je šk. jenž postoupil bez dostatečných vědomostí. Svědomitý učitel věnuje slabším žákům mnoho času na úkor schopnějších, méně svědomitý pracuje se schopnějšími a slabší žák stává se ještě slabším.

Nyní se skoro všude žádá občanská škola. Myslím však, že by nemělo stačiti vysvědčení, že jsou žádoucí vědomosti, jež podává škola občanská, jež pro čísi rožmar má se státi zase měšťanskou. Kdo se nenapěl láce obecné školy, nemůže se nančíti tomu, co mu chce podáti škola vyšší.

Kř nyní není tajemství, že se na učitele činí nátlak, aby mírně klasifikovali, to jest, aby nedávali dle možností špatných známek. Dítě se sotva dostatečným prospěchem má postoupiti do vyšší třídy, ač je každému, kromě školních úřadů, jasno, že kdo byl v nižší třídě sotva dostatečným, ve vyšší se dostatečným nestane. Tím se však rodičům a veřejnosti podává zkrácený obraz prospěchu žáků. A tak se stane, že žák, jenž pět roků postupoval jako sotva dostatečný, má postoupiti do měšťanky! Kdyby zůstal ve třetí obecné, snad by uměl dokonale látku ze tří tříd, takto neumí nic, i když chodil do měšťanky.

Býti bych rád, kdyby se na obecné škole dávaly jen známky zasloužené, kdyby postupovaly jen děti s dostatečným prospěchem, kdyby učitel obecné školy byl posílen a oddělený učitel občanské opravnen v každém případě posouditi, zda žák je schopen naučiti se tomu, čemu ho občanka naučiti má. Opakuji, že vysvědčení nemá býti nic platno bez vědomostí a že vysvědčení má býti skutečným dokladem toho, co žák umí.

Podle návrhu zákona nám nyní majdou měšťanské školy zaplati žáci od 11—14 roků, budeme mít v nich první třídy velmi silné, nebo s pobočními třídami a učitelé měšťanských škol budou skutečnými mlaďáky. Tóni ži počtí pracovníci. Pohodlný učitel v přílivu neschopných žáků nalezne výmuvu, že s tímhle materiálem nelze nic dělati.

Je to ironie osudu, že zákon, jenž má účelem zveličiti občanskou školu, přinese s sebou zhoršení přípravy pro ni a tím oslabí její výsledky na úspěch. Celá řada našich evropských dvojtřídek má nyní málo žáků nad počet jednotličky. Pomeď obě třídy jsou slabé, mále učitel třech 10—35 dětí něčemu naučí. Budou-li poslední tři ročníky povinný choditi do měšťanky, budeme mít mnohem více jednotliček a padesát i více dětí. Jak to bude vyhlížeti, dovode posouditi jen ten, kdo v jednotličce několik roků vynášoval toak děti.

Nemají-li občanské nebo měšťanské školy ztratiti svůj význam, jehož si dlouholetou prací dobyly, ať jsou povinný je navštěvovati děti, jež opravdu s prospěchem prošly školu obecnou. Sotva dostatečným žákům obecné školy by ani nemělo býti dovoleno, aby matili první školy měšťanské.

Frant. Jan Krother, senátor N. S.

Nechceme žiti na úkor druhých, také však nestrpíme, aby jiní žili na úkor nás.

(Z projevu posl. R. Berana, učiněného dne 16. června 1929 v Sevětně.)

V neděli 16. června za účasti více než 400 zemědělců konána byla v Sevětně manifestaci schůze zemědělců, k níž se dostavil vltán potleskem všech přítomných, generální tajemník strany a předseda NSJČ. poslanec R. Beran.

Zahajovací proslov přednesl okresní důvěrník a člen výkonného výboru strany př. Adolf Hrubý, který konstatoval, že strana republikánská zvláště v poslední době stále vzrůstá, vzpomněl jejího vůdce a státníka světového jména Antonína Švehly, který jednal vždy tak, jak mluvil, ukládal si často i odklání a v zájmu nerušeného chodu a rozvoje státu ukládal je i nám. Př. Hrubý ostře odsoudil anahu nepřátel, kteří několik z projevu vytržených a zkrácených vět zneužívali k popuzení měšťského obyvatelstva proti zemědělcům, zdůrazňoval, že ať zemědělci, ať již v pravém, či přeneseném slova smyslu dávali ostatním chleba, klidili vždy jen kameni a úsměšky a ku konci svého, všemi přítomnými napjatě sledovaného projevu poukázal na vznikající krizi v produkci rostlinné. Po hlučném potlesku, jímž byl jeho projev odměněn, ujal se slova

poslanec Rudolf Beran

a v poutavě, více než půldruhé hodiny trvající přednášce osvětlil nejen politickou a hospodářskou situaci, ale seznámil přítomné s těmi nejdůležitějšími státní našeho politického

slabikáře, při čemž několikrát zdůraznil náš naprostý a upřímně kladný poměr k státu, jehož právě republikánská strana je nejspolehlivější a berýhradnou oporou v dobách dobrých i zlých.

Zemědělství prožívá vážnou krizi,

ale ještě těžké chvíle nás čekají. Pan poslanec objasnil příčinu poklesu cen obilí všem zahraničních trhů, vzpomněl zápasů, které naše strana za pomoci ostatních občanských stran musela sváděti před třemi roky s obstrukcí, usilující o znárodnění většiny a rozblující sněmovni nábytek pouze z toho důvodu, že nechtěla připustit, aby práce zemědělského člověka byla alespoň z části chráněna před zahraniční konkurencí a poukázal na bédné poměry dneška, kdy na obilních trzích klesla cena žita na 100 Kč, řepy na 16 Kč a kdy pěstitele chmele tržil za 1 q 700 Kč namísto 4000 Kč, za které prodávali v letech minulých. A nyní se říká, jaké by byly ceny obilí dnes, kdybychom celni ochranu neměli? Spočteme-li si výnos cel, tu dojdeme k závěru, že žito by bylo ne za 100 Kč, ale za 70 Kč, pšenice za 110—120 Kč a podobně by tomu bylo i s ostatními zemědělskými produkty. Těži se dále, zda ti, kteří se proti zavedení cel na zemědělské výrobky stavějí, proti nim psali a mluvíli, nepovažují za svoji povinnost, aby dnes řekli, že není pravdou, že

TABORSKO

Organ čsl. strany lidové pro okresy: Tábor, Soběslav, Mladá Vožice, Milevsko, Bechyně, Sedčany, Votice, Sedlec, Peltámov, Pacov, Kamenice n. Lp., a Počátky.

Vychází v pondělí odpoledne.

Roční předplatné 30 Kč, pololetní 15 Kč, čtvrtletní 7 Kč 50 hal. — Do cizozemské pošty 60 Kč ročně. Jednotlivá čísla prodávají se za 80 haléřů.

Administrace a hlavní redakce jest v Českých Budějovicích, Česká ulice číslo 16, II. poschodí.

Nevyplácené dopisy se nepřijímají. — Rakouské se nevrací. — Budějovicko se nedopouští A. nevyplácení. Poštovní vpočetky čes. k. 7642. — Telefon č. 164.

Uživatel novinářských známek nově ověřeným představením pošt v Praze ze dne 2. února 1923 pod č. 23351-VI-23.

Obsah dnešního čísla:

Do nového roku. — Jak hospodáří stát. — Přehled. — Denní zprávy. — Divadlo, hudba, umění. — Dopisy. — Náboženské a církevní rozhledy. — Rozhovor. — Věci. — Hledky. — Pokračování románu „Nej láska zavolala.“ — Náše domácnost.

Do nového roku.

Zase rozhraní časů. zase účtování s minulostí a opět dělení nových plánů do budoucnosti. V minulém roce svedli jsme velký zápas na poli komunální politiky a nejen, že jsme čestně obstáli, nýbrž leckde i své posice posílili ku předu. Dnes čsl. strana lidová jest v obecní samosprávě tak důležitým činitelem, že nemůže býti více přehlížena. Na poli hospodářském i kulturním nemůžeme sice zaznamenati úspěchů pronikavých, ale nicméně nemáme příčin k pesimismu, ježto také nebyli jsme nikde stlačeni zpět a doby poměrného klidu lze vždy výhodně použiti k přípravě pro další zápas, jímž se nevychýlíme. Je to zejména otázka školská, která stále naléhavěji volá po svém vyřešení a není již daleko doba, kdy budeme důrazněji než dosud usilovati o splnění svých tužeb v tomto směru. Celkem můžeme se svou prací v roce minulém býti spokojeni, ovšem to neznamená, že můžeme nyní trávit své dny již v klidu, naopak úspěchy, jichž jsme dosud docílili, musí nás pothititi ještě k usilovnější práci v roce novém, který jest velevýznamným nejen pro naše hnutí, ale pro celý národ. Letos bude tomu 10 let, co zhroutil se starý říše Rakousko-Uherská a staletý sen národních buditelů stal se skutekem: Národ československý střetl v době světové války své okovy a 28. října 1918 vřeten byl do rodiny národů svobodných. Tento věkopamětný čin důstojněm způsobem oslaviti a zároveň také uvědomiti si všechny z něho plynoucí důsledky, jest úkolem, který čeká náš národ v r. 1928.

Také naši straně připadá tu úkol veliký, neboť jestliže mnozí stí západní poznaly svůj prospěch v rozbití Rakouska a v osvobození českých a ostatních národů slovanských, kteří trpěli pod nadvládou německo-maďarskou, pak my máme povinnost nečiniti o to, aby svoboda tak těžce získaná nebyla ztracena. A právě čsl. strana lidová se svým pozitivním progra-

mem, se svým křesťanským názorem na člověka i na stát je nejpočetnějším činitelem, který může existenci státu podpořiti. Také celá její popřevratová působení nenese se žádným jiným směrem, než aby za všech okolností prospěch celku, prospěch republiky krácel před zájmy osobními a stranickými. Sloužíme republice, protože milujeme svůj národ, sloužíme republice, protože milujeme svou vlast, sloužíme a budeme sloužiti republice, protože si přejeme z té duše, aby to byla republika sice demokratická, ale při tom také republika křesťanská, neboť jsme přesvědčeni, že jen křesťanství jest trvalým základem jak skutečné demokracie, tak právě autority státní.

Ovšem, abychom splnili tento svůj úkol, to předpokládá, aby naše armáda byla mnohem silnější než doposud. To předpokládá, aby všichni katolíci uvědoměle k tomu cíli pracovali.

Pro nejbližší dobu rysují se nám také již zřetelné úkoly.

Za několik měsíců budou se konati volby do obecních i okresních zastupitelstev a tu je třeba vykonati důkladné přípravy, abychom i v tomto zápase získali palbu vítězství. Jen hnutí silné bude respektováno a proto všichni naši stoupenci a přátelé mají povinnost učiniti vše, co jest v jejich silách, pro vítězství strany lidové.

Tu je třeba dokonalého ruchu organizačního a občastnosti příkladné, aby všude v našich organizacích a spolcích byl život čilý, zaručující úspěch. Vedle toho je však potřeba také věnovati zvýšenou pozornost tisku a to jak dennímu, tak odborovému. Ale neméně jest také třeba pečovati o náš tisk krajský. Mnozí z přátel uznávají jeho důležitost, mnozí jej podceňují, a dle toho pak také jeví se přívětí k tisku i po stránce finanční. Žel, že mnohde je nepochopení až úžasné a přece bez tisku všechna naše snaha musela by skončiti žalostně. Postarejme se o nápravu! Počínáme o rozšíření svého tisku, staráme se o vybudování řádných organizací politických, stavovských i kulturních, víme, že všude ducha národního a pak také rok 1928 bude jak úspěchem hnutí, tak také úspěchem našeho národa i republiky.

Jak hospodáří stát.

Rozpočet na rok 1928 je rozpočtem aktivním a vskutku stabilizovaným. Celkové výdaje stanoveny jsou ob-

nosem 9.536.1 mil. Kč, příjmy 9.562.3 mil. Kč, takže aktivum rozpočtu stát, správy činí 26.2 mil. Kč. Obnos tento není sice příliš značný, ale za to celkové uspořádání rozpočtu zaručuje, že aktivum není jen významu theoretického, že bude skutečně také doženo.

Pokud jde o jednotlivé prameny, ze kterých státu plynou příjmy, udává je výborová zpráva takto: z každé koruny, kterou stát přímě, pochází 14.10 haléřů z výnosu státních statků, 58.64 hal. z daní, 11.25 hal. z cel, 9.12 hal. z kolů a poplatků, 6.62 hal. z jiných pramenů. Veřejnohospodářskými příjmy kryje se tedy 85% všech státních výdajů. Z toho daněmi přímými kryje se 17.78%, spotřebními 18.23%, obchodovými 22.63% všech státních nákladů. Z těchto dat je patrno naše daňové zatížení, jež stát ze všech sil snaží se snížit. Letos stalo se tak daňovou reformou, v příštích letech dojde i na daně nepřímé, kolky a poplatky.

Z příjmů, jež stát má, vydá se v roce 1928 takto: z každé koruny stát, příjmů plyne v haléřích: na kontrolu 0.00 hal., na úřední úpravy státu 0.98 hal., na správu zahraniční 1.75 hal., na správu vojenskou 17.98 hal., na správu finanční 31.4 hal., na správu vnitřní 47.85 hal. Ze správy finanční připadá na všeobecnou pokladni správu 4.55, na vlastní finanční správu 5.61, na státní dluh 21.24. Z nákladů na správu vnitřní připadá na správu sociální 17.49 hal., hospodářskou 10.97, kulturní 9.37, politickou a justiční 10.02.

Vidíme zde hlavně velkou položku na státní dluh — znamená, že v úsporných snahách nemůžeme ustati; vidíme však také, že stát snaží se dostati svým úkolům zejména hospodářským, kulturním a sociálním, které vyžadují si příbližně po stejné náklady.

Zajímavé je přirovnání příjmů různých států středoevropských. Československo kryje z výnosů svých podniků 17.24 všech příjmů, Jugoslaviie 28.55, Rumunsko 20.71, Polsko 21.87, Rakousko 22.84, Maďarsko 17.24. Daněmi a dárkami kryje Československo 59.72% příjmů, Jugoslaviie 37.07, Rumunsko 41.62, Polsko 52.02, Rakousko 39.60, Maďarsko 48.78, čij, poplatky a pod kryje Československo 23.04% příjmů, Jugoslaviie 34.38, Ra-

Justin Šeredy.

členy benediktinských mnichů, který právě vládu byl jmenován sv. Otčen primasem uherským a nyní stane se také kardinálem.

maňsko 37.67, Polsko 26.11, Rakousko 37.55, Maďarsko 33.98%. Srovnáním rozpočtů různých zemí je sice obilné, protože složení každého státu je jiné, přes to však hořejší cifry ukazují, že my držíme se blízko průměru mezi sousedními státy, což je známkou příznivého vývoje u nás.

Přehled.

Ministr předseda Švehla byl opět reekvidován aneb a musel znovu ukončit. O resse do ciziny, jak oznamují „Lid. Listy“, která by svezla asi 2 měsíce, dosud se nerozhodl.

Sněmovní práce zastupitelstva hradě po sv. Troch kralích.

Nové zemské zastupitelstvo, jež zahájí svéasedání v polovině příštího roku, bude zasedati asi v budově bývalé minicodirlelely, v níž jest velký maceš ní sal, který bude upraven na sněboční síň.

Volby do okresních zastupitelstev budou konány přece jen asi na jaře, přinejmenším se!

Národní rada československá vydala prohlášení k národu na obelom oslavy prvního 10letí vzniku republiky.

Novím patriarchou československé církve zvolen byl Dr. G. Prochaska, který jako farář v Jemnovicích u Turnova odešel od Církve.

Senátor republikánské strany Dr. Vavro Šrobár, který chodí zkoléř se sociální vydávati na Slovensku last „Hlas“ a v spoatí sání-ol proti ministru Dr. Hodžovi, slevil ze své svobodomnoe a v klubu republikánském musel prohlásiti, že od vydávání listu upouští a v zastřeš formě hodu od-

Lidová Zložna v Č. Budějovicích

Náměstí svobody.

zárukuje vklady a poskytuje půjčky co nejvýhodněji.

Nejosvědčenejší šicí stroje

pro veškerý průmysl a domácí potřebu v každém množství V. VOTROUBEK, Č. Budějovice, dodává spolehlivě a včelestou zárukou nejstřední odbor. závod fy. Hec v Krasovické ul. 11.

Založ. v. 1892. Jedna státní obilná dílna pro úpravy šicích strojů v rámci státního odboru na celém čes. jihu. Výroba strojů Pátýchých strojů.

TECHNICKÝ JIH

LIST PRO HOSPODÁŘSKÉ ZÁJMY ČESKÉHO JIHU
VYDÁVÁ TECHNICKO-HOSPODÁŘSKÁ JEDNOTA V Č. BUDĚJOVICÍCH

MEZISTÁTNÍ ZÁSOBOVÁNÍ ELEKTRICKÝM PROUDEM.

Ing. K. Š u c h m a n.
(Výtah z přednášky v R. C.)

Problém levného elektrického proudu pro výrobu patří ku základním problémům výroby vůbec. Není novým, není ani akutním snad teprve v poslední době, nýbrž je řešen již od počátku intenzivnějšího veřejného konsumu elektrického proudu. Ideový počátek takového konsumu možno položit do roku 1882, kdy dáno v Bavorsku do provozu první dálkové vedení na 2000 V stejnosměrného proudu v délce 57 km.

Nízká prodejní cena proudu je podmíněna jako v každém jiném výrobním odboru možností velkovýroby a to laciné velkovýroby a možností laciné distribuce. První podmínka dá se splnití otvíráním velkoelektráren na dolech a využitím vodní síly. Druhá podmínka dala se vyřešit teprve tehdy, když dal se rozvádět proud o vysokém napětí. V roce 1920 bylo dosaženo 120.000 V, v roce 1928 již 200.000 V. Toto poslední napětí je považováno pro nejbližší dobu za normální napětí pro mezistátní dodávky elektrického proudu, jak s nimi počítá dnes hlavně Německo a Rakousko.

Tyto dva státy jsou dnes vlastními iniciatory otázky mezistátního zásobování elektrinou. Německo jako příští velký konsument cizího proudu a Rakousko jako výrobce a exporteur. Vůdčí ideou v této snaze je Německu co nejdříve zachování vlastních kalorických zásob pro chemickou výrobu, v Rakousku pak stabilisování státního rozpočtu, docílením velkého exportu elektrického proudu vyrobeného lacině v ohromném množství na alpských tocích.

Pro utvoření si správného názoru o možnosti importu laciného proudu do ČSR, a najmě do oblasti jihočeské, nutno zmínit se podrobněji o dnešních elektrárenských poměrech středoevropských a o projektech, které jsou na nich založeny. Za tím účelem uvádím, jaký je stav této otázky v Německu a Rakousku a jak se jeví projekt pan-evropského zásobování.

Německé elektrárny.

Je zajímavé všimnouti si výsledků dobrozdání, které vypracoval Dr. O. Miller pro německé velkoelektrárny a které mají být podkladem pro příští plánovitě řešení soustavné elektrisace v Německu. Pro podklad tohoto plánu přináší dobrozdání velmi důkladně stanovený nynější konsum proudu a rozvrhuje budoucí jeho stoupání do roku 1935 a to odděleně pro venkov a město.

Za základ byla vzata pečlivá statistika v letech 1925 a 1926, vývoj do roku 1929 a dle toho učiněny závěry pro vývoj do roku 1935. Jde při tom tudíž o zpracování období 10 let. Podle získaných výsledků rozvrhuje Dr. O. Miller dosavadní konsum na jednoho obyvatele v KWh ročně takto:

	město	venkov
osvětlení	50	20
domácnost (síla a teplo)	100	75
maloživnosti	50	10
pouliční dráha	30	—
zemědělství (síla a teplo)	—	60
ztráty (v místním a přespol. vedení)	35	35
městské podniky	35	—
celkem kWh	300	200

Obdobně stanoven byl průměrný konsum těžkého, středního a lehkého průmyslu na jednoho dělníka ročně 1500 kWh, při čemž přihlíženo bylo k rozsahu podniků dle počtu zaměstnanců:

Rozvrhne-li se i tato průmyslová spotřeba na celé obyvatelstvo a připočte se výsledek z prvé tabulky, vychází průměrná spotřeba na jednoho obyvatele ročně 500 kWh. Na základě těchto výsledků a dalšího statistického materiálu, jeví se celková potřeba v Německu takto:

	1925	odhad v r. 1935
roční konsum	8.6	31 miliard kWh
potřebný výkon	2.94	8.5 milionů kW
doba nejvyššího výkonu ročně	2900	3.600 hodin

Celý konsum má být rozložen do několika konsumních středisek, z nichž by byl proveden rozvod. Při tom bylo vzato do programu využitkování především vodní síly a

Právo Lidu

LIST ČESKOSLOVENSKÉ STRANY SOCIALISTICKÉ PRO JIŽNÍ ČECHY.

Vychází dvakrát
týdně vždy v úterý
a v pátek.
Předplatné Kč 60,—
roční i s donátkem
jednotl. číslo 50 hal.
Iskřivý glaz. se
předm.

Redakce, administrace a expedice v Čes. Budějovicích, Krajenská ul. 23 (přív. poštom) Telefon: 473/VIII. Účet poštovní spořitelny č. 23.262.
Vydavatel (jmenem organizace) Otakar Svoboda. — Odpovědný red. Št. Votruba. — Tiskárna spořitelny, knihkárna, C. Budějovice Placheta.

Všem příslušníkům a příznivcům strany čsl. socialistů.

Kostky jsou vrženy! Dne 15. listopadu t. r. budou se konati volby do národního shromáždění a senátu. Vcházíme do volebního zápasu, ve kterém bude rozhodnuto hlasovacím lístkem voličů, bude-li se v našem státě vládnout s lidem pro lid anebo bez lidu a proti němu. Nadchází gigantický zápas, měření síl mezi přívrženci a vyznavači socialismu, pokroku a poctivé demokracie proti vládě tmy nepřátelům socialismu a nového, lepšího světa.

V této chvíli rozhodujícího boje voláme k bratřím a sestram: váleční spojenými silami do volebního zápasu. Ne pomocí pusté demagogie, špiněním politických protivníků, ale poctivým přesvědčováním lidí indiferentních, s vírou v úspěch dobré věci pokusme se dosíci vítězství strany čsl. socialistů.

Váleční stoupenci, ať politicky nebo odborově organizovaní na palubu! Všechny organizace do boje za naše spravedlivé požadavky, vysoký a krásný cíl: zlepšení dnešního nespravedlivého společenského řádu. V této historické vážné době nesmí se nikdo diviti na volební měření síl se založenými rukama. Byl by to zločin neodpuštělný.

A Vás, kteří nejste sice v našich řadách, ale s porozuměním a důvěrou jste přihlíželi na náš poctivý a těžký zápas, který jsme bojovali nejen za existenci pracujícího lidu, ale i ve jménu kulturních statků lidstva, Vás zveme k spolupráci!

Strana čsl. socialistů, která vchází do volebního zápasu s čistým štítem a vědomím vykonané ohromné práce za neobyčejně těžkých okolností, uchází se o důvěru všech, kdož chtějí její činnost poctivě a svědomitě hodnotiti.

Volební lístek rozhodne o osudu republiky, dělníků, živnostníků, malozemědělců, státních, veřejných zaměstnanců a drobných úředníků. Volební lístek rozhodne také o tom, bude-li naše republika v příštích dobách ovládána politikou nám nepřátelského Říma, rozvratnými akcemi Moskvy nebo bude-li dále budována na velkém programu táboraké obce bratrské!

✓ Běda těm, kteří hlasovacím lístkem připraví nás o ovoce veliké naší revoluce a osvobození!

Nechť v tomto velkém a osudovém měření síl zvítězí idea národní, sociální a myšlenka celostátní!

Československá strana socialistická

(předseda V. J. Kiofáč)

a Karpatoruská (trudová) strana pracujícího lidu, malozemědělců a bezzemků.

Otakar Svoboda,
župní důvěrník politický.

Štěpán Kobylka,
župní důvěrník malozemědělců.

Stanislav Votruba,
politický tajemník.

Josef Neruda,
tajemník malozemědělců.

Rudolf Kepka:

Znovu se zavede robota turecká a pohanská?

Nyní před volbami budou chodit po vesnicích agenti, kteří, plni nábožnosti a exaltací budou přemlouvat venkovský lid, sedláky i domkáře, aby volili stranu lidovou (klerikální). Budou tvrdit, že jedině tato strana lidová hájí svatou víru. Nemáme nic proti pravé zbožnosti a pravé víře. Ale na tyto volební agenty a víru a náboženství musíme si dát dobrý pozor. Zeptejte se jich, proč jdou do volen a co chtějí volbami dosáhnout. A oni vám řeknou: „Chceme, aby hlava státu byl katolík, vláda aby byla katolická, úřady katolické, školy katolické.“ Dříve tedy. To všechno už bylo. V osmáctém století bylo všechno knížetem katolické. Panovník byl nábožný katolík, vláda byla přísně katolická, úřady od těch nejvyšších až do těch nejvyšších byly katolické, školy byly katolické, na ro se člověk podíval, všechno vláde bylo katolické. A když tak všechno bylo katolické, ptejte se, jaký blahý život měli lidé venkovští, sedláci a domkáři pod touto ochranou nábožnosti, svatosti a pod vládou této víry.

Seznámte se s tím dob Vavák, sedlák z Milčic a písmák, někdy napsal, že panovník vládne

robota turecká a pohanská.

I dnes má být náboženská a víra zvláštní, jest kterou je skryta touha po této staré nadvládě a politické moci, jakou za dob roboty měla panstva a kněžstva. Zbožnost jen utěšila málo případů z dob té hlubší a utěpení lidí venkovského. Každý

venkovský člověk, sedlák i domkář, ať přitom trvali tuhle věc: Bude-li volit kněžskou stranu lidovou (klerikální), pomůže jí tím k tomu, aby měla zase svou starou vládu a moc v té zemi, jako měla dříve, a aby touto vládou a mocí obnovila ukrutné staré doby roboty pohanské a turecké. Čili tedy, člověče venkovský, jak ti bylo, když všechno bylo katolické.

Zemědělec byl majetkem pánů.

Obnovení slavnosti zemské r. 1627 určil uznává sedláky za majetek pánů. Sedlák žije jen pro pána. Pán započítá jim slátky a zvolení k nim prodává za cenu příslušnou. Dítě poddaného sedláka nesmí ani vstoupit do učení, ani jít na studia bez svolení pánů. Dokud děn sedláku nejsou dospěl, jsou k službám pánovi. Většina sedláků žije den ze dne a po své smrti nezanechávají nic. Tak vypravuje dějepisec Denis v knize „Čechy po tisíc let“.

Opět z kláštera v Teplicích královských Hradec z Trautmannsdorfu pře v těch dobách o robota takto: „Sedláci jsou pokládáni a pokládají se za otroky“.

Zámecký hejtmán Wegener na šlechtě pře roku 1659: „Musíme po pravdě domáti, že když český sedlák veškeru robotu, kterou mu vrchnost ukládá, a všechny kontribuce trpělivě snese, právem může pojal být v počet svatých mučedníků.“

Ve dne pracoval zemědělec pro pány a teprve v noci pro sebe.

Váleční sedláci jsou podrobeni robotě panské, jedni dávají své síly, druzí započítávají. Počet dní robotních byl zvyšován způsobem nejhlouboštější. V čas seti, seno-seče, žni, lovení rybníka a podobně, musel sedlák robotovat na panském po všechny dny v týdnu, takže jim na vlastní práci zbyvala jen noc. Sedlák se bránil, je třeba, aby odval své, aby sklidil svou žni. Panstvo mluví jeho odporu. Práce užší se sedlákově den před tím, někdy teprve ráno, takže vše hospodářství je tím rozrušeno. Půhodinně zpoždění je trvalým úbočím nového půdní práce. Kdo se bránil, dle se po práci do věze. Musel robotovat i děti. Někteří pánové zaměstnávali své poddané i v tuňích, nebo při stavbě svých paláců v Praze. Tak vypravuje dějepisec Denis. A je zapotřebí, že na husáckých panských domácnostech byl sedlák mčen robotovat do sv. Jana tři dny v týdnu a potom do od sv. Jana do sv. Michala celý týden. Dějepisec k tomu praví: „Je neuvěřitelné“.

Nejosvědčenější žací stroje

pro přehrány a dvanácti posádky v nádobě mnohdy i dvakrát spouštěcí a vcelku skvělou 120 na kolébkách upravených k tomu účelu.

V. Votruba, C. Budějovice, Jen Kanovnická 22

Jednotlivé stroje od 100 Kč, celá pro úpravu v továrně strojů v továrně elektrických strojů na továrně strojů. Všechny stroje předloženy k tomu účelu. Za 100 Kč.

